

Latvijas
kvalifikāciju
ietvarstruktūra

Eiropas
kvalifikāciju
ietvarstruktūras

Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai

Situācijas izvērtējums 2016. gadā

Rīga

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

**Akadēmiskās informācijas centrs –
Nacionālais koordinācijas punkts EKI**

Valņu iela 2
Rīga LV – 1050
Telefons: 67 225 155
E-pasts: nkp@aic.lv
Mājas lapa: <http://nki-latvija.lv>

Izvērtējuma sagatavošanā un informācijas apkopošanā iesaistītie eksperti:

Baiba Ramiņa, Akadēmiskās informācijas centrs
Gunta Kinta, Akadēmiskās informācijas centrs
Zinta Daija, Akadēmiskās informācijas centrs
Līga Krastiņa, Akadēmiskās informācijas centrs
Andra Šenberga, Izglītības kvalitātes valsts dienests
Māris Stinkulis, Izglītības kvalitātes valsts dienests
Sarmīte Valaine, Valsts izglītības satura centrs
Anita Līce, Latvijas Darba devēju konfederācija
Ruta Porniece, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

Šis ziņojums sagatavots ar Eiropas Komisijas projekta „European Qualifications Framework – National Coordination Point” (572373-EPP-1-2016-1-LV-EPPKA3-EQF-NCP) atbalstu.

Paustais viedoklis uzliek saistības tikai autoram (autoriem), un tas nekādā gadījumā nevar tikt uzskatīts par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju.

Saturs

Saīsinājumi.....	5
Ievads	6
1. Reformas Latvijas izglītībā LKI ietekmē	7
1.1 Terminoloģijas attīstība.....	7
1.2 Sociālo partneru iesaiste izglītībā un LKI attīstībā.....	8
1.2.1 Sociālo partneru iesaiste izglītībā	8
1.2.2 Sociālo partneru iesaiste LKI attīstībā.....	10
1.3 Kredītpunktu sistēmu attīstība Latvijā	14
1.3.1 Eiropas kredītsistēma profesionālajai izglītībai (ECVET)	14
1.3.2 Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēma (ECTS)	14
2. Nozaru kvalifikāciju struktūru attīstība kopš 2011. gada.....	16
2.1 Nozaru kvalifikāciju struktūru mērķis un uzdevumi.....	17
2.2 Nozaru kvalifikāciju struktūru izveide.....	18
2.3 Nozaru kvalifikāciju struktūru tālākā attīstība	21
2.4 EKI/LKI nozīme nozaru kvalifikāciju struktūrās	23
3. Mācīšanās rezultātu nozīme Latvijas izglītības sistēmā	25
3.1 LKI ietekme attiecībā uz pāreju uz mācīšanās rezultātos balstītu izglītību – augstāko, profesionālo un vispārējo izglītību	25
3.1.1 Augstākā izglītība	26
3.1.2 Profesionālā izglītība.....	35
3.1.3 Vispārējā izglītība	39
3.2 Nākotnes perspektīva – kompetencēs balstīta vispārējā izglītība	41
3.3 Izglītības iestāžu pārstāvju izpratne par mācīšanās rezultātiem.....	42
4. Neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšana	45
4.1 Profesionālajā izglītībā	45
4.1.1 Apzināšana.....	47
4.1.2 Dokumentēšana.....	49
4.1.3 Novērtēšana	50
4.1.4 Sertificēšana	52
4.2 Augstākajā izglītībā	52
5. Kvalitātes novērtēšana.....	55
5.1 Vispārējā un profesionālajā izglītībā	55
5.1.1 Izmaiņas normatīvajos aktos	55
5.1.2 Pašreizējās akreditācijas kārtības apraksts (salīdzinot ar 2011.gadu) – iekšējā un ārējā izglītības kvalitātes nodrošināšana.....	60
5.1.3 Izglītības kvalitātes novērtēšanas kritēriji (salīdzinot ar 2011.gadu)	63
5.1.4 Atbildīgās institūcijas un to funkcijas	64
5.1.5 Starptautiskais konteksts.....	67
5.1.6 LKI nozīme kvalitātes nodrošināšanā	68

5.2 Augstākajā izglītībā	69
5.2.1 Izmaiņas normatīvajos aktos	69
5.2.2 Pašreizējā akreditācijas kārtība – iekšējā un ārējā izglītības kvalitātes nodrošināšana	70
5.2.3 Izglītības kvalitātes novērtēšanas kritēriji (salīdzinot ar 2011. gadu).....	75
5.2.4 Atbildīgās institūcijas un to funkcijas	75
5.2.5 Starptautiskais konteksts.....	79
5.2.6 LKI nozīme kvalitātes nodrošināšanā	80
6. Latvijas normatīvie akti par LKI un EKI	82
6.1 Normatīvie akti, kas regulē LKI un EKI, hronoloģiskā secībā	82
6.2 Normatīvo aktu nozīme LKI izveidē un attīstībā – normatīvo aktu skaidrojumi	83
6.2.1 Politikas plānošanas dokumenti	83
6.2.2 Normatīvie akti ar atsauci uz EKI	86
6.2.3 LKI normatīvā bāze	88
6.3 Atsauce uz EKI vai LKI izglītības dokumentos	91
6.4 Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras tālāka izmantošana	94
7. NKP darbība LKI attīstības sekmēšanai	98
7.1 Pasākumi	98
7.2 Pētījumi	101
7.3 Tulkotie materiāli	103
7.4 Dalība darba grupās	104
7.5 Citas aktivitātes	104
Ieteikumi un jautājumi diskusijai par tālāku LKI attīstību	106
Izmantotie avoti.....	109
Pielikumi	111
1. pielikums. Studiju programmu vērtēšanas kritēriji 2013. un 2016. gadā	111
2. pielikums. Augstskolas un koledžas vērtēšanas kritēriji 2012. un 2016. gadā ..	112
3. pielikums. Studiju virziena vērtēšanas kritēriji 2012. un 2016. gadā.....	116
4. pielikums. EKI līmeņi MK noteikumos Nr. 990 Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju	121

Saīsinājumi

AIC – Akadēmiskās informācijas centrs
AIKA – Augstākās izglītības kvalitātes aģentūra
AIP – Augstākās izglītības padome
Akreditācijas komisija – Izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un izglītības programmu akreditācijas komisija
DVB mācības – darba vidē balstītas mācības
EKI – Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra
EQAVET - Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūra profesionālajā izglītībā
ES – Eiropas Savienība
ESF – Eiropas Sociālais fonds
ESG standarti– Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā
IAP – Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020.gadam
IL – Izglītības likums
IZM – Izglītības un zinātnes ministrija
Kvalitātes dienests – Izglītības kvalitātes valsts dienests
LBAS - Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija
LKI – Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra
LZP – Latvijas Zinātnes padome
MK – Ministru Kabinets
NAP – Nacionālais attīstības plāns
NEP – nozaru ekspertu padomes
NKP – nacionālais koordinācijas punkts (EKI kontekstā)
NKS – nozares kvalifikāciju struktūra
PIL – Profesionālās izglītības likums
PINTSA – Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadome
SVID analīze – stipro pušu, vājo pušu, iespēju un draudu analīze
VIAA – Valsts izglītības attīstības aģentūra
VIIS – Valsts izglītības informācijas sistēma
VIL – Vispārējās izglītības likums
VISC – Valsts izglītības satura centrs

Ievads

Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra (turpmāk - EKI) ir vienota astoņu līmeņu Eiropas atsaucē sistēma, kuras mērķis ir veicināt mūžizglītību un sekmēt iedzīvotāju starpvalstu mobilitāti. EKI līmeņi nav saistīti ar konkrētām izglītības kvalifikācijām vai izglītības programmām, bet gan norāda uz pakāpi, kādā persona ir apguvusi zināšanas, prasmes un kompetences - uzsvars tiek likts uz sasniedzamajiem rezultātiem. Mācīšanās rezultātu izmantošana EKI līmeņu aprakstīšanai atvieglo dažādu valstu izglītības sistēmu ietvaros piešķirto kvalifikāciju salīdzināšanu un skaidrošanu, kaut arī Eiropas valstu izglītības sistēmas un to konteksti ir diezgan atšķirīgi. Savukārt Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra (turpmāk – LKI) ir valsts līmeņa atsaucē sistēma, kurā pa līmeņiem ir sakārtotas Latvijas izglītības sistēmā piešķirtās kvalifikācijas (EKI kontekstā). LKI struktūra, uzbūve un funkcijas ir veidotas, balstoties uz EKI un ņemot vērā Latvijas izglītības tradīcijas un kontekstu, kā arī iesaistīto pušu intereses.

Pirmajā pašvērtējuma ziņojumā par Latvijas izglītības sistēmas piesaisti EKI (2. versija 2012. gada maijā) raksturota formālā izglītības sistēma un aprakstīta LKI izveidošana un pielīdzināšana EKI. 2013. gadā Akadēmiskās informācijas centrs – Latvijas Nacionālais koordinācijas punkts (NKP) sagatavoja situācijas izvērtējumu, kurā tika aplūkoti LKI 1.-4. līmeņa apraksti, raksturotas pārmaiņas augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanā, analizēti pētījumā par mācīšanās rezultātiem iegūtie dati, kā arī iezīmēta ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšana.

Šis ziņojums aptver laika posmu no 2011. gada līdz 2016. gadam un tā mērķis ir analizēt LKI attīstību un tās ietekmi uz pārmaiņām Latvijas izglītībā. Pirmajā nodaļā iezīmētas vairākas izmaiņas izglītībā – terminoloģijas attīstība, atsauce uz LKI/ EKI līmeni izglītības dokumentos, sociālo partneru iesaiste LKI attīstībā, LDDK projekts par darba vidē balstītām mācībām, kā arī ECVET un ECTS kredītsistēmu attīstība Latvijā. Otrajā nodaļā aprakstīts nozaru kvalifikāciju struktūru izveides process, trešajā nodaļā analizēta mācīšanās rezultātu nozīme Latvijas izglītības sistēmā. Ceturtajā nodaļā tiek aplūkota neformālās mācīšanās atzīšana. Piektajā nodaļā analizēta kvalitātes novērtēšanas sistēma vispārējā un profesionālajā, kā arī augstākajā izglītībā un iezīmētas izmaiņas kopš 2012. gada. Sestajā nodaļā aplūkoti normatīvie akti, kas regulē LKI/ EKI. Noslēgumā minētas NKP nozīmīgākās aktivitātes aplūkotajā laika periodā un iezīmēti turpmākie iespējamie darbības virzieni LKI attīstībā.

1. Reformas Latvijas izglītībā LKI ietekmē

1.1 Terminoloģijas attīstība

Izglītības terminoloģija attīstās līdztekus izmaiņām izglītības politikā, kas savukārt atspoguļo pārmaiņas izpratnē par izglītības procesiem. Tā paradigmas maiņa, ko veido izpratne par cilvēku, kas mācās, kā galveno mācību procesa aktīvo subjektu pretstatā līdz šim dominējušajam priekšstatam, kurā centrālā vieta ir skolotājam, kas māca, rada nepieciešamību pēc jauniem vārdiem izglītības procesu raksturošanai.

Latvijas un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru attīstības ietekmē ir notikušas plašas pārmaiņas izglītības politikā, kas rada nepieciešamību attīstīt nozares terminoloģiju, lai varētu runāt par jaunajiem jēdzieniem. Tā kā Eiropas līmenī izglītības politikas veidošana notiek angļu valodā, tās jēdzieni lielā mērā veido pamatu terminoloģijai saistībā ar integrāciju vienotā Eiropas izglītības telpā. Tulkojot starptautiskus izglītības politikas dokumentus, nereti jāveido jauni termini vai jāpiešķir jauns saturs jau pastāvošajiem. Savukārt, stāstot par Latvijas izglītības sistēmu starptautiskā vidē, jāatrod precīzi apzīmējumi angļu valodā. Bieži vien katrs valodas lietotājs šīs terminoloģiskās grūtības atrisina citādi, kas savukārt apgrūtina izpratni par to, kas katrā gadījumā ar šiem terminiem apzīmēts.

Lai apzinātu terminoloģijas problēmas Latvijas un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā un veicinātu vienotas terminoloģijas attīstību izglītības jomā, Akadēmiskās informācijas centrs – Nacionālais koordinācijas punkts EKI veica pētījumu 2015. – 2016. gadā. Tā ietvaros tika analizēti Eiropas un Latvijas izglītību regulējošie normatīvie akti un atlasīti biežāk lietotie termini.

1. tabula. Galveno terminu pāri (2016. gadā)

Angliski	Latviski
Qualification	Kvalifikācija
Qualifications framework	Kvalifikāciju ietvarstruktūra
Referencing qualifications levels	Kvalifikāciju līmeņu pielīdzināšana
Learning	Mācīšanās
Learning outcomes	Mācīšanās rezultāti
Learner	Izglītības guvējs
Teacher	Skolotājs
Evaluation	Izvērtējums
Certificate	Izglītības dokuments
Education institution	Izglītības iestāde

Avots: Akadēmiskās informācijas centrs (2016). "Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā"

Atlasītajiem galvenajiem terminiem tika meklētas definīcijas un atbilstoši kontekstuāli piemēri. Sākotnējie rezultāti tika apspriesti gan elektroniski, gan klātienē – darba seminārā “Terminoloģijas problemātika Eiropas un Latvijas ietvarstruktūru kontekstā” (2015. gada 14. decembrī). 2015. gada pētījuma rezultāti tika apkopoti ziņojumā “Terminoloģijas problemātika Eiropas un Latvijas ietvarstruktūru kontekstā”, kas tika publicēts AIC – Nacionālā koordinācijas punkta EKI tīmekļa vietnē.

2016. gadā AIC turpināja terminoloģijas jautājumu izpēti, organizējot diskusijas ar izglītības nozares pārstāvjiem par terminu atveidojumu latviski un angļiski, kā arī par terminu skaidrojumu. Šī posma mērķis bija izstrādāt ieteikumus Izglītības un zinātnes ministrijai par Latvijas un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā lietojamiem terminiem. Tā ietvaros notika septiņas ekspertu darba grupas sanāksmes, kurās tika apspriestas terminu definīcijas un šo terminu lietojums latviešu un angļu valodā. Pētījuma rezultāti apkopoti ziņojumā “Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā”, ietverot desmit galvenos un ar tiem saistītos terminus, to definīcijas, kontekstuālos piemērus, kā arī papildus komentārus par terminu atveidojumu angļu vai latviešu valodā, definīcijām un pastāvošām problēmām. Pētījuma ziņojums tika prezentēts un apspriests ar izglītības jomas pārstāvjiem darba seminārā “Terminoloģija Eiropas un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā” 2016. gada 15. septembrī.

1.2 Sociālo partneru iesaiste izglītībā un LKI attīstībā

1.2.1 Sociālo partneru iesaiste izglītībā

„Sociālie partneri” ir visā Eiropā plaši izmantots termins, kas apzīmē darba devēju un darba ņēmēju pārstāvjus (arodbiedrības un darba devēju organizācijas). Latvijā sociālie partneri nacionālā līmenī ir Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (turpmāk – LBAS) un Latvijas Darba devēju konfederācija (turpmāk – LDDK). LBAS ir lielākā arodbiedrību apvienība Latvijā, kura apvieno 20 nozaru arodbiedrības un koordinē to sadarbību, pārstāvēt un aizstāvēt to biedru intereses valsts un starptautiskajās institūcijās. LDDK apvieno 62 Latvijas tautsaimniecībā ievērojamas nozaru un reģionālās asociācijas un federācijas, kā arī 114 uzņēmumus, kuros strādā vairāk nekā 50 darbinieku (kopumā LDDK biedri Latvijā nodarbina 44% darba ņēmējus).

Galvenais sociālo partneru sadarbības mehānisms ir Nacionālā trīspusējā sadarbības padome, kuras uzdevums ir nodrošināt un veicināt valdības, darba devēju un darbinieku organizāciju (arodbiedrību) sadarbību nacionālajā līmenī ar mērķi nodrošināt saskaņotu, visai sabiedrībai un valsts interesēm atbilstošu sociālekonomiskās attīstības problēmu risināšanu, izstrādājot un ieviešot stratēģiju, programmas un normatīvos aktus sociālajos un ekonomiskajos jautājumos, kas garantētu sociālo stabilitāti un labklājības līmeņa paaugstināšanu valstī, un

paaugstinātu sociālo partneru līdzatbildību par pieņemtajiem lēmumiem un to izpildi, un tās deviņas apakšpadomes.

Attiecībā uz izglītību Nacionālā trīspusējā sadarbības padome veic šādas funkcijas - izskata politikas plānošanas dokumentus un normatīvo aktu projektus un iesniedz priekšlikumus to pilnveidošanai attiecīgajā ministrijā par šādiem jautājumiem: vispārējās un profesionālās izglītības attīstība, nodarbinātība, profesiju klasifikācija.

Sociālo partneru tiesības un pienākumi izglītībā ir noteikti vairākos starptautiskajos un nacionālajos tiesību aktos, darba devēju un arodbiedrību organizāciju darbību reglamentējošos dokumentos, Eiropas sociālo partneru nolīgumos u.c. dokumentos.

Saskaņā ar Arodbiedrību likuma 12.pantu, arodbiedrībām ir tiesības normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā piedalīties normatīvo aktu projektu un politikas plānošanas dokumentu projektu izstrādē un sniegt atzinumus par šiem projektiem, ja tie skar vai var skart strādājošo darba, ekonomiskās, sociālās un profesionālās tiesības un intereses. Saskaņā ar Darba devēju organizāciju un to apvienību likuma 7. pantu, darba devēju organizācijām un to apvienībām ir pienākums savas kompetences ietvaros pēc valsts un pašvaldību institūciju pieprasījuma sniegt atzinumus par normatīvo aktu projektiem, kā arī citiem jautājumiem, kas skar attiecīgo darba devēju organizāciju vai to apvienību funkcijas.

Nacionālā līmenī gan LDDK, gan LBAS pārstāv savu biedru intereses Nacionālā trīspusējā sadarbības padomē un tās apakšpadomēs, tajā skaitā Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomē (turpmāk – PINTSA), kas ir izveidota, lai sekmētu valsts, darba devēju un darbinieku (arodbiedrību) organizāciju sadarbību cilvēkresursu attīstības, izglītības un nodarbinātības valsts politikas un stratēģijas izstrādes un īstenošanas jomā. Tā ir koordinējoša un lemttiesīga trīspušu struktūra, kurā nacionālajā līmenī pārstāvētas valsts iestādes, darba devēji un arodbiedrības. PINTSA darbojas saskaņā ar normatīvajiem aktiem, Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes nolikumu un PINTSA nolikumu. Galvenie PINTSA uzdevumi ir:

- ✓ izskatīt valsts attīstības plānu, koncepciju, normatīvo aktu projektus izglītības, cilvēkresursu attīstības un nodarbinātības jomā un iesniegt priekšlikumus to pilnveidošanai;

- ✓ izvērtēt priekšlikumus un sniegt ieteikumus valsts un citām iestādēm, kas saistītas ar cilvēkresursu attīstību, izglītību un nodarbinātību, tai skaitā, par profesionālās tālākizglītības organizāciju mūžizglītības ietvaros;

- ✓ veikt citus Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes un normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus saistībā ar profesionālo izglītību, cilvēkresursu attīstību un nodarbinātību.

Katra PINTSA dalībpusē izvirza septiņus pārstāvjus. Darba devēju un darbinieku (arodbiedrību) pušu pārstāvjus izvirza LDDK un LBAS. PINTSA darbojas kopš 2000.gada, sēdes notiek vidēji reizi divos mēnešos.

1.2.2 Sociālo partneru iesaiste LKI attīstībā

2011. gadā Eiropas Sociālā fonda projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros darbu uzsāka nozaru ekspertu padomes, lai sekmētu attiecīgās nozares profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšanu, veicinot valsts un pašvaldību, nozares darba devēju un to apvienību, arodbiedrību un nozares speciālistu sadarbību cilvēkresursu attīstības jautājumos un profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus prasībām. Nozaru ekspertu padomju darbības koordināciju nodrošināja LBAS un LDDK. Projekta ietvaros tika izveidotas šādu 12 tautsaimniecības nozaru ekspertu padomes:

1. tūrisms, skaistumkopšana;
2. ķīmiskās rūpniecības nozare un tās saskarnozares — ķīmija, farmācija, biotehnoloģija, vide;
3. metālapstrāde, mašīnbūve un mašīnzinības;
4. tekstilizstrādājumu, apģērbu, ādas un ādas izstrādājumu ražošana;
5. kokrūpniecība (mežsaimniecība, kokapstrāde);
6. būvniecība;
7. enerģētika;
8. pārtikas rūpniecība un lauksaimniecība;
9. uzņēmējdarbība, finanses, grāmatvedība, administrēšana (vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un komerczinības);
10. elektronisko un optisko iekārtu ražošana, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas;
11. poligrāfija un izdevējdarbība, papīra un papīra izstrādājumu ražošana un datordizains;
12. transports un loģistika.

2015. gada 15. maijā stājās spēkā grozījumi Profesionālās izglītības likumā, nostiprinot nozaru ekspertu padomju statusu un funkcijas. 2016. gada 15. jūlijā stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr. 485 „Nozaru ekspertu padomju izveidošanas, darbības un darbības koordinācijas kārtība”.

Saskaņā ar Profesionālās izglītības likumu, nozaru ekspertu padomju darbību koordinē LDDK, izņemot Pārtikas rūpniecības un lauksaimniecības nozaru ekspertu padomes darbību koordinē Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome. Nozaru ekspertu padomes sniedz iespēju nozares darba devējiem un darba ņēmējiem sadarbībā ar atbildīgajām valsts iestādēm un izglītības nozares pārstāvjiem pilnveidot Latvijas profesionālās izglītības sistēmu. Saskaņā ar Profesionālās izglītības likuma 12.pantu, nozaru ekspertu padomju uzdevumi ir:

1) sniegt priekšlikumus par nozarēm nepieciešamo izglītojamo skaitu profesionālās izglītības iestādēs;

2) piedalīties profesionālās izglītības iestāžu tīkla attīstības un profesionālās izglītības programmu plānošanā;

3) piedalīties nozares kvalifikāciju struktūras izveidē, saskaņojot to ar darba tirgus prasībām, un sniegt priekšlikumus par attiecīgajai nozarei nepieciešamām profesijām un atbilstošām specializācijām;

4) izvērtēt un sniegt atzinumu par profesiju standartiem un izstrādāt priekšlikumus par profesionālās kvalifikācijas prasībām, deleģēt nozares ekspertus profesiju standartu, profesionālās kvalifikācijas prasību, profesionālās izglītības programmu satura un profesionālās kvalifikācijas pārbaudījumu satura izstrādei;

5) deleģēt nozares ekspertus dalībai profesionālās izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un profesionālās izglītības programmu licencēšanā un akreditācijā un profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, sniegt atzinumus lēmumu pieņemšanai par profesionālās izglītības programmu licencēšanu un akreditāciju;

6) koordinēt un veicināt komersantu sadarbību ar profesionālās izglītības iestādēm izglītības programmu īstenošanas jautājumos, tai skaitā darba vidē balstītu mācību atbalstīšanā, mācību un kvalifikācijas prakses organizēšanā;

7) risināt jautājumus, kas saistās ar nodarbinātību, pieprasījumu un piedāvājumu attiecīgās nozares darba tirgū.

Eiropas Sociālā fonda projektā „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (2010-2015) tika īstenotas šādas aktivitātes:

- ✓ izpētītas 14 nozares, izveidoti nozaru apraksti, tai skaitā, izstrādātas kvalifikāciju struktūras, nosakot pamatprofesijas, saistītās profesijas un specializācijas, strukturējot tās pa profesionālās kvalifikācijas līmeņiem atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai, ievērojot katrai kvalifikācijai nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetences;
- ✓ izstrādāti 80 profesiju standarti/profesionālo kvalifikācijas prasības, tai skaitā, 61 profesiju standarts un 19 profesionālo kvalifikāciju pamatprasības;
- ✓ izstrādātas 56 modulārās profesionālās izglītības programmas, tai skaitā, 22 sākotnējās profesionālās izglītības programmas un 34 profesionālās tālākizglītības programmas;

- ✓ izstrādāts profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturs un alternatīvās mācību rezultātu novērtēšanas formas pārbaudījums 32 profesionālajām kvalifikācijām, tai skaitā, 4 profesionālajām kvalifikācijām veikta izstrādāto alternatīvo mācību rezultātu novērtēšanas formu praktiskā aprobācija;
- ✓ kritēriju nozares ekspertiem izglītības kvalitātes nodrošināšanai izstrāde un saskaņošana;
- ✓ nozaru ekspertu padomju deleģēto nozaru profesionālās izglītības iestāžu un izglītības programmu kvalitātes novērtēšanas ekspertu apmācība;
- ✓ izveidots nozaru profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanas ekspertu reģistrs, kas projekta īstenošanas gaitā pilnveidots un papildināts, piesaistot jaunus nozares ekspertus;
- ✓ projektā sasniegto rezultātu ilgtspējai izstrādāti informatīvie un metodiskie materiāli profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanai un sociālo partneru iesaistei.

Balstoties uz projektā iegūto pieredzi, sociālo partneru iesaistes nepieciešamība un obligātums nozaru kvalifikācijas struktūras izveidē ir noteikts tiesību aktos, konkrēti - Profesionālās izglītības likuma 12. pantā un 2016.gada 30.septembra Ministru kabineta noteikumos Nr. 633 "Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība", kas paredz nozaru ekspertu padomju vai Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomes (ja attiecīgā nozares ekspertu padome nav izveidota) tiesības ierosināt nozares kvalifikāciju struktūras izstrādi vai aktualizāciju, kā arī tiesības piedalīties nozares kvalifikāciju struktūras izveidē. Likumdevējs ir paredzējis skaidru sociālo partneru iesaisti nozares kvalifikāciju struktūru izveidē.

Sociālie partneri tika iesaistīti Profesionālās izglītības likuma grozījumu izstrādes darba grupā 2014. gadā, kā rezultātā 2015. gadā tika veikti grozījumi tiesību aktos (Izglītības likumā, Profesionālās izglītības likumā), iekļaujot skaidrojumu par Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru un tās līmeņiem, attiecinot tos pret profesionālās kvalifikācijas līmeņiem.

Jāuzsver, ka nozaru kvalifikāciju struktūras ir veidotas tikai 14 tautsaimniecības nozarēm, nepārklājot visas tautsaimniecības nozares un kvalifikācijas, bet Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra attiecas uz visām kvalifikācijām un izglītības līmeņiem.

LBAS iesaiste izglītībā ir noteikta vairākos tiesību aktos, Eiropas sociālo partneru pamatnolīgumos un darbību ietvaros, LBAS sadarbības līgumos ar LDDK u.c. dokumentos. LBAS regulāri atzinumu veidā sniedz viedokli par izglītības un nodarbinātības plānošanas dokumentiem, normatīvajiem aktiem, organizē diskusijas un konferences par aktualitātēm profesionālajā izglītībā, darbinieku apmācībām, kvalitatīvām darbavietām un citiem aktuāliem nodarbinātības un izglītības politikas jautājumiem.

Plānots, ka LDDK būs partneris ES fondu finansētā VISC īstenotā projektā “Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai”, kas saturiski turpinās ES fondu 2007.–2013.gadam plānošanas perioda darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” 1.2.1.1.1.apakšaktivitātes “Nozaru kvalifikāciju sistēmas izveide un profesionālās izglītības pārstrukturizācija” projekta aktivitātes attiecībā uz profesionālās izglītības satura pārstrukturizāciju, turpinot iesāktās reformas, lai nodrošinātu profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus prasībām, paaugstinātu tās pievilcību, kā arī nostiprinātu sadarbību ar sociālajiem partneriem. Projekta īstenošanas rezultātā plānots pabeigt nozaru kvalifikāciju sistēmu izstrādi.

Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa “Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai” ietvaros plānots atbalsts¹:

- nozaru kvalifikāciju sistēmas pilnveidei, atbalstot nozaru izpēti un nozaru kvalifikāciju struktūru pilnveidi;
- profesiju standartu un profesionālās kvalifikācijas prasību izstrādei, lai nodrošinātu vienoto Eiropas profesionālās izglītības kvalitātes rādītāju ieviešanu un atzīšanu;
- modulāro profesionālās izglītības programmu un profesionālās kvalifikācijas eksāmenu satura un vērtēšanas metodikas izstrādei atbilstoši Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūrai un mainīgajām darba tirgus prasībām;
- modulāro profesionālās izglītības programmu ieviešanai, tai skaitā to atbilstības izvērtēšanai atbilstoši Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai, atbalstot mūžizglītības un profesionālo kompetenču programmu nodrošināšanu, katrā modulārajā profesionālās izglītības programmā iekļaujot moduļus („iniciatīva un uzņēmējdarbība”, „sabiedrības un cilvēka drošība” (t.sk. veselības izglītība), „informācijas un komunikācijas tehnoloģijas”, „sociālās un pilsoniskā prasmes”, „valodas, kultūras izpratne un izpausme”) vai integrējot tās profesionālās izglītības saturā;
- mācību līdzekļu, tai skaitā digitālo mācību līdzekļu (tostarp. simulāciju) un metodisko materiālu, kā arī novērtēšanas materiālu un darba vidē balstītas profesionālās izglītības ieviešanai nepieciešamo mācību līdzekļu izstrādei un atbilstības Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai izvērtēšanai.

¹ Saskaņā ar 8.5.1.specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt kvalificētu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaitu pēc to dalības darba vidē balstītās mācībās vai mācību praksē uzņēmumā” sākotnējo novērtējumu.

Plašāk par nozaru kvalifikāciju struktūru veidošanu skat. 2. nodaļā.

1.3 Kredītpunktu sistēmu attīstība Latvijā

1.3.1 Eiropas kredītsistēma profesionālajai izglītībai (ECVET)

Lai gan Latvijas profesionālajā izglītībā nav izveidota kredītsistēma, atsevišķu ECVET principu ieviešana jau norisinās kā daļa no profesionālās izglītības reformām. Piemēram, notiek profesionālās izglītības modularizācija, definēti sasniedzamie rezultāti profesionālās izglītības programmās, pārskatīti profesiju standarti, kā arī nodrošināta ārpus formālās izglītības apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana.²

No 2014. gada Erasmus+ ikgadējās Latvijas darba programmas ietvaros Valsts izglītības attīstības aģentūra īsteno ECVET aktivitāti, lai paplašinātu profesionālās izglītības sektora pārstāvju izpratni par ECVET principiem. 2015.gadā Izglītības un zinātnes ministrijas nominētie četri nacionālie ECVET eksperti un Valsts izglītības attīstības aģentūra izstrādāja leteikumus par nosacījumiem ECVET principu ieviešanai Latvijas profesionālajā izglītībā.³ Ieteikumi tika iesniegti Izglītības un zinātnes ministrijai. 2016. gadā ir paredzēts organizēt diskusiju ar politikas veidotājiem par īstenojamiem pasākumiem ieteikumu ieviešanā.

1.3.2 Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēma (ECTS)

ECTS nozīme Latvijas augstākajā izglītībā tika aprakstīta 2012. gada Pašvērtējuma ziņojumā⁴. Pētāmajā laika posmā nav konstatētas ievērojamas izmaiņas saistībā ar kredītpunktiem, ko apliecina arī Erasmus+ NARIC projekta „Automātiskā atzišana starp Igauniju, Latviju un Lietuvu (AURBELL, 2014.-2016.)” ietvaros veiktā pētījuma rezultāti. Saskaņā ar pētījuma ziņojumu, ECTS tiek pilnībā īstenota Igaunijā (no 2009./2010.ak.g.) un Lietuvā (no 2011./2012.ak.g.), kamēr Latvijā vēl tiek lietota

² Valsts izglītības attīstības aģentūra (2015). Ieteikumi par nosacījumiem ECVET principu ieviešanai Latvijas profesionālajā izglītībā.

³ Ibid.

⁴ Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrija (2012). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf

nacionālā kredītpunktu sistēma. Lai pārrēķinātu Latvijas kredītpunktu skaitu ECTS kredītpunktos, tie jāreizina ar 1,5.⁵

Akadēmiskā informācijas centra rīkotā darba semināra „Mācīšanās rezultāti Diplomu pielikumos” (28.04.2016.) augstskolu, koledžu un Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvjiem diskusijā dalībnieki ierosināja, ka Diploma pielikumos būtu vērtīgi studiju kursu apjomu izteikt ECTS kredītpunktos, jo Latvijas kredītpunkti ārvalstīs var radīt pārpratumus.

⁵ Akadēmiskās informācijas centrs, Arhimēda fonds un Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs (2015). Automātiskā atzišana starp Igauniju, Latviju un Lietuvu. Salīdzinošā pētījuma ziņojums. http://www.aic.lv/portal/content/files/AURBELL%20report_LV_1.pdf

2. Nozaru kvalifikāciju struktūru attīstība kopš 2011. gada

Eiropas Parlamenta un ES Padomes ieteikumos par pamatprasmēm mūžizglītībā (2006/962/EK) un Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2014.–2020.gadam (turpmāk – IAP) noteiktie mērķi ietver izglītības vides kvalitātes paaugstināšanu, veicot satura pilnveidi un attīstot atbilstošu infrastruktūru.

Atbilstoši 2014. gada 12. augustā Ministru kabinetā saskaņotajam informatīvajam ziņojumam **“Par darba vidē balstītu mācību īstenošanas iespējām Latvijas profesionālās izglītības attīstības kontekstā”** profesionālās izglītības satura reformas rezultātā ir paredzēts:

- izveidot patstāvīgus sadarbības mehānismus ar sociālajiem partneriem un nozares organizācijām, attīstīt Nozaru ekspertu padomju darbu, kas nodrošinātu profesionālās izglītības satura atbilstību nozaru vajadzībām;
- pārskatīt esošo profesionālās izglītības saturu, aktualizēt profesiju standartus, izstrādāt izglītības pamatprogrammu paraugus un ieviest izglītības programmu modulāro pieeju, kā arī nodrošināt nepieciešamo mācību līdzekļu izstrādi un nodrošinājumu;
- pilnveidot normatīvo bāzi, kas dotu iespēju būtiski samazināt laiku, kas nepieciešams, lai apstiprinātu vai aktualizētu profesiju standartus, būtiski samazināt laiku, kas nepieciešams, lai uzsāktu jaunu izglītības programmu īstenošanu, tādējādi nodrošinot iespēju operatīvi reaģēt uz mainīgajām darba tirgus prasībām;
- ieviest vienotu kvalifikācijas pārbaudījumu sistēmu, stiprināt nozaru atbildību par kvalifikācijas piešķiršanu un veicināt ar darbu saistītu mācīšanās procesu, jo īpaši praktiskās mācībās un praksē, kā arī citus duālus modeļus, lai atvieglotu pāreju no mācībām uz darbu.

Jāņem vērā, ka profesionālās izglītības satura reforma ir komplekss process, kurā būtiska nozīme ir katram no galvenajiem virzieniem, kā arī reformas rezultāti ir tieši saistīti un atkarīgi no profesionālās izglītības infrastruktūras un aprīkojuma kvalitātes, atbilstošiem mācību līdzekļiem, pedagogu profesionalitātes, kā arī pieejamā finansējuma apjoma.

Profesionālās izglītības satura reformas sekmīgai īstenošanai ir izstrādāti Grozījumi Profesionālās izglītības likumā (PIL grozījumi), kas 2015.gada 23.aprīlī pieņemti Saeimā 3.lasījumā un stājās spēkā 2015.gada 15.maijā un kas veicina profesionālās izglītības pievilcību un lielāku darba devēju iesaisti. PIL grozījumos ietverts regulējums par profesionālās kvalifikācijas līmeņu atbilstību Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem, par profesionālās izglītības iestāžu konventa izveidošanu un konventa kompetenci, kā arī par nozares ekspertu padomes izveidošanu un kompetenci. Veiktās izmaiņas palīdzēs izveidot patstāvīgus sadarbības mehānismus ar sociālajiem partneriem un nozares organizācijām, attīstīt nozaru ekspertu padomju darbu, kas nodrošinātu profesionālās izglītības satura atbilstību nozaru vajadzībām, kā arī ievērojot reģionu specifiku un vajadzības

attiecīgajā nozarē. Nozares ekspertu padomju un Konventa izveidošana un to darbības nodrošināšana būs jauni papildu uzdevumi, kas ilgtermiņā nodrošinās profesionālās izglītības satura atbilstību nozaru vajadzībām, tai skaitā piedalīsies nozares kvalifikāciju struktūru izveidē.

2.1 Nozaru kvalifikāciju struktūru mērķis un uzdevumi

Profesionālās izglītības kvalitātes un efektivitātes uzlabošanai atbilstoši tautsaimniecības nozaru attīstības vajadzībām Latvijā tiek veidota nozaru kvalifikāciju sistēma, kuras ietvaros tiek pārstrukturēts profesionālās izglītības saturs. Nozaru kvalifikāciju sistēmā tiek veidotas nozaru kvalifikācijas struktūras, veicot tautsaimniecības nozaru izpēti, izstrādājot vai pilnveidojot profesiju standartus un saistīto profesiju vai specializāciju kvalifikācijas prasības, izveidojot uz sasniedzamajiem rezultātiem balstītas profesionālās izglītības programmas, uzlabojot eksaminācijas sistēmu, kā arī novērtējot ārpus formālās izglītības iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences.

Atbilstoši Profesionālās izglītības likuma 24.² pantā noteiktajam, **nozares kvalifikāciju struktūra** ir nozares profesiju vispārīgs raksturojums, kā arī nozares profesijās ietilpstošo specializāciju un saistīto profesiju pārskats, kurā norādīti profesionālās kvalifikācijas līmeņi profesijām un specializācijām.

Nozares kvalifikāciju struktūras (turpmāk – NKS) **mērķis** ir izveidot caurskatāmu, neatkarīgu, bet tomēr savstarpēji saistītu profesionālo kvalifikāciju struktūru, lai attīstītu un atpazītu nozarē strādājošo zināšanas, prasmes un kompetences. NKS izveide ietver profesionālo kvalifikāciju aprakstus profesionālo darbību veikšanai attiecīgajā nozarē un balstās uz Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras, kas darbojas kā instruments iegūto profesionālo kvalifikāciju salīdzināšanai un skaidrošanai, veicinot izglītojamo un darbinieku starpvalstu mobilitāti un sekmējot viņu mūžizglītību.

NKS uzdevums ir paaugstināt strādājošo iesaistīšanos mūžizglītībā un nodrošināt tās pieejamību visiem. Katrai profesionālajai kvalifikācijai nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetences var sasniegt pa dažādiem izglītības un karjeras ceļiem. Nozares profesionālās kvalifikācijas ietvertas astoņos Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņos, sākot no nozares vienkāršu darbu darītāja līdz nozares profesiju augstākajam līmenim.

NKS izveides priekšrocības ir:

- izglītojamiem vieglāk raksturot savas dažādās kompetences un apzināties tālākās izglītības iespējas nozarē;
- darba devējam palīdz izprast darba meklētāja profesionālo kvalifikāciju, palielinot profesionālo kvalifikāciju pārredzamību;
- iespēja palīdzēt cilvēkam, atzīstot ārpus formālās izglītības un ikdienas mācīšanās apgūto;

- pārredzami kvalitātes nodrošināšanas principi;
- nodrošina saikni starp izglītību un nodarbinātību;
- iespēja salīdzināt atsevišķas profesionālās kvalifikācijas, kas iegūtas dažādās valstīs un dažādās izglītības sistēmās;
- iespēja darba tirgum veidot pasūtījumu profesionālajai izglītībai;
- iespēja elastīgi pievienot jaunas profesionālās kvalifikācijas, atspoguļojot nozares attīstības tendences.

NKS ir nozares izpētes rezultātā izveidots sistematizēts apkopojums (paredzēts izglītības vajadzībām), kas atbilstoši nozares attīstības tendencēm apraksta nozarei nepieciešamās profesionālās kvalifikācijas. Lai izveidotu NKS, tiks veikta nozares izpēte izglītības vajadzībām, nodrošinot reprezentatīvu un objektīvu informāciju par nozari pamatojumu, kas ietver:

1. nozares raksturojumu (mazo, vidējo un lielo uzņēmumu īpatsvars, tirgus apjoms un tā prognozes, esošais un plānotais investīciju apjoms nozarē u.c. rādītāji);
2. nozares darbaspēka raksturojumu (darbaspēka resursu ietekmējošie faktori un attīstības tendences, darbaspēka kompetenču un prasmju vajadzības (tai skaitā, reglamentācija) gan pamatdarbības, gan atbalsta funkciju nodrošināšanai u.c.);
3. nozares profesionālās izglītības raksturojumu (profesionālās izglītības piedāvājums un pieejamība darba devēju vērtējumā, specifiskie nosacījumi izglītībai u.c.);
4. ārējo faktoru ietekmi (reģionālā specifika, normatīvais regulējums u.c.);
5. pieejamā nozares attīstības informācija (politikas plānošanas dokumenti, attīstības stratēģijas u.c.).

2.2 Nozaru kvalifikāciju struktūru izveide

No 2004.-2006. gadam ES struktūrfondu nacionālās programmas 3.2.1.pasākuma "Izglītības programmu uzlabošana sākotnējā profesionālajā izglītībā ekonomikai svarīgās nozarēs" ietvaros veikta profesionālās izglītības programmu uzlabošana vai jaunu programmu izstrāde un īstenošana, izglītības programmu satura uzlabošana, mācību priekšmetu vai kursu, mācību prakses, patstāvīgā darba satura un mācību metodiskā nodrošinājuma izstrāde, mācību metožu pilnveide, mācību priekšmetu vai kursu īstenošana, mācību aprīkojuma uzlabošana atbilstoši izglītības programmu īstenošanas prasībām valsts un pašvaldību profesionālās izglītības iestādēs.

Profesionālās izglītības administrācija no 2005. gada 1. marta līdz 2007. gada 31. decembrim īstenoja ES struktūrfondu nacionālās programmas projektu „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai” (līguma Nr. 2005/0001/VPD1//ESF/PIAA/05/NP/3.2.6.1./0001/0001/0154), kura ietvaros tika izstrādāta vienota un pēctecīga metodiku sistēma profesionālās izglītības kvalitātes

paaugstināšanai, kas ir pamats turpmākajām darbībām, pārstrukturējot profesionālās izglītības saturu, tai skaitā "Nozares izpētes metodika".

ES struktūrfondu 2007. – 2013. gadam plānošanas perioda projektu ietvaros: darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” 1.2.1.1.1.apakšaktivitātē “Nozaru kvalifikāciju sistēmas izveide un profesionālās izglītības pārstrukturizācija” (turpmāk – Projekts 1.2.1.1.1.) tika uzsākta profesionālās izglītības pārstrukturizācija, izveidojot nozares kvalifikācijas sistēmu, veicot tautsaimniecības nozaru izpēti, izstrādājot vai pilnveidojot pamatprofesiju standartus un specializāciju kvalifikācijas prasības (īstenošanas termiņš: 2010.gada 1.decembris līdz 2015.gada 30.novembris.). Projektu 1.2.1.1.1. īstenoja Valsts izglītības attīstības aģentūra sadarbībā ar Latvijas Darba devēju konfederāciju, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību, Valsts izglītības satura centru un Izglītības kvalitātes valsts dienestu. Kopējais Projekta 1.2.1.1.1. finansējums – 3 405 530 euro. Projekta 1.2.1.1.1. mērķis – profesionālās izglītības kvalitātes un efektivitātes uzlabošana atbilstoši tautsaimniecības nozaru attīstības vajadzībām, veicot profesionālās izglītības pārstrukturizāciju, izveidojot nozaru kvalifikāciju sistēmu, veicot tautsaimniecības nozaru izpēti, izstrādājot, vai pilnveidojot pamatprofesiju standartus un specializāciju kvalifikācijas prasības, un attīstot ārpus formālās izglītības iegūto prasmju atzišanu.

Ar šī Projekta 1.2.1.1.1. palīdzību tika stiprināta nozaru arodbiedrību, darba devēju organizāciju un nozaru asociāciju lomu profesionālajā izglītībā, koordinējot un apvienojot to konsolidētas prasības par darbaspēkam nākotnē nepieciešamajām prasmēm un kompetencēm.

Projekta ietvaros 2012. gadā tika veikta 14 nozaru (Būvniecība, Elektronisko un optisko iekārtu ražošana, Informācijas un komunikācijas tehnoloģija, Enerģētika, Kokrūpniecība (mežsaimniecība, kokapstrāde), Ķīmiskā rūpniecība un tās saskarnozares (ķīmija, farmācija, biotehnoloģija, vide), Metālapstrāde, Mašīnbūve un mašīnzinības, Pārtikas rūpniecība, Lauksaimniecība, Drukā un mediju tehnoloģijas, Tekstilizstrādājumu, apģērba, ādas un ādas izstrādājumu ražošana, Transports un loģistika, Tūrisms, Skaistumkopšana, Uzņēmējdarbība, finanses, grāmatvedība, administrēšana (vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un komerczinības)) un nozaru sektoru izpēte izglītības vajadzībām t.sk., apzinot nozares robežas Latvijā, identificējot profesijas, kuras pastāv nozarē, bet nav Profesiju klasifikatorā, nosakot nozares un to sektoru izaugsmes iespējas turpmākajos trijos gados – darbaspēka nepieciešamību, tā profesionālās kompetences. Lai veiktu nozares attīstības prognozēšanu, izglītības un darba tirgus pieprasījuma un piedāvājuma atbilstības pētīšanu un nodrošināšanu.

Nozares izpētes rezultāti sastāv no divām daļām – **nozares apraksta** profesionālās izglītības vajadzībām un **nozares profesionālās kvalifikāciju struktūras**. Primārais šajā izpētē ir **nozares profesionālo kvalifikāciju struktūra** (ietilpst profesijas vispārējais raksturojums un nozares saistīto profesiju karte) un tās rezultāti, jo tas ir pamats, lai varētu izstrādāt vai aktualizēt profesiju standartus un izstrādāt atbilstošas profesionālās izglītības programmas ar moduļu pieeju. Ar

nozares aprakstu (pētāmās nozares robežas, nozares attīstības tendences ES un Latvijā, mazo un lielo uzņēmumu īpatsvars, tirgus apjoms, investīcijas, nozares darba spēka raksturojums un prognozes, ietekmējošie faktori, skaitliskās izmaiņas, darba spēka kompetences un prasmes, profesionālās izglītības raksturojums utt.) tiek iegūts visaptverošs nozari raksturojošs informācijas kopums, ko var izmantot jaunieši, lai iegūtu priekšstatu par nozari, par nākamās profesijas izvēli. Vienlaicīgi šo informāciju var izmantot arī darba devēji, pedagogi un profesionālās izglītības audzēkņi, lai iegūtu papildu informāciju par nozares saistību ar izglītības sektoru.

Nozaru izpētes rezultātā izstrādātās nozaru un saistīto profesiju kartes ir pamats esošo Profesijas standartu satura pārskatīšanai un nepieciešamo profesijas standartu un/vai profesionālo kvalifikācijas prasību izstrādei vai aktualizēšanai. Ir svarīgi, lai ik pēc trim gadiem tiktu veikts nozares izpētes monitorings, tā nodrošinot profesionālās izglītības satura aktualizāciju atbilstoši attiecīgās nozares vajadzībām.

Projekta 1.2.1.1.1.ietvaros 2015. gadā Valsts izglītības satura centrs izstrādāja papildinājumu– "Metodiskais materiāls nozares kvalifikāciju struktūras izstrādei", kur papildus tika iestrādāti līmeņu apraksti atbilstoši LKI līmeņiem. 2015. gadā tika veikta papildus izpēte, kuras mērķis bija pilnveidot **esošo nozares profesionālo kvalifikāciju struktūru**. Lai sasniegtu mērķi, tika īstenoti šādi uzdevumi:

1. Apzinātas profesijas pētāmajā nozarē, sagatavojot pārstāvēto nozares profesiju sarakstu (nozares pamatdarbībā iesaistītās un nozares atbalsta profesijas).
2. Sagrupētas nozares pamatdarbībā iesaistītās profesijas pamatprofesijās, specializācijās un saistītajās profesijās.
3. Izstrādāta nozares kvalifikāciju struktūra, sagrupējot nozares pamatdarbībā iesaistītās profesijas Nacionālās profesionālās kvalifikācijas līmeņos.
4. Pamatojoties uz izstrādātajiem nozaru profesiju zināšanu, prasmju un kompetenču aprakstiem, nozares profesijas attiecinātas pret Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (EKI) atbilstošajiem līmeņiem, ņemot vērā Ministru kabineta 2008.gada 2.decembra noteikumu Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” 1.pielikuma 2.tabulu „EKI līmenim atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetences apraksti”.
5. Izstrādāts katrai kvalifikācijas struktūrā ietvertajai pamatprofesijai īss apraksts, uzskaitot profesionālās darbības raksturīgākos elementus.

Nozares kvalifikācijas struktūras izstrādē tika izmantotas galvenokārt kvantitatīvās izpētes metodes. Izveidotās NKS ir publiski pieejami Valsts izglītības attīstības aģentūras [tīmekļa vietnē](#)⁶.

2.3 Nozaru kvalifikāciju struktūru tālākā attīstība

2016.gada 30.septembrī stājās spēkā Ministru kabineta noteikumi Nr. 633 "Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība", kas nosaka, ka nozares kvalifikāciju struktūru aktualizācijas nepieciešamību izvērtē ne retāk kā reizi piecos gados. Ministru kabineta noteikumu projektā paredzēto nozares kvalifikācijas struktūru, profesiju standartu un profesionālo kvalifikācijas prasību izstrādei plānots piesaistīt ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā pieejamo finansējumu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.5.2.specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai" ietvaros, kura kopējais finansējums – 12 936 510 milj. Euro. Projektu īsteno Valsts izglītības satura centrs, sadarbībā ar LBAS, LDDK, Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomi un Izglītības kvalitātes valsts dienestu.

Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020. gadam, kas ir galvenais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments Latvijā, rīcības virzienā "Kompetenču attīstība" ir norādīta sociālo partneru iesaistes nepieciešamība, veidojot adaptētus spējīgu un konkurētspējīgu profesionālās izglītības sistēmu, veicinot cilvēka darba produktivitātes pieaugumu atbilstoši darba tirgus prasībām. Sociālo partneru iesaiste norādīta rīcības virziena ietvaros veicamajos uzdevumos :

- Nepieciešamo profesionālo izglītības programmu noteikšana un izstrāde atbilstoši veiktajai un plānotajai nozaru izpētei un noteiktajām pamatprofesijām un kvalifikācijām, nepieciešamo profesiju standartu un programmu noteikšana un izstrāde, iekļaujot mācību programmā profesionālās izglītības prakses vietas sadarbībā ar nozaru uzņēmējiem;

- Modulāro izglītības programmu (elastīgu un kombinējamu tematisku bloku) ieviešana profesionālajā izglītībā, mācību metodisko līdzekļu, t.sk., digitālo, izstrāde un aprobācija;

6

http://www.viaa.gov.lv/lat/es_fondu_projekti/nozaru_kvalifikācijas_sistema/?tl_id=12561&tls_id=14912

- Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu un prakses vadītāju kompetences pilnveide atbilstoši darba tirgus tendencēm un profesionālās izglītības iestāžu (t.sk., pedagogu) kapacitātes stiprināšana pieaugušo izglītībā u.c. uzdevumos.

Lai nodrošinātu profesionālās izglītības reformas mērķtiecīgu ieviešanu, kas nostiprinātas IAP ir nepieciešams turpināt profesionālās izglītības pārstrukturizāciju, izveidojot vienotu nozaru kvalifikāciju sistēmu.

Tādējādi, ar 2014. gadu ir uzsāktas darbības, kas nostiprinātas *NAP 2014 – 2020*, vērstas uz plānveidīgām un pārskatāmām, kā arī rezultātu kopveselumā īstenojamām darbībām, kur plānotie piesaistāmie valsts un ES struktūrfondu finanšu resursi izmantoti ilgtermiņa ietekmes uz rīcībpolitiku nodrošināšanai. Izglītības satura, izglītības procesa organizācijas un pedagogu profesionālo kompetenču pilnveides vienlaicīga un sabalansēta attīstīšana ar tai piesaistītu atbilstošu finansējumu ļautu izveidot un, aprobējot ieviest darba tirgus prasībām atbilstošu profesionālās izglītības saturu, kas ilgtermiņā nodrošinātu *IAP 2014–2020* izvirzīto mērķu sasniegšanu.

2016. gadā IV ceturksnī ir plānots uzsākt īstenot Eiropas struktūrfonda projektu, atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 26. aprīļa noteikumiem Nr. 262 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai" īstenošanas noteikumi".

Projekta "Nozaru kvalifikācijas sistēmas pilnveide profesionālās izglītības attīstībai un kvalitātes nodrošināšanai" specifiskais atbalsta mērķis ir pilnveidot profesionālās izglītības saturu un saskaņā ar Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūru aktualizēt un izstrādāt profesiju standartus un profesionālās kvalifikācijas prasības, kā arī izstrādāt profesionālās kvalifikācijas eksāmenu saturu, ieviešot izglītības programmu modulāro pieeju un nodrošinot nepieciešamos mācību līdzekļus programmu kvalitatīvai īstenošanai, lai tādā veidā pilnveidotu nozaru kvalifikācijas sistēmu. Projekta tiešais mērķis ir izstrādāt mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošu profesionālās izglītības saturu un nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai. Tas izriet no Izglītības attīstības pamatnostādnēs 2014.–2020. gadam noteiktajiem mērķiem un rīcības virzieniem – ir plānots turpināt iepriekšējā plānošanas periodā iesākto profesionālās izglītības pilnveidi, paaugstinot tās pievilcību un turpinot sadarbību ar darba devējiem un nozarēm, īpaši uzsverot profesionālās izglītības lomu valsts ekonomiskajā attīstībā un ilgtspējīgā darbaspēka saglabāšanā.

Tā kā Nozaru kvalifikāciju struktūras izveide ir nepārtraukts process, ir nepieciešama nepārtraukta metodoloģiskās pieejas pilnveide. Līdz ar to Valsts izglītības satura centrs 2016. gadā ir papildinājis metodisko materiālu ar funkcionālās analīzes pieeju, kuras mērķis ir izveidot nozarē caurskatāmu, neatkarīgu, tomēr savstarpēji saistītu profesionālo kvalifikāciju struktūru. Grūtības rada tas, ka kvantitatīvo metožu pielietojums neizslēdz profesionālo kompetenču dublēšanos

vairākām profesionālām kvalifikācijām dažādās nozarēs. Tāpēc nepieciešams nozaru kvalifikāciju struktūras pilnveidē izmantot kvalitatīvo metodi – funkcionalitātes analīzi. Šī uzdevuma veikšanai ir nepieciešama nozares speciālistu iesaiste, lai precīzi nodefinētu nozaru kvalifikāciju sistēmas pilnveidi, veicot nozaru izpēti un pilnveidojot to kvalifikāciju struktūru.

Projekta īstenošanas rezultātā tiks pilnveidotas 14 nozaru kvalifikācijas struktūras (Būvniecība, Elektronisko un optisko iekārtu ražošana, Informācijas un komunikācijas tehnoloģija, Enerģētika, Kokrūpniecība (mežsaimniecība, kokapstrāde), Ķīmiskā rūpniecība un tās saskarnozares (ķīmija, farmācija, biotehnoloģija, vide), Metālapstrāde, Mašīnbūve un mašīnzinības, Pārtikas rūpniecība, Lauksaimniecība, Drukas un mediju tehnoloģijas, Tekstilizstrādājumu, apģērbu, ādas un ādas izstrādājumu ražošana, Transports un loģistika, Tūrisms, Skaistumkopšana, Uzņēmējdarbība, finanses, grāmatvedība, administrēšana (vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un komerczinības)) un izstrādāta viena jauna nozares kvalifikācijas struktūra Mākslas nozares dizaina un radošo industriju sektoram.

Paredzams, ka pēc 2021. gada 31. decembra profesiju standartu un profesionālo kvalifikācijas prasību un nozares kvalifikācijas struktūras izstrāde būs pabeigta un notiks pārsvarā tikai to aktualizācija atbilstoši darba tirgus prasību izmaiņām esošo valsts budžeta līdzekļu ietvaros.

2.4 EKI/LKI nozīme nozaru kvalifikāciju struktūrās

Tā kā EKI un LKI aptver visas izglītības pakāpes (pamatizglītība, vidējā izglītība un augstākā izglītība), veidus (vispārējā, profesionālā un akadēmiskā) un formas (formālā, neformālā izglītība un ikdienas mācīšanās), līmeņu aprakstiem nepiemīt spēja darboties "kā darba pasaules spogulim". Lai pēc iespējas labāk varētu noteikt un nodefinēt darba tirgū nepieciešamās profesionālās kompetences un prasības profesionālajai izglītībai, ir jārada visaptverošs instruments – nozares profesiju kvalifikāciju līmeņa apraksti, kas skaidri norāda nozares noteiktās robežas katram kvalifikācijas līmenim, parādot darbību sarežģītības un dažādības pakāpi starp līmeņiem, nodrošinot arī iespēju formulēt pārmaiņas un nākotnes redzējumu konkrētajā nozarē. Nozares profesiju kvalifikāciju līmeņu aprakstu formulēšanai izmanto gan izglītības, gan darba tirgū viegli saprotamu valodu.

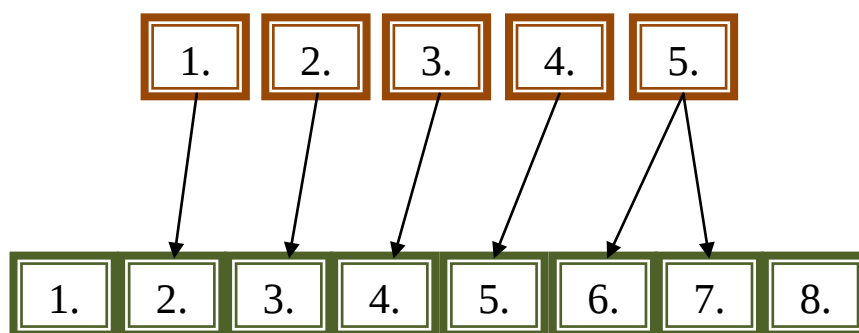
Līmeņu aprakstu elementi raksturo:

- darbību autonomiju;
- darbības sarežģītību;
- darbību dažādību dažādos līmeņos

Latvijas normatīvajā regulējumā – Profesionālās izglītības likuma 5. pantā ir veikta EKI/LKI līmeņu pielīdzināšana (skat. 1. shēmu), kur profesionālās izglītības sistēmā netiek ietverti EKI/LKI 1. un 8. kvalifikācijas līmenis.

1. shēma. Līmeņu salīdzināšana/pārnese

Latvijas (pieci) profesionālās kvalifikācijas līmeņi

EKI/LKI (astoņi) kvalifikācijas ietvarstruktūru līmeņi

Veidojot nozares profesiju kvalifikācijas līmeņu aprakstus, ņem vērā nozares izpētes rezultātā iegūto informāciju, Nozaru ekspertu padomju un citu nozares kompetento pārstāvju viedokli. Ir iespējamās situācijas, ka nozarē vai nozares sektorā ir reglamentētas prasības kādas profesijas profesionālās kvalifikācijas līmenim – piemēram, tas nedrīkst būt zemāks par noteikto – 4.profesionālās kvalifikācijas vai 5.LKI līmeni, tad konkrētā sektora zemāko līmeņu aprakstus neveido un neiekļauj nozares attiecīgajā profesiju kvalifikācijas līmeņa aprakstā. Tāpat rīkojas, ja nozare ir definējusi, ka tai nav nepieciešami zemāko profesionālās kvalifikācijas līmeņu speciālisti.

Nozaru saistīto profesiju kartei ir iespējams pievienot citas kvalifikācijas sistēmas elementus. Piemēram – atbilstoši 1993. gada 11. marta likumam "Par Amatniecību" noteiktās amatnieku kvalifikācijas var tikt iekļautas atbilstoši Latvijas Amatniecības kameras rekomendācijām par amatnieku kvalifikācijas līmeņu pielīdzināšanu profesionālās kvalifikācijas līmeņiem.

3. Mācīšanās rezultātu nozīme Latvijas izglītības sistēmā

3.1 LKI ietekme attiecībā uz pāreju uz mācīšanās rezultātos balstītu izglītību – augstāko, profesionālo un vispārējo izglītību

Pētāmajā laika posmā izglītības politikas plānošanas līmenī bija vērojama interese ieviest mācīšanās rezultātos balstītu izglītību, ko apliecina 2009. gada beigās veiktie grozījumi „Mūžizglītības politikas pamatnostādņēs 2007.-2013. gadam”, kuri paredzēja izveidot mācīšanās rezultātos balstītu kvalifikāciju ietvarstruktūru⁷.

Normatīvo aktu analīze liecina, ka mācīšanās rezultātu elementi tajā jau tika atspoguļoti pirms Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (LKI) izveides, taču iesaistīto pušu izpratni par mācīšanās rezultātiem kā apgalvojumiem, ko izglītības guvējs zina, saprot un spēj veikt, pabeidzot kādu mācīšanās posmu, nostiprināja darbs pie LKI izstrādes.⁸ Tā kā LKI izveide rosināja iesaistīto pušu diskusijas par mācīšanās rezultātu nozīmi izglītībā, tika ieviestas izmaiņas normatīvajā regulējumā. Mācīšanās rezultātu pieejas un LKI attīstību savstarpējo saistību parāda arī grozījumi Izglītības likumā (spēkā no 16.07.2015.):

„8.¹ pants. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra

(1) Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra ir astoņu līmeņu sistēma, kas aptver izglītības pakāpes (pamatizglītība, vidējā izglītība, augstākā izglītība) un visus izglītības veidus (vispārējā izglītība, profesionālā izglītība, akadēmiskā izglītība), kā arī ārpus formālās izglītības sistēmas iegūto profesionālo kvalifikāciju. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra ir piesaistīta Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai.

(2) Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņus raksturo attiecīgajā līmenī **sasniedzamie mācīšanās rezultāti**. Katrā nākamajā līmenī ir ietvertas iepriekšējam līmenim noteiktās **zināšanas, prasmes un kompetence**.” [...]

Procesi saistībā ar mācīšanās rezultātu ieviešanu un izmaiņām normatīvajos aktos dažādos izglītības sektoros notika atšķirīgi un samērā nodalīti, tā rezultātā ir radušies vairāki izaicinājumi, piemēram, tiek lietota atšķirīga terminoloģija (skatīt 1.1 nodaļu) un radīti papildu šķēršļi saskanīgai izglītības guvēja pārejai no viena izglītības sektora uz citu.

⁷ Kinta, G. (2014). Mācīšanās rezultātu nozīme profesionālās vidējās izglītības vadībā. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte.

⁸ Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrija (2012). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf

Mācīšanās rezultātu izmantošanu izglītības procesā nodrošina izglītības saturu regulējošie normatīvie akti (t.i., valsts izglītības un profesiju standarti), valsts eksāmenu sistēma, kā arī izglītības iestāžu un programmu licencēšana un akreditācija.⁹

3.1.1 Augstākā izglītība

Kopš 2011. gada mācīšanās rezultāti ir obligāti augstākās izglītības studiju programmu daļa, tomēr jau no 2004. gada augstākās izglītības sektors ir izstrādājis studiju rezultātus, balstoties uz Boloņas cikla aprakstiem, kas tika integrēti LKI aprakstos un apstiprināti Ministru kabinetā 2010. gada oktobrī.¹⁰

Pirms Boloņas procesa instrumentu – Nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras, ECTS, Diploma pielikuma, kvalitātes nodrošināšanas, mācīšanās rezultātu – ieviešanas Latvijas augstākās izglītības kvalifikācijas tika aprakstītas, izmantojot uzņemšanas nosacījumus, studiju programmas ilgumu, kā arī studiju saturu. Savukārt Latvijas augstākās izglītības ietvarstruktūrā, kas tika integrēta LKI, katra kvalifikācija tika raksturota ar līmeni, sasniedzamajiem studiju rezultātiem un studiju rezultātu sasniegšanai nepieciešamo darba apjomu (kreditpunktus).¹¹

Latvijas augstākās izglītības ietvarstruktūras izstrāde sākās jau 2004.gadā, kad katram kvalifikāciju veidam tika noteikta vieta Boloņas trīs ciklu struktūrā. IZM izveidota darba grupa konkrētēja līmeņu aprakstus visiem augstākās izglītības kvalifikāciju veidiem un noteica to vietu Boloņas procesa trīs ciklu sistēmā, formulēja vispārīgus studiju rezultātus katram Latvijas augstākās izglītības kvalifikāciju veidam, izstrādāja iestāšanās nosacījumus un turpmāko izglītības iespēju aprakstu katram augstākās izglītības kvalifikāciju veidam.¹²

Izstrādātie līmeņu apraksti augstākajā izglītībā, kas ar 2010.gada oktobra grozījumiem tika integrēti MK noteikumos Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” (2.12.2008.), atbilst LKI 5.-8. līmeņu aprakstiem.¹³

⁹ Akadēmiskās informācijas centrs (2013). Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs. Pētījuma ziņojums. http://www.nki-latvija.lv/content/files/MR_petijuma_zinojums_2013.pdf

¹⁰ Akadēmiskās informācijas centrs, Arhimēda fonds un Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs (2015). Automātiskā atzīšana starp Igauniju, Latviju un Lietuvu. Salīdzinošā pētījuma ziņojums. http://www.aic.lv/portal/content/files/AURBELL%20report_LV_1.pdf

¹¹ Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrija (2012). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

Augstākās izglītības saturu regulē sekojoši dokumenti:

- Valsts izglītības standarti, t.i., valsts akadēmiskās izglītības standarts¹⁴, valsts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts¹⁵ un valsts otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts¹⁶ (nosaka Ministru kabinets);
- Profesionālās augstākās izglītības programmām – profesiju standarti¹⁷ (nosaka Ministru kabinets);
- Augstākās izglītības studiju programmas (izstrādā augstākās izglītības iestādes atbilstoši normatīvajam regulējumam).

Augstskolu likums¹⁸ nosaka galvenos augstākās izglītības studiju programmas struktūras elementus. Kopš 2010. gada šajā likumā ir veikta virkne grozījumu, ieviešot jēdzienu „studiju rezultāti”, t.i., „studiju programmas, studiju moduļa vai studiju kursa noslēgumā iegūstamais zināšanu, prasmju un kompetences kopums” (ar grozījumiem, kas stājās spēkā 01.08.2011.) un papildinot studiju programmu struktūras elementus.

2. tabula. Augstākās izglītības studiju programmu galvenie elementi 2010. un 2016. gadā

Augstskolu likums, 55.pants. Studiju programmas (likuma redakcija no 23.03.2010.- 31.12.2010.)	Augstskolu likums, 55.pants. Studiju programmas (likuma redakcija no 15.06.2016.)
(1) Studiju programma ietver visas viena akadēmiskā grāda vai profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamās prasības. Studiju programmu reglamentē speciāls dokuments — studiju satura un realizācijas apraksts, kas:	(1) Studiju programma ietver visas viena akadēmiskā grāda vai profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamās prasības. Studiju programmu reglamentē speciāls dokuments — studiju satura un realizācijas apraksts, kas:
1) nosaka prasības attiecībā uz iepriekšējo	1) nosaka prasības attiecībā uz iepriekšējo

¹⁴ MK noteikumi Nr. 240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu” (spēkā no 16.05.2014.)

¹⁵ MK noteikumi Nr. 141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (spēkā no 5.04.2001.)

¹⁶ MK noteikumi Nr. 512 „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (spēkā no 12.09.2014.)

¹⁷ MK noteikumi Nr. 461 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību” (spēkā no 1.06.2010.), <http://likumi.lv/doc.php?id=210806>

¹⁸ Augstskolu likums (spēkā no 1.12.1995., pēdējie grozījumi stājās spēkā 15.07.2016.), <http://likumi.lv/doc.php?id=37967>

izglītību; 2) atbilstoši izglītības pakāpei un veidam nosaka konkrētās programmas īstenošanas mērķi, uzdevumu un plānotos rezultātus , piedāvājamās izglītības saturu, programmu obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļas apjomus, to apguves laika sadalījumu, iegūstamās izglītības vērtēšanas kritērijus, pārbaudes formas un kārtību;	izglītību; 1 ¹⁾ nosaka, kuram studiju virzienam attiecīgā studiju programma atbilst; 2) atbilstoši izglītības pakāpei un veidam nosaka: a) konkrētās studiju programmas īstenošanas mērķi un studiju programmas noslēgumā plānotos studiju rezultātus , to skaitā paredzētos studiju kursus, studiju modulus un tiem plānotos studiju rezultātus, b) piedāvājamās izglītības saturu, c) studiju programmu obligātās, ierobežotās izvēles un izvēles daļas apjomus un kredītpunktu sadalījumu starp tām, d) izglītības kritērijus studiju rezultātu sasniegšanai un novērtēšanai , pārbaudes formas un kārtību; [...]
---	---

Minētie grozījumi likumā rosināja izstrādāt vairākus jaunus Ministru kabineta noteikumus, lai nostiprinātu mācīšanās rezultātu izmantošanu studiju procesā. Jāuzsver, ka jaunie Ministru kabineta noteikumi saistās arī ar kvalifikāciju ietvarstruktūras normatīvās bāzes veidošanu (skatīt 6. nodaļu).

Studiju rezultātu jēdziens faktiski tika ieviests augstskolu un studiju programmu kvalitātes novērtēšanā jau pirms grozījumiem Augstskolu likumā. Piemēram, Ministru kabineta noteikumu Nr. 821 „Augstskolu, koledžu un augstākās izglītības programmu akreditācijas kārtība”¹⁹ (spēkā no 07.10.2006. līdz 19.10.2012.) paredz, ka augstskolām un koledžām novērtēšanas dokumentiem. Ministru kabineta noteikumu 3. pielikuma 1. punktā norādīts, kā būtu jāformulē mācīšanās rezultāti, t.i., „iegūstamie studiju rezultāti zināšanu, prasmju un attieksmju formā”. Pašlaik spēkā esošie Ministru kabineta noteikumi Nr. 407 „Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi” (spēkā no 30.07.2015.) precīzāk raksturo mācīšanās rezultātu nozīmi studiju procesā un kvalitātes nodrošināšanā:

„6. Studiju organizācija un vadība: [...]”

¹⁹ <http://likumi.lv/ta/id/145125-augstskolu-koledzu-un-augstakas-izglitibas-programmu-akreditācijas-kartiba>

6.3. studējošo imatrikulācijas kritēriji, uzņemšana vēlākos studiju posmos un iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegto **studiju rezultātu** atzīšana;" [...]

„7. pielikums. Studiju virziena pašnovērtējums [...]

IV. Studiju programmas raksturojums [...]

12. Studiju programmā paredzētie **studiju rezultāti**. [...]

15. Studiju programmas praktiskā īstenošana (izmantotās studiju metodes un formas, tālmācības metožu izmantošana). Vērtēšanas sistēma (izglītības kritēriji un vērtēšanas metodes **studiju rezultātu** sasniegšanai un novērtēšanai, pārbaudes formas un kārtība)." [...]

„9. pielikums. Studiju virziena vērtēšanas kritēriji [...]

4. Zinātniskās pētniecības organizācija studiju virziena ietvaros un augstskolas vai koledžas akadēmiskā personāla un studējošo zinātniskās pētniecības (radošais) darbs: [...]

4.3. studējošo iesaistīšanās zinātniskās pētniecības (radošajā) darbā, zinātniskās pētniecības darbu tematikas saistība ar studiju mērķiem un sagaidāmajiem **studiju rezultātiem**, studējošo iesaistīšanās nacionālajos un starptautiskajos pētniecības un radošajos (mākslinieciskajos) projektos." [...]

„10.pielikums. Studiju virziena novērtēšanas komisijas kopīgais atzinums par studiju virziena vērtēšanu [...]

II. Studiju virziena resursi un nodrošinājums [...]

2.6. Vai administratīvā un tehniskā personāla atbalsts ir pietiekams, lai nodrošinātu **studiju rezultātu** sasniegšanu? [...]

VI. Studiju programmas novērtējums [...]

8. Vai studiju programmas plānojums un studiju kursu un moduļu saturs, sadalījums ir kvalitatīvs, atbilstošs studiju programmas mērķiem un uzdevumiem un plānotajiem **studiju rezultātiem**? [...]

10. Vai uzņemšanas prasības ir atbilstošas **studiju rezultātu** sasniegšanai un studējošo uzņemšana notiek saskaņā ar apstiprinātajām procedūrām un kritērijiem? [...]

12. Vai noslēguma darbi vai citi rādītāji apliecina, ka tiek sasniegti **studiju rezultāti**? Vai to apstiprina studiju programmas absolventi un darba devēji?”

Vairāk par kvalitātes novērtēšanu lasīt 5. nodaļā.

Tika izveidots normatīvs pamats neformālajā un ikdienas mācīšanās laikā sasniegtu mācīšanās rezultātu novērtēšanai un atzīšanai, izstrādājot un apstiprinot Ministru kabineta noteikumus Nr.36 „Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi”²⁰, kas stājās spēkā no 13.01.2012.. Tā kā noteikumu saturs ir detalizēti raksturots jau 2012.gada Pašvērtējuma ziņojumā²¹, šajā pārskatā noteikumi netiks analizēti. Lai izvērtētu iepriekšējās mācīšanās atzīšanas sistēmas attīstību, Akadēmiskās informācijas centrs – Nacionālais koordinācijas punkts EKI ir organizējis seminārus augstskolu pārstāvjiem (skat. 7. nodaļu par AIC-NKP pasākumiem).

Attiecībā uz mācīšanās rezultātiem, Ministru kabineta noteikumos Nr.202 „Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus”²² (16.04.2013.), kas stājās spēkā 19.04.2013. tika ieviestas izmaiņas Diploma pielikuma saturā (7. pielikums)²³, t.i., 3.2., 4.2. un 8. punktā. Minēto punktu redakcija ir sekojoša:

„3. Ziņas par kvalifikācijas līmeni

3.2. oficiālais programmas ilgums (gados un kredītpunktos), programmas apguves sākuma un beigu datums.

Piezīme. Ja studentam ir piešķirti kredītpunkti par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtajiem **studiju rezultātiem**, norāda **studiju rezultātu** atzīšanas komisijas lēmuma numuru un datumu, institūcijas nosaukumu un izglītības programmu vai tās daļu vai profesionālās pieredzes ieguves veidu, laiku un vietu, kurā studiju rezultāti sasniegti;” [...]

„4. Ziņas par studiju saturu un rezultātiem:

²⁰ <http://likumi.lv/doc.php?id=242653>

²¹ Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrija (2012). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf

²² <http://likumi.lv/doc.php?id=256157>

²³ Pirms tam Diploma pielikuma saturu regulēja Ministru kabineta noteikumu Nr.656 „Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti augstāko izglītību apliecinoši izglītības dokumenti” 6. pielikums (spēkā no 06.10.2007.), <http://likumi.lv/ta/id/164267-kartiba-kada-izsniedzami-valsts-atziti-augstako-izglitiba-apliecinosi-izglibas-dokumenti>

4.2. programmas prasības (programmas mērķi un plānotie **studiju rezultāti**);” [...]

„8. Ziņas par augstākās izglītības sistēmu valstī. [...]

Vērtēšanas sistēma. **Studiju rezultātu** sasniegšanas pakāpe tiek vērtēta 10 ballu sistēmā vai ar vērtējumu „ieskaitīts/neieskaitīts”.

Studiju rezultātu apguves vērtējums 10 ballēs” [...]

Ministru kabineta noteikumu Diploma pielikuma angliskajā versijā „studiju rezultāti” ir tulkoti kā „learning outcomes” (3.2. punktā), „results of studies” (4.2. punktā) un kā „study results” (8. punktā).

2014. gadā tika pārskatīti un apstiprināti Ministru kabineta noteikumi par valsts izglītības standartiem, kuriem ir tieša ietekme uz augstākās izglītības studiju programmu saturu. Pirmkārt, tika apstiprināti jauni Ministru kabineta noteikumi Nr.240 „Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu”²⁴ (stājās spēkā 13.05.2014.), kuros mācīšanās rezultāti ir ietverti studiju programmu stratēģiskajā mērķī. Mācīšanās rezultātu vai tos raksturojošie jēdzieni ir minēti sekojošos noteikumu punktos:

„3. Studiju programmu stratēģiskais mērķis ir nodrošināt studējošiem zinātņu teorētisko zināšanu un pētniecības iemaņu apguvi, sasniedzot studiju programmā noteiktos **studiju rezultātus**, kas atbilst Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras (turpmāk – ietvarstruktūra) 6. vai 7. līmeņa **zināšanām, prasmēm un kompetencei**.

4. Bakalaura studiju programmas galvenais mērķis ir nodrošināt **zināšanu, prasmju un kompetences kopumu** atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 6. līmeņa **zināšanām, prasmēm un kompetencei**.

5. Bakalaura studiju programmas saturs nodrošina zinātniski pamatotu plaša profila **studiju rezultātu** sasniegšanu.” [...]

„15. Maģistra studiju programmas galvenais mērķis ir nodrošināt **zināšanu, prasmju un kompetences kopumu** atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 7. līmeņa **zināšanām, prasmēm un kompetencei**.

16. Maģistra studiju programmas saturs nodrošina tādu **studiju rezultātu** sasniegšanu, kas ietver padziļinātu teorētisko zināšanu

²⁴<http://likumi.lv/doc.php?id=266187>

iegūšanu un **pētniecības iemaņu un prasmju** attīstīšanu izvēlētajā zinātnes vai mākslas jomā.” [...]

„23. Vērtējot akadēmiskās izglītības studiju rezultātus, ievēro šādus pamatprincipus:

23.1. vērtēšanas atklātības princips – atbilstoši izvirzītajiem studiju programmu mērķiem un uzdevumiem, kā arī studiju kursu mērķiem un uzdevumiem augstskola ir noteikusi prasību kopumu **studiju rezultātu** vērtēšanai;” [...]

„24. **Studiju rezultātu** sasniegšanas pakāpi vērtē 10 ballu skalā vai ar vērtējumu „ieskaitīts/neieskaitīts”. **Studiju rezultātu** sasniegšanas pakāpi studiju programmas obligātās daļas studiju kursa gala pārbaudījuma ietvaros ar vērtējumu „ieskaitīts/neieskaitīts” var vērtēt, ja studiju kursa apjoms nepārsniedz 2 kredītpunktus. Ar vērtējumu „ieskaitīts/neieskaitīts” var vērtēt arī **studiju rezultātu** sasniegšanas pakāpi studiju kursā noteikto pārbaudījumu ietvaros, kuri nav studiju kursa gala pārbaudījumi.

25. **Studiju rezultātu** vērtējumi 10 ballu skalā ir šādi:

25.1. izcili (10) – **zināšanas, prasmes un kompetence** pārsniedz studiju programmas, studiju moduļa vai studiju kursa apguves prasības, liecina par spēju veikt patstāvīgus pētījumus un dziļu problēmu izpratni;

25.2. teicami (9) – **zināšanas, prasmes un kompetence** pilnībā atbilst studiju programmas, studiju moduļa vai studiju kursa apguves prasībām, piemīt prasme patstāvīgi lietot iegūtās zināšanas;” [...]

„26. Novērtējot **studiju rezultātus** studiju programmā, studiju modulī vai studiju kursā 10 ballu skalā, augstskola var paredzēt arī papildu kritērijus konkrēta vērtējuma noteikšanā.

27. Šo noteikumu 24. punktā minētos kritērijus, novērtējot **studiju rezultātus** 10 ballu skalā, var piemērot arī, novērtējot **zināšanas, prasmes un kompetenci** augstskolas noteiktajos pārbaudījumos studiju kursu ietvaros.

28. Ar vērtējumiem „ieskaitīts” vai „neieskaitīts” novērtē atkarībā no tā, vai pārbaudījumā uzrādītās studējošā **zināšanas, prasmes un kompetence** atbilst augstskolas noteiktajam **zināšanu, prasmju un kompetences** līmenim attiecīgajā pārbaudījumā.”

Otrkārt, tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr.512 „Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”²⁵ (spēkā no 12.09.2014.), kuros mācīšanās rezultātu sasniegšana noteikta kā viens no galvenajiem studiju programmu uzdevumiem. Noteikumos vairākkārt uzsvērti mācīšanās rezultāti vai ar tiem saistītie jēdzieni:

„5. Programmu galvenie uzdevumi ir: [...]

5.2. nodrošināt **studiju rezultātu (zināšanu, prasmju un kompetences)** sasniegšanu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras (turpmāk – ietvarstruktūra) 6. vai 7. līmeņa **zināšanām, prasmēm un kompetencei.**” [...]

„7. Bakalaura programmas saturs nodrošina **zināšanu, prasmju un kompetences kopumu** atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 6. līmeņa **zināšanām, prasmēm un kompetencei.**” [...]

„15. Praksi īsteno saskaņā ar prakses līgumu par prakses vietas nodrošināšanu vai saskaņā ar augstskolas lēmumu par prakses vietu nodrošināšanu pašā augstskolā. [...] Prakses mērķi studējošais sasniedz, pamatojoties uz iegūtajām **zināšanām, prasmēm, kompetenci** un iepriekšējo darba pieredzi.” [...]

„21. Maģistra programmas saturs nodrošina **zināšanu, prasmju un kompetences** apguvi, kas nepieciešama profesionālās darbības veikšanai atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 7. līmeņa **zināšanām, prasmēm un kompetencei.**” [...]

„45. Vērtējot otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības **studiju rezultātus**, ievēro šādus pamatprincipus:

45.1. vērtēšanas atklātības princips – atbilstoši izvirzītajiem programmu mērķiem un uzdevumiem, kā arī studiju kursu mērķiem un uzdevumiem ir noteikts prasību kopums **studiju rezultātu** sasniegšanas vērtēšanai;” [...]

„46. **Studiju rezultātu** sasniegšanas pakāpi vērtē 10 ballu skalā vai ar vērtējumu „ieskaitīts/neieskaitīts”. **Studiju rezultātu** sasniegšanas pakāpi programmas studiju kursa gala pārbaudījuma ietvaros ar vērtējumu „ieskaitīts/neieskaitīts” var vērtēt, ja studiju kursa apjoms nav vairāk kā divi kredītpunkti. Ar vērtējumu „ieskaitīts/neieskaitīts” var vērtēt arī **studiju rezultātu** sasniegšanas pakāpi tādu studiju kursā

²⁵ <http://likumi.lv/doc.php?id=266187>

noteikto pārbaudījumu ietvaros, kuri nav studiju kursa gala pārbaudījumi.

47. **Studiju rezultātu** vērtējumi 10 ballu skalā ir šādi:

47.1. izcili (10) – **zināšanas, prasmes un kompetence** pārsniedz programmas, studiju moduļa vai studiju kursa apguves prasības, liecina par spēju veikt patstāvīgus pētījumus un dziļu problēmu izpratni;

47.2. teicami (9) – **zināšanas, prasmes un kompetence** pilnībā atbilst programmas, studiju moduļa vai studiju kursa apguves prasībām, iegūta **prasme** patstāvīgi lietot iegūtās **zināšanas**;" [...]

„48. Novērtējot **studiju rezultātus** programmā, studiju modulī vai studiju kursā 10 ballu skalā, augstskola var paredzēt arī papildu kritērijus konkrēta vērtējuma noteikšanai 10 ballu skalā.

49. Šo noteikumu 47. punktā minētos kritērijus **studiju rezultātu** vērtējumiem 10 ballu skalā var piemērot arī, novērtējot **zināšanas, prasmes un kompetenci** augstskolas noteiktajos pārbaudījumos studiju kursu ietvaros.

50. Ar vērtējumu „ieskaitīts” vai „neieskaitīts” novērtē atkarībā no tā, vai pārbaudījumā studējošā uzrādītās **zināšanas, prasmes un kompetence** atbilst vai neatbilst attiecīgajā pārbaudījumā augstskolas noteiktajam **zināšanu, prasmju un kompetences** līmenim.”

Savukārt, Ministru kabineta noteikumos Nr.141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”²⁶ (spēkā no 5.04.2001.) nav veikti grozījumi vai izstrādāta jauna noteikumu versija, lai tajos ieviestu mācīšanās rezultātu jēdzienu. Vienīgi 9.5. punktā ir minētas „spējas, zināšanas, prasmes un iemaņas”:

„9. Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības vērtēšanas pamatprincipi ir šādi: [...]

9.5. vērtējuma atbilstības princips – pārbaudes darbā tiek dota iespēja apliecināt analītiskās un radošās **spējas, zināšanas, prasmes un iemaņas** visiem apguves līmeņiem atbilstošos uzdevumos un situācijās. Pārbaudēs iekļaujamais satura apjoms atbilst kursu programmās noteiktajam saturam un profesiju standartā noteiktajām prasmju un zināšanu prasībām.”

²⁶ <http://likumi.lv/doc.php?id=6397>

Izmaiņas normatīvajos aktos, kuri regulē profesiju standartus, ir aprakstītas tālākajā sadaļā par profesionālo izglītību.

Nemot vērā grozījumus normatīvajos aktos, sākot no 2011.gada, augstskolas pārskatīja īstenotās studiju programmas, lai tajās ieviestu mācīšanās rezultātus un lai tās atbilstu licencēšanas un akreditācijas prasībām.²⁷

Saskaņā ar Erasmus+ NARIC projekta Nr. 553086-EPP-1-2014-1-LV-EPPKA3-NARIC „Automātiskā atzišana starp Igauniju, Latviju un Lietuvu (AURBELL, 2014.-2016.)” ietvaros veiktā pētījuma rezultātiem, pāreja uz mācīšanās rezultātiem augstākajā izglītībā ir vērojama visās trijās Baltijas valstīs. Tomēr pastāv atšķirības pieejā, kā tiek formulēti mācīšanās rezultāti. Igaunijā un Lietuvā mācīšanās rezultāti valstiskā līmenī tiek aprakstīti pēc studiju līmeņa un virziena, turpretī Latvijā ir pieejami tikai vispārēji līmeņu apraksti, jo augstskolas kā autonomas iestādes ir atbildīgas par mācīšanās rezultātu formulēšanu savām studiju programmām. Tādējādi Baltijas valstīs ir novērojama mācīšanās rezultātu veidošana dažādos līmeņos.²⁸

3.1.2 Profesionālā izglītība

Profesionālo izglītību regulējošajos normatīvajos aktos parasti ir pieminēti ar mācīšanās rezultātiem saistīti jēdzieni – visbiežāk „zināšanas” un „prasmes”, pēc grozījumiem Profesionālās izglītības likuma 24. pantā (spēkā no 25.10.2006.), saistībā ar profesiju standartiem parādās arī „attieksmes” un „kompetences” – nesniedzot minēto jēdzienu definīcijas.²⁹ Jēdziens „sasniedzamie rezultāti” Profesionālās izglītības likuma 25. pantā ar grozījumiem (spēkā no 15.05.2015.) tika iekļauts 2015.gadā. Pakāpeniski tika ieviesti arī atsevišķu terminu skaidrojumi, piemēram, grozījumi Profesionālās izglītības likuma 2. punkta 8¹. apakšpunktā (spēkā no 1.07.2010.) noteica, ka profesionālā kompetence ir „profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo zināšanu, prasmju un atbildības kopums noteiktā darba situācijā”.

Profesionālās izglītības saturu³⁰ regulē šādi dokumenti:

1. Valsts profesionālās izglītības standarti, t.i., valsts arodizglītības standarts, valsts profesionālās vidējās izglītības standarts³¹ un valsts pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības standarts³² (nosaka Ministru kabinets);

²⁷ Akadēmiskās informācijas centrs (2013). Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs. Pētījuma ziņojums. http://www.nki-latvija.lv/content/files/MR_petijuma_zinojums_2013.pdf

²⁸ Akadēmiskās informācijas centrs, Arhimēda fonds un Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs (2015). Automātiskā atzišana starp Igauniju, Latviju un Lietuvu. Salīdzinošā pētījuma ziņojums. http://www.aic.lv/portal/content/files/AURBELL%20report_LV_1.pdf

²⁹ Kinta, G. (2014). Mācīšanās rezultātu nozīme profesionālās vidējās izglītības vadībā. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte.

³⁰ Profesionālās izglītības likums, 22.pants(spēkā no 14.07.1999., pēdējie grozījumi stājās spēkā 16.07.2016.), <http://likumi.lv/doc.php?id=20244>

³¹ MK noteikumi Nr. 211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu (spēkā no 1.07.2000.), <http://likumi.lv/doc.php?id=8533>

³² MK noteikumi Nr. 141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu” (spēkā no 5.04.2001.)

2. Profesiju standarti³³ (nosaka Ministru kabinets);
3. Profesionālās izglītības programmas (izstrādā profesionālās izglītības iestādes atbilstoši normatīvajam regulējumam).

Pētāmajā laika posmā nav veikti grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 211 „Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu” (spēkā no 1.07.2000.) un Ministru kabineta noteikumos Nr.141 „Noteikumi par pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu”³⁴ (spēkā no 5.04.2001.) attiecībā uz mācīšanās rezultātu ieviešanu profesionālajā izglītībā.

Ministru kabineta noteikumi Nr.149 „Profesiju standartu izstrādes kārtība”³⁵ (spēkā no 3.03.2007.), kuri zaudēja spēku 1.01.2016., regulēja profesiju standartu saturu un izstrādes procedūras 2011.-2012.gadā, kad tika sagatavots un iesaistītās puses apsprieda Pašvērtējuma ziņojumu³⁶. Ziņojumā ir raksturota profesiju standartu nozīme attiecībā uz mācīšanās rezultātiem profesionālajā izglītībā. 2016.gada septembrī tika apstiprināti jauni Ministru kabineta noteikumi Nr. 633 „Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība”³⁷ (spēkā no 30.09.2016.). Jauno noteikumu darbība ir paplašināta, saskaņā ar grozījumiem Profesionālās izglītības likumā (spēkā no 15.05.2015.), aptverot arī profesionālās kvalifikācijas prasību un nozares kvalifikāciju struktūru izstrādi; turklāt noteikumos ir iekļauta atsauce uz minēto dokumentu saistību ar attiecīgo LKI līmeni. Atšķirībā no 2007.gada Ministru kabineta noteikumiem, kuros profesiju standartu saturs tika noteikts pamatteksta 5. punktā un pielikumā, jaunajos noteikumos katra dokumenta galvenie elementi ir atspoguļoti pielikumos (skatīt 2. tabulu).

3. tabula. Profesiju standartu galvenie elementi 2010. un 2016. gadā

MK noteikumi „Profesiju standartu izstrādes kārtība” (spēkā no 3.03.2007.-1.01.2016.)	MK noteikumi „Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība” (spēkā no 30.09.2016.)
5. Šo noteikumu 4.punktā minētā darba grupa nosaka:	<u>1. pielikums. Profesijas standarts</u> [...]

³³ MK noteikumi Nr. 461 „Noteikumi par Profesiju klasifikatoru, profesijai atbilstošiem pamatuzdevumiem un kvalifikācijas pamatprasībām un Profesiju klasifikatora lietošanas un aktualizēšanas kārtību” (spēkā no 1.06.2010.), <http://likumi.lv/doc.php?id=210806>

³⁴ <http://likumi.lv/doc.php?id=6397>

³⁵ <http://likumi.lv/doc.php?id=153849>

³⁶ Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrija (2012). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf

³⁷ <http://likumi.lv/doc.php?id=285032>

5.1. profesijai raksturīgos pienākumus un uzdevumus; 5.2. profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes; 5.3. profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas (norāda priekšstata, izpratnes vai lietošanas līmeni); 5.4. profesionālās darbības veikšanai nepieciešamo profesionālo kompetenci (nepieciešamās prasmes, zināšanas un atbildību noteiktās darba situācijās); 5.5. profesijas vietu nozares kvalifikāciju struktūrā un nodarbinātības aprakstu, kurā sniedz profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkumu.	3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu un pienākumu kopsavilkums 4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu un pienākumu izpildei nepieciešamās prasmes un attieksmes, profesionālās zināšanas un kompetences <i>Tabulā: [...] Kompetences (kvalifikācijas līmenis)</i> 5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu un pienākumu izpildei nepieciešamās prasmes un attieksmes, vispārējās zināšanas un kompetences <i>Tabulā: [...] Kompetences (kvalifikācijas līmenis)</i> [...] <u>2. pielikums. Profesionālās kvalifikācijas prasības</u> [...] 3. Darba uzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes un attieksmes, zināšanas un profesionālās kompetences <i>Tabulā: [...] Kompetences (kvalifikācijas līmenis)</i> [...] <u>3. pielikums. Nozares kvalifikāciju struktūra</u> 1.Nozares profesiju vispārīgs raksturojums 1.1.Kvalifikācijas līmenis 1.2.Nozares profesiju kvalifikācijas līmeņa raksturojums (sasniedzamie mācīšanās rezultāti: zināšanas, prasmes, kompetence, autonomija un atbildība) [...]
---	--

Attiecībā uz profesionālās izglītības programmas galvenajiem elementiem Profesionālās izglītības likumā ir izstrādāti un apstiprināti grozījumi, salīdzinot ar situācijas aprakstu Pašvērtējuma ziņojumā (skatīt 3. tabulu). Jēdziens „sasniedzamie rezultāti” likumā ir pieminēts tikai vienreiz, raksturojot profesionālās izglītības programmu struktūru.

4. tabula. Profesionālās izglītības programmu galvenie elementi 2010. un 2016. gadā

Profesionālās izglītības likums, 25. pants (spēkā no 1.07.2010.-31.12.2010.)	Profesionālās izglītības likums, 25. pants (grozījumi spēkā no 15.05.2015.)
25.pants. Profesionālās izglītības programma (1) Profesionālās izglītības programma ir profesionālo izglītību reglamentējošs dokuments, kas atbilstoši attiecīgās izglītības pakāpes valsts profesionālās izglītības standartam un profesijas standartam nosaka:	25.pants. Profesionālās izglītības programma (1) Profesionālās izglītības programma ir profesionālo izglītību reglamentējošs dokuments, kas atbilstoši attiecīgās izglītības pakāpes valsts profesionālās izglītības standartam un profesijas standartam vai profesionālās kvalifikācijas prasībām (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) nosaka:

1) profesionālās izglītības programmas uzdevumus ; 2) profesionālās izglītības programmas saturu ; 3) profesionālās izglītības programmas īstenošanas plānu ; 4) prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību ; 5) profesionālās izglītības programmas īstenošanai nepieciešamo personālu, finanšu un materiālos līdzekļus. (2) Profesionālās izglītības programmu izstrādā izglītības iestāde, saskaņojot ar tās dibinātāju.	1) profesionālās izglītības programmas mērķi un sasniedzamos rezultātus ; 2) profesionālās izglītības programmas saturu ; 3) profesionālās izglītības programmas īstenošanas plānu ; 4) prasības attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību ; 5) profesionālās izglītības programmas līmeni Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā ; [spēkā no 16.07.2015.] 6) profesionālās izglītības programmas īstenošanai nepieciešamo personālu, finanšu un materiālos līdzekļus. (2) Profesionālās izglītības programmu izstrādā izglītības iestāde, saskaņojot ar tās dibinātāju.
---	--

Lai noteiktu, vai profesionālās izglītības guvēji mācību laikā (LKI 2.-4. līmenis) ir apguvuši nepieciešamās zināšanas, prasmes un kompetences, profesionālās izglītības programmu noslēgumā tiek organizēts profesionālās kvalifikācijas eksāmens. Kvalifikācijas eksāmenu saturu un norisi regulē Ministru kabineta noteikumi³⁸. Šajos noteikumos pētāmajā laika posmā nav veikti grozījumi attiecībā uz mācīšanās rezultātu nozīmes nostiprināšanu profesionālās kvalifikācijas eksāmenos.

Lai gan profesionālo izglītības saturu regulējošos normatīvajos aktos nav konstatējamas būtiskas izmaiņas, no 2010. gada saskaņā ar politikas plānošanas dokumentiem (piemēram, koncepciju „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”³⁹) profesionālajā izglītības organizācijā un saturā tiek veiktas reformas – piemēram, notiek profesionālās izglītības modularizācija, definēti sasniedzamie rezultāti profesionālās izglītības programmās, pārskatīti profesijas standarti, kā arī nodrošināta ārpus formālās izglītības apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana. Eiropas Sociālā fonda projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” (2010.-2015.) ietvaros, kuru īstenoja Valsts izglītības attīstības aģentūra un Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Valsts izglītības satura centrs un Izglītības kvalitātes valsts dienests, tika īstenoti pasākumi, kas sniegs atbalstu ECVET principu ieviešanai, tika izveidota nozaru kvalifikāciju sistēma (14 nozares), 60 jauni profesiju standarti profesijām un 20 profesionālās kvalifikācijas pamatprasības specializācijām, tika izstrādātas 56 modulārās izglītības programmas (t.sk. 22 profesionālās izglītības pamatprogrammas un 34 profesionālās tālākizglītības programmas).⁴⁰ Profesionālās izglītības saturu

³⁸ MK noteikumi Nr.662 „Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu norises kārtība akreditētās profesionālās izglītības programmās” (spēkā no 1.09.2011.), <http://likumi.lv/doc.php?id=235206>

³⁹ Izglītības un zinātnes ministrija (2009). Koncepcija „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”, <http://polsis.mk.gov.lv/documents/3163>

⁴⁰ Valsts izglītības attīstības aģentūra (2015). Ieteikumi par nosacījumiem ECVET principu ieviešanai Latvijas profesionālajā izglītībā.

regulējošo dokumentu izstrāde turpināsies – 2016.gada aprīlī tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi par 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa „Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai” īstenošanu⁴¹.

Plašāk par nozaru kvalifikāciju ietvarstruktūrām skatīt 2. nodaļā.

3.1.3 Vispārējā izglītība

Vispārējās izglītības saturu nosaka:

- Valsts izglītības standarti, t.i., valsts vispārējās pamata⁴² un vidējās⁴³ izglītības standarts, kā arī mācību priekšmetu standarti (regulē Ministru kabinets);
- Vispārējās izglītības programmas (izstrādā vispārējās izglītības iestādes atbilstoši normatīvajam regulējumam).

Ministru kabineta noteikumos, kuri regulē valsts izglītības standartu, ir minētas „zināšanas”, „prasmes” un „attieksmes”, taču nav atsauces uz mācīšanās rezultātiem.

2010. gadā vispārējās pamatizglītības saturu regulēja Ministru kabineta noteikumi Nr. 1027 „Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem”⁴⁴ (spēkā no 23.12.2006. līdz 22.08.2013.), līdz 2014.gadā tika apstiprināti jauni Ministru kabineta noteikumi (spēkā no 23.08.2014.). Lai izvērtētu, vai un kā laika gaitā ir mainījies pamatizglītības saturs – mācīšanās rezultātu kontekstā – tika salīdzināti programmu galvenie mērķi 2010. un 2016.gadā (skatīt 5. tabulu).

5. tabula. Pamatizglītības programmu galvenie mērķi 2010. un 2016. gadā

MK noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, 2. punkts. Pamatizglītības programmu galvenie mērķi (spēkā no 23.12.2006. līdz 22.08.2013.)	MK noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, 2. punkts. Pamatizglītības programmu galvenie mērķi (spēkā no 23.08.2014.)
2.1. nodrošināt izglītojamo ar sabiedriskajai un personiskajai dzīvei nepieciešamajām	2.1. nodrošināt izglītojamo ar sabiedriskajai un personiskajai dzīvei nepieciešamajām

⁴¹ Ministru kabineta noteikumi Nr. 262 „Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa „Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai” īstenošanas noteikumi” (spēkā no 04.05.2016.), <http://likumi.lv/ta/id/281890-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-8-5-2-specifiska-atbalsta-merka-nodrosinat-profesionalas-izglitiba-atbilstibu>

⁴² MK noteikumi Nr. 468 „Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu, pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatizglītības programmu paraugiem” (spēkā no 23.08.2014.), <http://likumi.lv/doc.php?id=268342>

⁴³ MK noteikumi Nr. 281 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu, mācību priekšmetu standartiem un izglītības programmu paraugiem” (spēkā no 6.06.2013.), <http://likumi.lv/doc.php?id=257229>

⁴⁴ <http://likumi.lv/doc.php?id=150407&cs=f521ff1e>

pamatzināšanām un pamatprasmēm;	pamatzināšanām un pamatprasmēm;
2.2. radīt pamatu izglītojamā turpmākajai izglītībai;	2.2. radīt pamatu izglītojamā turpmākajai izglītībai;
2.3. veicināt izglītojamā harmonisku veidošanos un attīstību;	2.3. veicināt izglītojamā harmonisku veidošanos un attīstību;
2.4. sekmēt izglītojamā atbildīgu attieksmi pret sevi, ģimeni, sabiedrību, vidi un valsti.	2.4. sekmēt izglītojamā atbildīgu attieksmi pret sevi, ģimeni, sabiedrību, vidi un valsti.

Pašvērtējuma ziņojumā, raksturojot vispārējās vidējās izglītības saturu, izmantoti Ministru kabineta noteikumi Nr. 715 „Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standartiem”⁴⁵ (spēkā no 19.09.2008. līdz 6.06.2013.). Šī pētījuma veikšanas laikā spēkā ir citi Ministru kabineta noteikumi (spēkā no 6.06.2013.). Salīdzinot abos Ministru kabineta noteikumos ietvertos izglītības programmu mērķus (skatīt 6. tabulu), nav vērojamas izmaiņas.

Var secināt, ka pētāmajā laika posmā vispārējā izglītībā nav vērojama izmaiņas saistībā ar mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu. Taču viena no izglītības politikas prioritātēm ir pārveidot vispārējās izglītības saturu, balstot to uz kompetencēm.

6. tabula. Vispārējās vidējās izglītības programmu galvenie mērķi 2010. un 2016. gadā

MK noteikumi par valsts vidējās izglītības standartu, 2. punkts Vispārējās vidējās izglītības programmu galvenie mērķi (spēkā no 19.09.2008. līdz 6.06.2013.)	MK noteikumi par valsts vidējās izglītības standartu, 2. punkts Vispārējās vidējās izglītības programmu galvenie mērķi (spēkā no 6.06.2013.)
2.1. nodrošināt izglītojamo ar zināšanām un prasmēm , kas ir nepieciešamas personiskai izaugsmei un attīstībai, pilsoniskai līdzdalībai, nodarbinātībai, sociālajai integrācijai un izglītības turpināšanai;	2.1. nodrošināt izglītojamo ar zināšanām un prasmēm , kas ir nepieciešamas personiskai izaugsmei un attīstībai, pilsoniskai līdzdalībai, nodarbinātībai, sociālajai integrācijai un izglītības turpināšanai;
2.2. veicināt izglītojamā pilnveidošanos par garīgi, emocionāli un fiziski attīstītu personību un izkopt veselīga dzīvesveida paradumus;	2.2. veicināt izglītojamā pilnveidošanos par garīgi, emocionāli un fiziski attīstītu personību un izkopt veselīga dzīvesveida paradumus;
2.3. sekmēt izglītojamā sociāli aktīvu	2.3. sekmēt izglītojamā sociāli aktīvu

⁴⁵<http://likumi.lv/doc.php?id=181216>

attieksmi, saglabājot un attīstot savu valodu, etnisko un kultūras savdabību, kā arī pilnveidot izpratni par Latvijas Republikas Satversmē un citos tiesību aktos ietvertajiem cilvēktiesību pamatprincipiem; 2.4. izkopt izglītojamā prasmi patstāvīgi mācīties un pilnveidoties, motivēt mūžizglītībai un apzinātai karjeras izvēlei.	attieksmi, saglabājot un attīstot savu valodu, etnisko un kultūras savdabību, kā arī pilnveidot izpratni par Latvijas Republikas Satversmē un citos tiesību aktos ietvertajiem cilvēktiesību pamatprincipiem; 2.4. izkopt izglītojamā prasmi patstāvīgi mācīties un pilnveidoties, motivēt mūžizglītībai un apzinātai karjeras izvēlei.
--	---

3.2 Nākotnes perspektīva – kompetencēs balstīta vispārējā izglītība

2015.gada novembrī tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi par kompetenču pieejā balstīta vispārējās izglītības satura izveidi un ieviešanu⁴⁶, kuri paredz Eiropas Sociālā fonda (ESF) projekta ietvaros veikt reformas vispārējās izglītības saturā. Projektu “Kompetenču pieeja mācību saturā”⁴⁷ (17.10.2016.–16.10.2021.) īsteno Valsts izglītības satura centrs sadarbībā ar pašvaldībām, Latviešu valodas aģentūru, Strazdumuižas internātvidusskolu, kā arī augstskolām, kuras īsteno skolotāju izglītības studiju programmas. Projektā paredzēts izstrādāt jaunus vispārējās izglītības standartus un vadlīnijas, jaunus metodiskos un mācību materiālus. Plānots izveidot jaunu diagnosticējošo darbu un piloteksāmenu saturu, kā arī skolotāju profesionālās pilnveides programmās iesaistīt 6000 skolotājus. Pirms pakāpeniskas jaunā vispārējās izglītības satura ieviešanas 2018.gadā tas tiks aprobēts 80 izglītības iestādēs.

Galvenie projekta plānotie rezultāti:

- Izstrādātas valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijas, jauns valsts pamatzglītības standarts un valsts vispārējās vidējās izglītības standarts (līdz 31.12.2018.);
- Izstrādāti un aprobēti 83 kompetenču pieejā balstīti mācību un metodiskie līdzekļi, tai skaitā 68 digitāli. Papildus vēl tiks izveidoti 22 mācību un metodiskie līdzekļi, piemēram, Eiropas valodu portfelis un mācību un metodiskie līdzekļi integrētai pieejai mācību satura un valodu apguvei – CLIL (līdz 31.12.2018.);
- Izstrādāti un aprobēti 10 mācību un metodiskos līdzekļi izglītības guvējiem ar garīgās attīstības traucējumiem un skolotājiem (līdz 31.12.2018.);

⁴⁶ Ministru kabineta noteikumi Nr. 670 „Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 8.3.1. specifiskā atbalsta mērķa „Attīstīt kompetenču pieejā balstītu vispārējās izglītības saturu” 8.3.1.1. pasākuma „Kompetenču pieejā balstīta vispārējās izglītības satura aprobācija un ieviešana” īstenošanas noteikumi” (spēkā no 3.12.2015.), <http://likumi.lv/ta/id/278201-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-8-3-1-specifiska-atbalsta-merka-attistit-kompetencu-pieeja-balstitu-visparejas>

⁴⁷ http://visc.gov.lv/visc/projekti/esf_831.shtml

- Izstrādāti un aprobēti 5 integrēti mācību līdzekļi izglītības guvējiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem un citiem attīstības traucējumiem (līdz 31.12.2018.);
- Izstrādāti dažādi diagnostikas instrumenti, tai skaitā 20 diagnosticējošie darbi, datorprogramma "Text to speech", DIBEL NEXT testu diagnostikas rokasgrāmata u.c.

Šī ziņojuma rakstīšanas laikā jau ir notikušas pirmās projekta aktivitātes - noslēgusies izglītības ekspertu pieteikšanās darbam mācību satura izstrādē (saņemti vairāk nekā 600 pieteikumu no visas Latvijas) un uzsākta pirmsskolas izglītības iestāžu un vispārizglītojošo skolu atlase mācību satura aprobēšanai. Tajās strādās aprobācijas komandas 8-10 darbinieku sastāvā no pirmsskolas līdz vidusskolas līmenim.

3.3 Izglītības iestāžu pārstāvju izpratne par mācīšanās rezultātiem

2013. gadā Akadēmiskās informācijas centrs – Nacionālais koordinācijas punkts EKI veica pētījumu „Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs” ar mērķi izpētīt izglītības iestāžu administrācijas un skolotāju zināšanas un izpratni par mācīšanās rezultātiem, mācīšanās rezultātu lietojumu mācību vai studiju procesā, kā arī pētījuma dalībnieku gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu. Pētījuma ietvaros tika veiktas 54 intervijas ar izglītības iestāžu pārstāvjiem, no kuriem 23 intervējamie pārstāvēja 12 vispārējās izglītības iestādes, 17 intervējamie – 9 profesionālās izglītības iestādes (t.sk. 2 koledžas, kuras īsteno pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas) un 14 intervējamie – 5 augstākās izglītības iestādes un 2 koledžas.

Pētījumā tika noskaidrots, ka kopumā precīzāka jēdziena „mācīšanās rezultāti” izpratne ir augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem, ko varētu skaidrot ar faktu, ka līdz šim lielā mērā izglītojošais darbs par mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu ir vērsts uz augstākās izglītības sektoru. Sarežģītāk ir nodrošināt profesionālās un augstākās izglītības procesā iesaistīto sociālo partneru informēšanu par mācīšanās rezultātu pieeju. Kā liecina interviju rezultāti ar profesionālās izglītības iestāžu pārstāvjiem, augstākajā izglītībā iesaistītajiem nozares profesionāļiem ir jāveic uzdevumi – jāpalīdz attīstīt studentu zināšanas, prasmes un kompetences, – kurus var veiksmīgi īstenot bez labām zināšanām par mācīšanās rezultātu jēdzienu. Centralizētie profesionālās kvalifikācijas eksāmeni profesionālās izglītības programmu noslēgumā nodrošina visu audzēkņu mācību laikā apgūto zināšanu, prasmju un kompetenču novērtēšanu, sniedzot informāciju par sasniegtajiem mācīšanās rezultātiem. Profesionālās izglītības programmas tiek veidotas atbilstoši plānotajiem mācīšanās rezultātiem, pat bez detalizētas izpratnes par mācīšanās rezultātu jēdzienu. Intervējamie uzsvēra, ka profesiju standarti, īpaši nesen pārskatītie, ietver informāciju par profesionālās darbības veikšanai nepieciešamajiem mācīšanās rezultātiem.

Visbūtiskākais izaicinājums ir ieviest mācīšanās rezultātus vispārējā izglītībā, jo pārsvarā šis jēdziens tika saistīts ar skaitliskiem vērtējumiem (atzīmēm). Turklāt, tika novērots priekšstats, ka vispārējā izglītība skar tikai skolēnu zināšanas, bet prasmju un kompetenču (īpaši starppriekšmetu) apguve tiek nodrošināta tikai atsevišķās vispārējās izglītības iestādēs. Šos trūkumus daļēji kompensē pieejamās interešu izglītības iespējas, tomēr ne visi skolēni tās izmanto. Kā risinājumu šai problēmai intervējamie ierosināja paplašināt valsts izglītības un mācību priekšmetu standartus, kā arī nodrošināt plašāku un pieejamāku metodisko atbalstu skolotājiem.

Kā galvenie šķēršļi mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanai visās izglītības pakāpēs un veidos tika minēti: atbildīgo institūciju īstenotā neprasmīgā un sadrumstalotā politikas ieviešana; kā arī atbilstošu resursu – cilvēku un finanšu resursu – trūkums. Interviju rezultāti parāda, ka galvenās problēmas mācīšanās rezultātu ieviešanā tiek saskatītas nacionālā, nevis izglītības iestāžu līmenī. Piemēram, zināšanu līmenis sabiedrībā kopumā par mācīšanās rezultātiem tika novērtēts kā viduvējs, bet kolēģu zināšanas izglītības iestādē – „drīzāk augstas”. Viena no būtiskākajām problēmām ir intervējamo pārliecības trūkums, ka mācīšanās rezultātu pieeja tiešām nodrošinās reālu atbalstu mācību procesam.

Vairums intervēto izglītības iestāžu pārstāvju uzskatīja, ka vismaz daļēji mācīšanās rezultātu pieeja jau tiek lietota, īpaši izglītības satura veidošanā un iepriekšējās izglītības atzīšanā. Mācīšanās rezultātu pieejai ir mazāka nozīme mācību vai studiju sasniegumu vērtēšanā, kā arī izglītības kvalitātes vērtēšanas procesā.

Veidojot jaunas izglītības vai mācību priekšmetu programmas, visbūtiskākā ir skolotāju pieredze, kā arī sasniedzamie rezultāti. Ievērojama nozīme ir arī profesiju un/vai izglītības standartiem, jo tie atvieglo plānoto mācīšanās rezultātu formulēšanu. Pētījuma rezultāti liecina, ka intervētajiem izglītības iestāžu pārstāvjiem ir atšķirīgi viedokļi par iespējām iegūt pieredzi no starptautiskiem vai nacionāliem labās prakses piemēriem – daļai intervējamo ir būtiski iepazīt citu izglītības iestāžu pieredzi. Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem norāda, ka nacionālā kvalifikāciju ietvarstruktūra arī ir būtisks atskaites punkts, veidojot studiju programmas.

Saskaņā ar interviju rezultātiem, izglītības guvēji pārsvarā ir informēti par pārbaudes darbu kārtību, kā arī kādas sasniegumu vērtēšanas sastāvdaļas veido viņu gala atzīmi. Tomēr izglītības guvēju zināšanas par mācīšanās rezultātiem tika novērtētas kā viduvējas, līdz ar to viņiem būtu vairāk jāskaidro mācīšanās rezultātu pieeja, lai izglītības guvēji aktīvāk iesaistītos mācību vai studiju procesā un precīzāk izprastu savas izglītības jēgu un pielietojumu. Pastāv viedoklis, ka profesionālās izglītības iestādēs var veiksmīgāk parādīt mācīšanās rezultātu nozīmi izglītībā, jo mācību nolūks ir praktiski demonstrējams un audzēkņu apgūtās zināšanas, prasmes un kompetences tiek pārbaudītas centralizētajos kvalifikācijas eksāmenos. Mācīšanās rezultātu pieejas izmantošanas pieredzi pilnveido arī profesionālās izglītības iestāžu sadarbība ar darba devējiem, kas iesaistās izglītības satura veidošanā, pilnveidē un īstenošanā.

Tātad būtu jāveic vairāki soļi, lai varētu mācību procesā vairāk pievērsties mācīšanās rezultātu sasniegšanai, veicinātu individuālu pieeju izglītības guvējam un attīstītu radošāku mācību un studiju procesu. Piemēram, ir jāsamazina skolotāju pašreizējā darba slodze, izglītības guvēju skaits uz vienu skolotāju, jāievieš skolotāju palīgi, jāveic papildus izglītojošas aktivitātes, kā arī jāpopularizē labās prakses piemēri. Protams, jāņem vērā, ka šādu pasākumu īstenošana ir saistīta ar finanšu mehānismu pārskatīšanu un citiem praktiskiem jautājumiem.

Pētījuma rezultāti par iepriekšējās izglītības un pieredzes atzīšanu parāda, ka vairumā gadījumu tā tiek novērtēta atzinīgi, taču izglītības iestāžu pārstāvji nav šajā jomā ieguvuši ievērojamu pieredzi. Līdz ar to nepieciešams veikt informatīvus pasākumus gan izglītības iestāžu darbiniekiem, gan sabiedrībai kopumā. Iepriekšējās izglītības un pieredzes atzīšanai jābalstās sasniegtajos mācīšanās rezultātos, turklāt iedzīvotājiem, kuri vēlas iesaistīties šajā procesā, jānodrošina vajadzīgā informācija un atbalsts (īpaši savu zināšanu, prasmju un kompetenču identificēšanai).

Izglītības sistēma nav viendabīga, tāpēc darbs ar mācīšanās rezultātu ieviešanu un pielietojumu ievērojami atšķiras pa izglītības pakāpēm un veidiem. Turklāt pastāv arī atšķirības vienas izglītības pakāpes un veida izglītības iestādēs. Šīs atšķirības veidojas sadrumstalotas izglītības politikas, vienotas izpratnes trūkuma valsts līmenī, kā arī izglītības iestāžu darbinieku neatbilstošās darba slodzes un laika trūkuma dēļ. Tomēr vairums intervējamo atzinīgi novērtēja mācīšanās rezultātu stiprās puses.⁴⁸

⁴⁸ Akadēmiskās informācijas centrs (2013). Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs. Pētījuma ziņojums. http://www.nki-latvija.lv/content/files/MR_petijuma_zinojums_2013.pdf

4. Neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšana

Eiropas Savienības Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikums par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu nosaka, ka dalībvalstīm ne vēlāk kā 2018. gadā ir jāievieš pasākumi neformālās izglītības atzīšanai, kas nodrošina zināšanu, prasmju, kompetenču atzīšanu, kā arī iespēju iegūt pilnu vai daļēju kvalifikāciju. Izglītības iestādēm ir jāatvieglo piekļuve formālajai izglītībai un mācībām, pamatojoties uz mācīšanās rezultātiem, kas gūti ar neformālo un ikdienas mācīšanos, un – attiecīgajā gadījumā un ja iespējams – jāpiešķir atbrīvojumi vai kredītpunkti par attiecīgiem mācīšanās rezultātiem, kas gūti ar minēto mācīšanos. Ieteikums nosaka, ka procedūrai ir jāietver četri soļi – identificēšana, dokumentēšana, novērtēšana un lēmuma izsniegšana, kā arī atzīšanas procesam ir jāatbilst valstu kvalifikāciju sistēmām un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai.⁴⁹

Latvijā 2001. gadā Izglītības likumā pirmo reizi tika definēta neformālā izglītība, kas ir ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība. Vienlaicīgi, Izglītības likums tika papildināts ar 46. pantu „Pieaugušo izglītības programmas”, nosakot pieaugušo neformālās izglītības programmu īstenošanas nosacījumus, kas paredz darba devēju, valsts vai privātpersonu interesēm atbilstošas izglītošanas nodrošināšanu ārpus formālās izglītības ietvariem. Tika ieviesti pieaugušo neformālās izglītības īstenošanas nosacījumi, kuri vēl neparedzēja neformālās izglītības un ikdienējās mācīšanās rezultātu atzīšanu.

4.1 Profesionālajā izglītībā

Neformālās izglītības atzīšanas analīzei atbilstoši Eiropas Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumu *par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu* 1.punkta ieteikumiem⁵⁰ izmantots Izglītības kvalitātes valsts dienesta ziņojums par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas procesu laika posmā no 2011. gada līdz 2015. gadam⁵¹ un metodiskie ieteikumi

⁴⁹ Ieteikuma teksts pieejams Eiropas Komisijas mājas lapā: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52012PC0485>

⁵⁰ Eiropas Padomes ieteikums (2012. gada 20. decembris) par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis 2012/C398/01., 22.12.2012., 3 lpp.

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2012.398.01.0001.01.LAV

„1. Ne vēlāk kā 2018. gadā – atbilstīgi valstu apstākļiem un īpatnībām un kā tās uzskata par piemērotu – ieviest pasākumus neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanai, kas indivīdiem dod iespēju: a) panākt, ka tiek validētas zināšanas, prasmes un kompetences, kas iegūtas ar neformālo un ikdienējo mācīšanos, tostarp – attiecīgā gadījumā – izmantojot atvērtos izglītības resursus; b) pamatojoties uz validētu neformālās un ikdienējās mācīšanās pieredzi, iegūt pilnu vai – attiecīgā gadījumā – daļēju kvalifikāciju, neskarot citus piemērojamos Savienības tiesību aktus, jo īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/36/EK (2005. gada 7. septembris) par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu⁽¹²⁾. Atkarībā no savām vajadzībām dalībvalstis savos validēšanas pasākumos var piešķirt prioritāti konkrētām jomām un/vai sektoriem;”

⁵¹ Izglītības kvalitātes valsts dienesta “Ziņojums par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas procesu laika posmā no 2011. gada līdz 2015. gadam” (2015).

izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem „Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana”⁵² (turpmāk – metodiskie ieteikumi).

Par pamatu profesionālās kompetences novērtēšanas sistēmas izveidei Latvijā bija 2005.–2007. gadā īstenotā Nacionālās programmas projekta „Vienotas metodikas izstrāde profesionālās izglītības kvalitātes paaugstināšanai un sociālo partneru iesaistei un izglītošanai” ietvaros izstrādātā metodika „*Neformālās izglītības atzīšanas un prasmju novērtēšanas metodika*” (turpmāk – metodika). Tajā aprakstīti divi iespējamie modeļi neformālās izglītības atzīšanai un novērtēšanai, kas balstīti uz personas profesionālo kompetenču identificēšanu un apliecinājumu, novērtēšanas procedūru un profesionālās kvalifikācijas apliecinājoša dokumenta iegūšanu. Metodikas pirmais modelis paredz pretendenta profesionālās kompetences apliecinājumu un tā izvērtēšanu, kas noslēdzas ar profesionālās kompetences pārbaudījuma organizēšanu pretendenta. Otrais modelis līdzīgi pirmajam paredz pretendenta profesionālās kompetences apliecinājumu un tā izvērtēšanu, papildus nosakot iespēju profesionālās kompetences daļējai atzīšanai un nepieciešamo pārbaudījumu noteikšanai. 2009. gada 16. septembrī Ministru kabinets pieņēma rīkojumu Nr. 629 „Par koncepciju „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā””. Metodikā piedāvātie modeļi tika izmantoti par pamatu normatīvo aktu izstrādei un sasaistei ar Latvijas Republikas izglītības sistēmu, paredzot pretendenta profesionālās kompetences pārbaudi atbilstoši profesijas standartam un nosakot institūcijas, kuras organizē un veic profesionālās kompetences novērtēšanu.

Latvijā kopš 2011. gada ir izstrādāts normatīvais regulējums ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas (turpmāk – profesionālās kompetences novērtēšana) kārtībai⁵³. Minētie noteikumi neattiecas uz profesijām, kuru profesionālās kompetences novērtēšanu regulē speciālie normatīvie akti, piemēram, Likums par reglamentētajām profesijām un profesionālajām kvalifikācijām. Neformālās izglītības atzīšana un novērtēšana ir nodrošināta profesionālajās kvalifikācijās, kas iegūstamas, mācoties formālajā izglītībā – profesionālā pamatzglītībā, arodizglītībā, profesionālā vidējā izglītībā, profesionālā tālākizglītībā un profesionālā augstākajā izglītībā. Latvijas Nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras (NKI) pirmā līdz trešā profesionālās kvalifikācijas līmeņa kvalifikācijām piemēro profesionālās kompetences novērtēšanu profesionālās kvalifikācijas eksāmenā. Profesionālās kompetences novērtēšana ir iespēja personai apliecināt dzīves laikā iegūto profesionālo kompetenci un, nokārtojot profesionālās

http://ikvd.gov.lv/assets/files/Publik%C4%81cijas/metodiskie/Zi%C5%86ojums_%C4%80rpus_form%C4%81l%C4%81s_izgl%C4%ABt%C4%ABbas_apg%C5%ABt%C4%81s_kompetences_nov%C4%93rt%C4%93%C5%A1ana_2011_2015.pdf

⁵²„Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana” metodiskie ieteikumi izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem. Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2015.

http://viaa.gov.lv/library/files/original/09_IKVD_RPUS_FORM_IZGL.pdf

⁵³Ministru kabineta 2012. gada 22. februāra noteikumi Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci”

kvalifikācijas eksāmenu, iegūt valsts atzītu profesionālo kvalifikāciju apliecināšu dokumentu. Personai ir iespēja iegūt pilnu kvalifikācijas apliecinājumu, bet tas nav sasaistīts ar attiecīgas formālās profesionālās izglītības programmas satura apguves apliecinājumu.

Profesionālās kompetences novērtēšanas analīzei atbilstoši Eiropas Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumu *par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu* 2. punkta ieteikumiem⁵⁴ izmantots Izglītības kvalitātes valsts dienesta ziņojums par ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšanas procesu laika posmā no 2011. gada līdz 2015. gadam un metodiskie ieteikumi izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem „Ārpus formālās izglītības sistēmas apgūtās profesionālās kompetences novērtēšana” un metodiskie ieteikumi.

Eiropas Padomes 2012. gada 20. decembra ieteikumu *par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu* pielikumā iekļauta termina – *validēšana* – definīcija: “pilnvarotas struktūras veikts process, kurā tiek apstiprināts, ka indivīds ir sasniedzis mācīšanās rezultātus, kas noteikti attiecīgā standartā”. Validēšanai ir četri posmi:

- 1) APZINĀŠANA dialogā par indivīda konkrēto pieredzi;
- 2) DOKUMENTĒŠANA – lai indivīda pieredzi padarītu uzskatāmu;
- 3) šīs pieredzes oficiāla NOVĒRTĒŠANA un
- 4) novērtējuma rezultātu SERTIFICĒŠANA, kas var kalpot par pamatu daļējai vai pilnai kvalifikācijai.

Atbilstoši Latvijas normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kā arī metodiskajos ieteikumos iekļautajai informācijai, katrs validēšanas posms ir iekļauts un aprakstoši pamatots ar atbilstošām procedūrām.

4.1.1 Apzināšana

Apzināšana dialogā par indivīda konkrēto pieredzi tiek nodrošināta atbilstoši Ministru kabineta 2012. gada 22. februāra noteikumu Nr. 146 „Kārtība, kādā novērtē ārpus formālās izglītības sistēmas apgūto profesionālo kompetenci” 9. punktā noteiktajām pretendentiem paredzētajām bezmaksas konsultācijām par profesijas

⁵⁴ Eiropas Padomes ieteikums (2012. gada 20. decembris) par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis 2012/C398/01., 22.12.2012., 3 lpp.

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2012.398.01.0001.01.LAV

„2. Pasākumos neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanai attiecīgā gadījumā iekļaut turpmāk minētās sastāvdaļas, vienlaikus ļaujot katram indivīdam atkarībā no savām vajadzībām izmantot jebkuru no tām – vai nu atsevišķi, vai kopā ar citām: a) ar neformālo un ikdienējo mācīšanos gūto indivīda mācīšanās rezultātu APZINĀŠANA; b) ar neformālo un ikdienējo mācīšanos gūto indivīda mācīšanās rezultātu DOKUMENTĒŠANA; c) ar neformālo un ikdienējo mācīšanos gūto indivīda mācīšanās rezultātu NOVĒRTĒŠANA; d) ar neformālo un ikdienējo mācīšanos gūto indivīda mācīšanās rezultātu SERTIFICĒŠANA tādā veidā kā kvalifikācija vai kredītpunkti, uz kuru pamata iegūst kvalifikāciju, vai attiecīgā gadījumā – citādi”

standarta prasībām un profesionālās kvalifikācijas eksāmena norisi. Pilnvarotajā izglītības iestādē to nodrošina kompetents konsultants. Konsultanta darbs sākas ar pretendentu piesaistīšanas procesu un turpinās līdz pretendenta apmierinātības ar novērtēšanas rezultātiem konstatēšanai. Lai to nodrošinātu, konsultantam jābūt skaidrai izpratnei par profesijas standartu un profesionālās kvalifikācijas eksāmenu saturu, norisi un vērtēšanas kritērijiem. Konsultantam jā sagatavo pretendents novērtēšanas procesam, informējot par procedūru. Tas arī prasa, lai konsultantam ir pilnīgas zināšanas par vērtēšanas procesu. Konsultantam ir jāspēj sniegt objektīvu, lietderīgu padomu. Gadījumos, kad zināšanu nepietiekamība pretendenta rada šaubas par sekmīgu eksāmena nokārtošanu, izglītības iestāde viņam var piedāvāt daudzpusīgāku mācīšanos pieaugušo neformālās izglītības programmā, kas ir mūžizglītības būtiska sastāvdaļa.

Formālās izglītības ietvaros mācīšanās rezultāti ir sasniedzami, sistēmiski, metodiski un plānveidīgi, organizējot izglītības procesu. Savukārt neformālās izglītības un ikdienējās mācīšanās aktivitātes var atšķirties gan ar organizatorisko un plānošanas procesu, gan arī pēc satura. Lai noteiktu mācīšanās satura atšķirības, ir svarīgi konstatēt laika periodu, kurā notikusi mācīšanās. Tas ir būtisks faktors mācīšanās rezultātu apzināšanā, jo tradicionāli sabiedrībā neformālās mācīšanās rezultātus uztver kā mazvērtīgākus salīdzinājumā ar iegūto formālo izglītību. Mācīšanās rezultātu apzināšanai svarīgs faktors ir izmantot personas spēju pierādīt praktiskās prasmes un teorētisko zināšanu līmeni. Attiecīgo mācīšanās rezultātu apliecināšanai var būt vajadzīga vairāk nekā viena metode, piemēram, mutiskas intervijas, dokumentāri pamatojumi un praktiskās pieredzes analīze. 2009.-2010. gadā, izstrādājot normatīvo regulējumu profesionālās kompetences novērtēšanai, par pamatu procedūrai un sasniedzamajam mērķim pieņēma darba devēju viedokli un ieinteresētību attiecībā uz pretendentiem ieviest iespējami liberālu procedūru, kas tiešā veidā neparedz pretendenta mācīšanās rezultātu apzināšanu. Tas nozīmē, ka pretendenta nav dokumentāli jāapliecina sava iepriekš iegūtā profesionālā kompetence, bet par instrumentu personas profesionālās kompetences novērtēšanai ir noteikts profesionālās kvalifikācijas eksāmens. Metodiskie ieteikumi pilnvarotajām izglītības iestādēm, kuras nodrošina personas profesionālās kompetences apzināšanu (*validēšanu*) piedāvā konsultāciju laikā izmantot deklaratīvo metodi, debates un interviju, kas ir atbalsta pasākums personas mācīšanās rezultātu apzināšanai un atbilst Eiropas Padomes ieteikumiem *par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu*. Atbilstoši izglītības iestāžu sniegtajai informācijai Izglītības kvalitātes valsts dienestam visi pretendenti izmanto iespēju saņemt bezmaksas konsultācijas. Tā kā divas bezmaksas konsultācijas katram profesionālo kvalifikāciju ieguvušajam pretendenta tiek nodrošinātas, varam lēst, ka pēdējo piecu gadu laikā notikušas vairāk nekā 6000 konsultācijas.

Stiprās puses	Iespējas
---------------	----------

Nodrošinātas bezmaksas konsultācijas. Konsultants palīdz orientēt personu profesionālās kompetences identificēšanai. Metodisko ieteikumu nodrošinājums konsultantu darba atbalstam. Kvalitātes nosacījumi profesionālās kompetences novērtēšanas īstenotājiem. Procesa caurspīdīgums un atklātība - noteikts vienots pakalpojuma cenrādis. Informācijas pieejamība.	Papildus mācīšanās neformālās izglītības programmās. Sabiedrības informēšanas kampaņas par profesionālās kompetences novērtēšanas iespējām tajās nozarēs, kurās ir liels nekvalificētu darbinieku īpatsvars. No metodikā ietvertajiem priekšlikumiem nepieciešams īstenot šādus priekšnoteikumus neformālās izglītības atzīšanas un novērtēšanas pilnīgai ieviešanai: a) profesionālās kompetences novērtēšanas ekspertu sagatavošana; b) moduļu programmu izstrāde pretendentiem, kuriem nepietiekami apgūtas profesionālās kompetences.
Vājās puses	Draudi
Daļēja procesa sistēmiskas plānošanas ieviešana profesionālās kompetences novērtēšanas pilnvarotajās iestādēs.	-

4.1.2 Dokumentēšana

Dokumentēšanai, lai indivīda pieredzi padarītu uzskatāmu, normatīvajos aktos tiešā veidā nav noteiktas prasības attiecībā uz pretendenta iepriekšējo izglītību, nodarbinātību vai vecumu. Pretendentam ir jābūt sasniegušam 18 gadu vecumu, kas izriet no Izglītības likuma 4. pantā „Izglītības obligātums” noteiktās prasības *„obligāta ir no piecu gadu vecuma bērnu sagatavošana pamatzglītības ieguvei un pamatzglītības iegūšana vai pamatzglītības iegūšanas turpināšana līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai.”* Bezmaksas konsultācijās pretendentam tiek nodrošināta informācija par atbilstošā profesijas standartā norādītajām zināšanām un prasmēm, kā arī iespēja konstatēt pretendenta profesionālās kompetences esību. To nodrošina deklaratīvās metodes izmantošana, ar kuras palīdzību konsultants pārrunās ar pretendentu konstatē, kā profesionālās kompetences tiek pielietotas darba vidē. Deklaratīvā metode palīdz pretendentam apliecināt savas profesionālās kompetences līmeni, noskaidrot, cik lielā mērā ir attīstīta pretendenta konkrētā profesionālā kompetence. Lai konstatētu pretendenta profesionālo kompetenču pielietošanas intensitāti darba vidē un profesionālās kompetences apguves veidu, metodikā šim nolūkam izstrādātas divu veidu anketas: „Pašvērtējuma anketa” un „Profesionālo kompetenču vērtējuma anketa”. Tā kā normatīvo aktu prasībās nav noteikts pretendenta pienākums ar dokumentiem apliecināt konkrētu kompetenču apguvi noteiktā izglītības līmenī vai veidā, no atbilstības viedokļa ir izmantojama „Pašvērtējuma anketa”. Tādējādi, indivīda pieredzes dokumentēšanu ar konsultanta palīdzību veic pats pretendents. Izmantojot pretendenta pašvērtējuma anketu, tiek noteiktas darbā un personiskajā pieredzē iegūtās profesionālās kompetences, kas saistītas ar profesionālo kvalifikāciju. Personai ir nodrošināta iespēja pēc

konsultācijām pašam novērtēt savas profesionālās kompetences un nostiprināt pārliecību par savām zināšanām, prasmēm un kompetenci. Tādējādi persona tiek iesaistīta savu zināšanu un prasmju novērtēšanā, kā rezultātā rodas pārliecinātība par savu profesionālo kompetenču līmeni.

Stiprās puses	Iespējas
Konsultanta obligātums validēšanas procesā.	'Portfolio' metodes aprobācija.
Personas pašvērtējums un pašanalīze.	
Vājās puses	Draudi
Personas apliecinājums iegūtajām kompetencēm netiek prasīts.	-

4.1.3 Novērtēšana

Novērtēšana kā būtisks neformālās un ikdienējās mācīšanās rezultātu apliecinājums tiek organizēta pilnvarotā izglītības iestādē atbilstoši pretendenta iesniegumā par profesionālās kompetences novērtēšanu norādītajam. Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu organizē:

- 1) akreditētas profesionālās pamatizglītības, arodizglītības, profesionālās vidējās izglītības vai profesionālās tālākizglītības programmas attiecīgās profesionālās kvalifikācijas eksāmena ietvaros, ievērojot nosacījumu, ka profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturu izstrādā izglītības iestāde;
- 2) divu mēnešu laikā pēc pretendenta iesnieguma par profesionālās kompetences novērtēšanu saņemšanas dienas. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena saturu izstrādā izglītības iestāde.

Neformālās un ikdienējās mācīšanās novērtēšanas procesā tiek ievērotas iesaistīto pušu juridiskās intereses un nodrošināta to vienlīdzīga piedalīšanās procesā. Organizējot pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanu, tiek ievērota procedūra (profesionālās kvalifikācijas eksāmena plānošana, satura izstrāde, sagatavošana un eksāmena satura saskaņošana atbilstošajās institūcijās) un termiņi. Novērtēšanas process tiek organizēts līdzīgi formālās izglītības eksaminējamām personām, kas atbilst Eiropas vadlīnijās *par neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu* definētajiem principiem par personas tiesībām, iesaistīto pušu pienākumiem, savstarpējās uzticības un tiesiskuma nodrošināšanu.⁵⁵ Metodiskie ieteikumi profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijām paredz izveidot sistēmiskas plānošanas modeli, kurā preventīvu aktivitāšu veidā ir iespējams novērst neprognozējamās problēmsituācijas sadarbībā ar pretendentiem. Metodikā kā viens no neformālās izglītības atzīšanas un novērtēšanas ieviešanas priekšnoteikumiem ir profesionālās kompetences novērtēšanas ekspertu sagatavošana. Efektīva

⁵⁵European guidelines for validating non-formal and informal learning. - European Centre for the Development of Vocational Training, 2009, p. 17.

profesionālās kompetences novērtēšanas procesa norise ir atkarīga no konsultanta un profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas profesionālās sadarbības. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas objektīva pieeja pretendentu novērtēšanas procesam var būt izšķirošs faktors profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātu kvalitātei un uzticamībai. Katrs vērtēšanas process ir unikāls, jo tiek nodrošināta individuāla pieeja pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanā. Šāda mijiedarbība starp profesionāļiem vērtēšanā var sniegt ievērojamu ieguldījumu personu attīstībā un visas sistēmas darbības lietderīgumā. Profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas izveide ir darbību kopums, kurā ietilpst labāko speciālistu apzināšana, ekspertu atlase, apmācība, kvalifikācijas paaugstināšana, motivēšana un darbības organizēšana.

Profesionālās kompetences novērtēšanas rezultāta galvenais rādītājs ir persona, kas ieguvusi profesionālās kvalifikācijas apliecinošu dokumentu. Profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas ieguldītā darba rezultatīvais rādītājs ir pretendenta pārliecība par objektīvi nodrošinātu profesionālās kompetences novērtēšanu. Sabiedrības uzticēšanās kvalitatīvam profesionālās kompetences novērtēšanas procesam paaugstina arī profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas prestižu. Uzkrātā pieredze darbā ar pretendentiem palīdz noteikt, kādi uzlabojumi ir vajadzīgi, organizējot profesionālās kompetences novērtēšanas procesu un novēršot problēmsituācijas turpmāk. Svarīga ir profesionālās kompetences novērtēšanas rezultātīvo rādītāju periodiska analīze kā lokālā līmenī, tā arī centralizēti apkopojot datus valsts līmenī. Apkopojot profesionālās kompetences novērtēšanas ceļā iegūto profesionālo kvalifikāciju skaitu un to sadalījumu pa nozarēm, profesionālās kompetences novērtēšanas institūcijas var radīt jaunu pamatu diskusijām ar sadarbības partneriem par cēloņiem un iemesliem saistībā ar nodarbināto personu motivāciju novērtēt profesionālo kompetenci.

Stiprās puses	Iespējas
Pretendenta profesionālās kompetences novērtēšanai organizē profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, kura norise un saturs ir līdzīgs formālās izglītības absolventiem organizētajam eksāmenam. Individuāla pieeja. Informācijas un konsultāciju pieejamība. Procedūras caurspīdīgums. Ticamība vērtējuma objektivitātei.	Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu komisijas kvalitātes un kompetences paaugstināšana.
Vājās puses	Draudi
Profesionālās kvalifikācijas eksāmenu komisijas apmācības nepietiekamība.	Profesionālās kompetences novērtēšanas kvalitāte, objektivitāte un uzticamība procesam var mazināties.

4.1.4 Sertificēšana

Profesionālās kompetences novērtējuma rezultātu sertificēšana, kas var kalpot par pamatu daļējai vai pilnai kvalifikācijai, ir iespēja personai apliecināt dzīves laikā iegūto profesionālo kompetenci un, nokārtojot profesionālās kvalifikācijas eksāmenu, iegūt valsts atzītu profesionālo kvalifikāciju apliecinošu dokumentu.

Reizi gadā centralizēti tiek apkopota aktuālā informācija par izsniegto profesionālās kvalifikācijas apliecību skaitu un ar izglītības iestādēm noslēgto deleģēšanas līgumu skaitu, kā arī par profesionālo kvalifikāciju, kurās pretendentiem ir nodrošināta iespēja novērtēt savu profesionālo kompetenci, skaitu. Ir iespējams iegūt detalizētu informāciju par profesionālās kompetences novērtēšanas attīstību un tendencēm no 2011. gada par konkrētu kvalifikāciju iegūvi, par profesionālās kompetences novērtēšanu vienā vai vairākās profesionālajās kvalifikācijās, kā arī apkopot datus atbilstoši personu vecuma grupām. Sākot ar 2012. gadu, profesionālās kompetences novērtēšana ir iespējama vairāk nekā 100 profesionālajās kvalifikācijās.

No 2011. gada līdz 2016. gadam vairāk kā 3800 pretendenti ir izmantojuši iespēju novērtēt savu profesionālo kompetenci 50 profesionālajās kvalifikācijās, kas ir puse no izglītības iestāžu piedāvātajām iespējām. Analizējot pretendentu iegūto profesionālo kvalifikāciju statistiku, izglītības iestāžu sniegto informāciju par pretendentu izvēli profesionālās kompetences novērtēšanai konkrētās profesijās un pretendentu anketēšanā apkopotos datus, konstatēts, ka sabiedrības pieprasījumu konkrētas profesionālās kvalifikācijas iegūšanai nosaka: 1) normatīvo aktu prasības attiecībā uz nozarē strādājošo personu kvalifikāciju; 2) darba devēju ieinteresētība kvalificētu speciālistu nodarbināšanā; 3) valsts institūciju darbinieku izglītības atbilstība profesionālās kvalifikācijas prasībām; 4) personu interese par darba tirgū pieprasītām profesijām. Latvijas izglītības iestādēs profesionālās kompetences novērtēšanu vairākos gadījumos ir izmantojuši arī Latvijas emigranti, kuri ārzemēs strādā ēdināšanas pakalpojumu, autoservisa un būvniecības nozarēs. Skaitliski lielākā kvalifikāciju ieguvušo personu daļa (3/4 no kopējā skaita) saistāma ar normatīvo aktu vai specifisku prasību, piemēram, sertifikācija, piemērošanu personām, kas strādā attiecīgajā nozarē. Pārējo personu profesionālās kvalifikācijas pārsvarā iegūtas pēc pašu personu motivācijas novērtēt savu profesionālo kompetenci vai arī darba devēju iniciatīvas. Profesionālās kompetences novērtēšana ir iespēja, ko izmanto ne tikai darbinieki, bet arī darba devēji.

4.2 Augstākajā izglītībā

Ārpus formālās izglītības apgūtajā un profesionālā pieredzē sasniegto mācīšanās rezultātu atzīšana **Latvijas augstākajā izglītībā ir uzsākta kopš 2012.gada**, tā balstās uz Eiropas ieteikumiem un šādiem Latvijas normatīvajiem aktiem:

- a) Augstskolu likums;

b) Ministru kabineta 2012. gada 10. janvāra noteikumi Nr. 36 “Ārpus formālās izglītības apgūtajā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi”.

Augstskolu likuma 59. pants Studijas ārpus studiju programmām 5. daļa nosaka, ka augstskola vai koledža izvērtē personas iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtus studiju rezultātus un, ja tie atbilst attiecīgas studiju programmas prasībām, atzīst tos, kā arī piešķir attiecīgus kredītpunktus. Profesionālajā pieredzē sasniegtus studiju rezultātus drīkst atzīt profesionālās vai akadēmiskās studiju programmās, turklāt tikai 30 procentus no profesionālās vai akadēmiskās studiju programmas kredītpunktiem drīkst piešķirt, atzīstot profesionālajā pieredzē sasniegtos studiju rezultātus. Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas kārtību un kritērijus nosaka Ministru kabinets. Par studiju rezultātu atzīšanu vai atteikumu tos atzīt tiek pieņemts individuāls lēmums. Lēmumu un to pamatojošus dokumentus pievieno attiecīgajai personas lietai. Augstskolas vai koledžas pieņemto lēmumu var apstrīdēt tās rektoram vai direktoram.

2012. gada 10. janvārī tika apstiprināti MK noteikumi Nr.36 „Iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi”, kas tika izdoti saskaņā ar Augstskolu likumu (1995., grozījumi spēkā no 1.08.2011.). Noteikumi nosaka kārtību, kādā novērtē un atzīst iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtus mācīšanās rezultātus (augstākajā izglītībā), un atzīšanas kritērijus. Savukārt tos studiju rezultātus, kas sasniegti, studējot studiju programmā, var atzīt saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 16. novembra noteikumiem Nr. 932 “Studiju uzsākšanas kārtība vēlākos studiju posmos” (nevis saskaņā ar Ministru kabineta 2012. gada 10. janvāra noteikumos Nr. 36 “Ārpus formālās izglītības apgūtajā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu atzīšanas noteikumi” noteikto procedūru).

Lēmumu par iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegtu mācīšanās rezultātu atzīšanu pieņem augstskolas vai koledžas izveidota studiju rezultātu atzīšanas komisija. Atzīšanas gadījumā komisija kandidātam piešķir noteiktu kredītpunktu skaitu atbilstoši sasniegtajiem studiju rezultātiem. Ārpus formālās izglītības apgūtajā vai profesionālajā pieredzē sasniegtos un atzītos studiju rezultātus nevar ieskaitīt kā attiecīgās studiju programmas gala pārbaudījumu, valsts pārbaudījumu, noslēguma pārbaudījumu – kvalifikācijas eksāmenu vai promocijas darbu.

Profesionālajā pieredzē sasniegtos studiju rezultātus var atzīt tikai tajā studiju programmas daļā, kuru veido prakse, turklāt šiem studiju rezultātiem jābūt sasniegtiem tajā profesionālās darbības jomā, kura atbilst studiju programmas izglītības tematiskajai jomai. Profesionālajā pieredzē sasniegtos studiju rezultātus var atzīt arī studiju programmas studiju kursā vai studiju modulī, kuru ietvaros iespējams

apgūt praktiskas zināšanas, prasmes un kompetenci. Turpretī iepriekšējā izglītībā sasniegtos studiju rezultātus var atzīt, ja tie atbilst augstākās izglītības pakāpei un ir sasniegti:

- Profesionālās tālākizglītības programmā, kuras apguve dod iespēju iegūt Latvijas 4. vai 5. profesionālās kvalifikācijas līmeni (LKI/EKI 5.-7. līmenis);
- Atsevišķā studiju programmas studiju kursā vai studiju modulī, kuru persona ir apguvusi kā klausītājs;
- Studiju programmas daļā;
- Citos veidos ārpus formālās izglītības, izņemot studiju programmas, kuras atbilst reglamentētajām profesijām.

Kandidāts, kurš nestudē konkrētajā studiju programmā, pēc studiju rezultātu atzīšanas var tikt imatrikulēts minētās studiju programmas attiecīgajā studiju posmā, ja nepieciešams, individuāli nosakot papildus apgūstamo studiju kursu vai studiju moduļu apjomu un attiecīgos pārbaudījumus.

Saskaņā ar MK noteikumiem augstskolas vai koledžas var noteikt maksu par studiju rezultātu atzīšanu. Valsts dibinātu augstskolu vai koledžu gadījumā maksa tiek piemērota, vadoties pēc Ministru kabineta maksas pakalpojumu cenrāža.

Lai uzlabotu augstskolu zināšanas par iepriekšējā izglītībā un profesionālajā pieredzē sasniegtu mācīšanas rezultātu atzīšanas piemērošanu augstskolā, Izglītības un zinātnes ministrija 2015.-2016. gadā realizēja projektu „Iepriekš iegūtās izglītības pielīdzināšana” (Erasmus+ KA3 projekts). Lai noskaidrotu reālo situāciju, tika veikta augstskolu aptauja. Aptaujas rezultāti parādīja, ka ne visas augstskolas ir uzsākušas iepriekšējā izglītībā un profesionālajā pieredzē iegūtu mācīšanās rezultātu atzīšanu, kā arī ir dažāda izpratne un pieredze atzīšanas procedūrās.

Projekta laikā tika organizētas diskusijas ar augstskolām, notika pieredzes apmaiņa un tika sagatavoti ieteikumi augstskolām iepriekšējā izglītībā un profesionālajā pieredzē sasniegtu mācīšanas rezultātu atzīšanā, kā arī sagatavoti grozījumi normatīvajos aktos, lai procedūras atbilstu EK ieteikumiem.

Ieteikumu mērķis ir sekmēt taisnīgu un caurspīdīgu ārpus formālās izglītības apgūto vai profesionālajā pieredzē sasniegtu studiju rezultātu novērtēšanu. Ieteikumiem ir rekomendējošs raksturs un tie apraksta procesu, kā arī informē pretendētus par atzīšanas procesā izpildāmajām prasībām. Ieteikumos ir sniegta informācija par novērtēšanas procesu un izmantotajām metodēm, kā arī, kā pretendentam pierādīt savu kompetenci konkrētajā jomā un kā vērtētājs spēj objektīvi novērtēt pretendenta kompetences līmeni.

5. Kvalitātes novērtēšana

5.1 Vispārējā un profesionālajā izglītībā

5.1.1 Izmaiņas normatīvajos aktos

Izglītības programmas akreditācija — tiesību iegūšana izglītības iestādei vai citai šajā likumā noteiktai institūcijai izsniegt valsts atzītu izglītības dokumentu par konkrētai izglītības programmai atbilstošas izglītības ieguvu. Akreditācijas gaitā vērtē attiecīgās izglītības programmas īstenošanas kvalitāti (IL 1. panta 10. punkts). Līdz ar to kvalitātes novērtēšana sasaistāma ar akreditācijas procesu, kura ietvaros tiek izvērtēta kvalitātes nodrošināšana konkrētajā izglītības iestādē.

Laika posmā no 2011. gada ir veiktas šādas izmaiņas pastāvošajos normatīvajos aktos:

- 1) IL 27. pants (izmaiņas veiktas 04.03.2010., spēkā no 01.01.2012.)

Lai nodrošinātu izglītības iestāžu, kas īsteno izglītības programmas vidējā pakāpē darbības kvalitātes vērtēšanas regularitāti, nolemts, ka tās akreditējamās uz sešiem gadiem.

- 2) IL 14. panta 12¹.punkts (izmaiņas veiktas 09.07.2013., spēkā no 07.08.2013.)

Likumā noteikts, ka kārtību un kritērijus valsts un pašvaldību izglītības iestāžu (izņemot augstskolas un koledžas) vadītāju profesionālās darbības novērtēšanai nosaka MK.

Izglītības iestāžu vadītāju kompetences vērtēšanas kārtību nosaka MK noteikumi Nr. 831 "Kārtība, kādā akreditē izglītības iestādes, eksaminācijas centrus un citas izglītības likumā noteiktās institūcijas, vispārējās un profesionālās izglītības programmas un novērtē valsts augstskolu vidējās izglītības iestāžu, valsts un pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju profesionālo darbību" (pieņemti 20.12.2006., spēkā no 23.12.2016.).

Par izglītības iestādes vadītāju ir tiesīga strādāt tikai tāda persona, kurai ir attiecīga izglītība un nepieciešamā profesionālā kvalifikācija. Izglītības vadītāju, t.sk. direktoru atbildība un pienākumi noteikti IL 30. pantā, un tie attiecināmi arī uz skolu direktoriem. Atbilstoši likumam iestādes vadītājs atbild par izglītības iestādes darbību un tās rezultātiem, t.sk. darbības kvalitāti, par dažādu normatīvo aktu ievērošanu, kā arī par intelektuālo, finanšu un materiālo līdzekļu racionālu izmantošanu iestādē.

- 3) IL 8.¹ pants (izmaiņas veiktas 18.06.2015., spēkā no 16.07.2015.)

Ar likuma grozījumiem noteikta LKI – astoņu līmeņu sistēma, kas aptver izglītības pakāpes (pamatizglītība, vidējā izglītība, augstākā izglītība) un visus izglītības veidus (vispārējā izglītība, profesionālā izglītība, akadēmiskā izglītība), kā arī ārpus formālās izglītības sistēmas iegūto profesionālo kvalifikāciju. LKI ir piesaistīta EKI.

4) PIL 5. pants (izmaiņas veiktas 23.04.2015., spēkā no 16.07.2015.)

Likuma 5. panta jaunā redakcija noteic profesionālās kvalifikācijas līmeņu atbilstību LKI līmeņiem un attiecīgi piesaisti EKI. Likuma 25. panta pirmās daļas 5. punkts (par norādi uz profesionālās izglītības programmas līmeni Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā) stājas spēkā vienlaikus ar IL izdarītajiem grozījumiem, kuros noteikts regulējums attiecībā uz Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru.

5) PIL 12. pants (izmaiņas veiktas 23.04.2015., spēkā no 15.05.2015.)

Noteikta NEP, arodbiedrību un citu biedrību vai nodibinājumu kompetence deleģēt nozares ekspertus dalībai profesionālās izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un profesionālās izglītības programmu licencēšanā un akreditācijā un profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, sniegt atzinumus lēmumu pieņemšanai par profesionālās izglītības programmu licencēšanu un akreditāciju.

6) MK noteikumi Nr. 852 19.¹ punkts (izmaiņas veiktas 10.05.2011., spēkā no 13.05.2011 līdz 23.12.2016, kad stājas spēkā jauni MK noteikumi Nr. 831)

Precizēta vispārējās izglītības programmas īstenošanas kvalitātes un iestādes darbības kvalitātes vērtēšana ieslodzījuma vietā, nosakot, ka nevērtē kritērijus “atbalsts karjeras izglītībā” un “sadarbība ar izglītojamā ģimeni”.

7) MK noteikumi Nr. 852 3.2., 3.¹, 6.¹, 9., 19., 19.¹, 20., 21., 36.¹, 38.1., 38.3., 39., 40., 41., 42., 43., 44., 44.¹, 45., 49., 50., 51.1., 51.1.¹, 51.2.3., 51.3., 51.4., 52., 1.pielikuma I un II nodaļa, 1.pielikuma piezīme, 2.pielikums, 3.pielikums, 3.pielikuma 1.piezīme (izmaiņas veiktas 12.06.2012., spēkā no 15.06.2012 līdz 23.12.2016, kad stājas spēkā jauni MK noteikumi Nr. 831)

Grozījumi sagatavoti ar mērķi veicināt talantus attīstošu un konkurētspējīgu izglītību, mazinātu administratīvo slogu valsts pārvaldei un izglītības iestādēm, kā arī paplašinātu sabiedrības informētību par izglītības kvalitāti un tās nodrošināšanu.

Izglītības kvalitātes veicināšanai grozījumi paredz, ka, piesakoties akreditācijai, izglītības iestādēm un eksaminācijas centriem pašnovērtējuma ziņojums jāaskaņo ar iestādes dibinātāju, kā arī izglītības iestādes dibinātājam dotas tiesības pieteikt izglītības iestādi akreditācijai. Noteikts, ka pašnovērtējuma ziņojumu publisko iestādes vai tās dibinātāja tīmekļa vietnē un tam ir jābūt pieejamam līdz akreditācijas termiņa beigām.

Grozījumi nosaka, ka atsevišķi vērtēšanas kritēriji “atbalsts izglītojamiem ar speciālām vajadzībām”, “atbalsts eksaminējamām personām ar speciālām vajadzībām” jāsniedz aprakstoši, tādejādi ietverot detalizētāku argumentāciju.

Precizēts akreditācijas process, ja akreditācija tiek veikta bez ekspertu komisijas iesaistes, nosakot, ka akreditācijas komisija izvērtē kvalitātes dienesta sniegto informāciju un dokumentus par izglītības iestādes darbības vai/un izglītības programmas īstenošanas kvalitāti un izskata sagatavoto priekšlikumu par akreditāciju, tās atteikumu vai akreditācijas termiņa pagarināšanu.

Grozījumi noteic arī samazinātus akreditācijas organizatorisko darbību termiņus, kā arī vienkāršāku akreditācijas procesu profesionālās ievirzes izglītības programmu akreditēšanai, ja izglītības iestādē ir akreditēta profesionālās vidējās izglītības programma vai/un profesionālās ievirzes izglītības programma, kas klasificētas vienā un tajā pašā izglītības programmu grupā vai kopā atbilstoši MK noteikumu Nr. 990 4. pielikumam (izņemot profesionālās ievirzes izglītības programmas sportā). Vienkāršots process arī izglītības iestāžu, kas īsteno profesionālās pilnveides izglītības programmas akreditācijai. Grozījumi noteic, ka izglītības iestādi profesionālās pilnveides izglītības programmas īstenošanai akreditē bez ekspertu komisijas iesaistes, ja tā īsteno citu akreditētu profesionālās pamatizglītības, arodizglītības, profesionālās vidējās izglītības vai profesionālās tālākizglītības programmu, kas klasificēta tajā pašā MK noteikumos Nr. 990 noteiktajā izglītības programmu kopā.

Šajā periodā pieņemti arī jauni normatīvie akti saistībā ar kvalitātes novērtēšanu un akreditāciju:

1) MK noteikumi Nr. 225 (izmaiņas veiktas 23.04.2013., spēkā no 01.05.2013.)

Jau iepriekšējās kvalitātes dienesta nolikuma redakcijās no 2009. gada 1. jūlija ir noteikta tā kompetence vispārējās izglītības un profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanā. Jaunajā nolikumā noteikts jauns kvalitātes dienesta darbības mērķis - nodrošināt kvalitatīvu un tiesisku izglītību, veicot izglītības kvalitātes monitoringu un sniedzot atbalstu izglītības procesa īstenošanā. Nolikuma 4.17. noteikts, ka kvalitātes dienests koordinē Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras (EQAVET) un vienoto profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanas rādītāju ieviešanu profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā. Nolikumā precizētas kvalitātes dienesta funkcijas un uzdevumi.

Ar vēlākiem grozījumiem MK noteikumos Nr. 225 (izmaiņas veiktas 27.08.2013., spēkā no 01.09.2013.) tiek paplašinātas kvalitātes dienesta funkcijas, ietverot arī valsts un pašvaldību izglītības iestāžu (izņemot augstskolas un koledžas) vadītāju profesionālās darbības novērtēšanas nodrošināšanu un organizēšanu.

2) MK noteikumi Nr. 789 (izmaiņas veiktas 10.09.2013., spēkā no 01.01.2014.)

Saistībā ar *euro* ieviešanu ar MK noteikumiem Nr. 789 aizstāti MK 2010.gada 14.septembra noteikumi Nr. 851 „Noteikumi par Izglītības kvalitātes valsts dienesta sniegto maksas pakalpojumu cenrādi”, kas neietvēra pakalpojumu cenas *euro*.

3) MK noteikumi Nr. 831 (pieņemti 20.12.2016., spēkā no 23.12.2016., aizstāj MK noteikumus Nr. 852)

Saskaņā ar grozījumiem IL, kas paredz, ka valsts un pašvaldību izglītības iestāžu (izņemot augstskolas un koledžas) vadītāju profesionālā darbība tiek novērtēta MK noteiktajā kārtībā, pieņemti MK noteikumi "Kārtība, kādā akreditē izglītības iestādes, eksaminācijas centrus un citas Izglītības likumā noteiktās institūcijas, vispārējās un profesionālās izglītības programmas un novērtē valsts augstskolu vidējās izglītības iestāžu, valsts un pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju profesionālo darbību”.

Noteikumu mērķis ir definēt tiesisko regulējumu valsts un pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju profesionālās darbības novērtēšanai, tai skaitā nosakot vērtēšanas kritērijus. Noteikumi paredz iestādes vadītāja novērtēšanu vienlaikus ar kārtējo izglītības iestādes akreditāciju reizi sešos gados. Tā kā pirmsskolas izglītības iestādes un programmas akreditācija nav paredzēta, tad tās vadītāja novērtēšana notiks reizi sešos gados (no 2018. gada). Tos vadītājus, kuri stājušies amatā pēc MK noteikumu spēkā stāšanās, novērtēs pēc diviem gadiem, bet ne ātrāk kā pēc sešiem mēnešiem no stāšanās amatā. Paredzēts, ka valsts vai pašvaldību izglītības iestādes dibinātājs izglītības iestādes vadītāju vērtē ne retāk kā reizi divos gados un dibinātāja pārstāvis sniedz ekspertu komisijai atzinumu par izglītības iestādes vadītāja profesionālo darbību.

Izglītības iestādes vadītāju vērtēs šādās jomās: mērķu un uzdevumu izpilde; amata pienākumu izpilde; kompetences (darbinieku motivēšana un attīstīšana, komandas darbs, pārmaiņu vadīšana, izglītības iestādes materiāltehnisko resursu pārvaldīšana, spēja pieņemt lēmumus un uzņemties atbildību, stratēģiskais redzējums, ētiskums un lojalitāte; profesionālā kvalifikācija (izglītība, profesionālā pieredze, profesionālās zināšanas un prasmes, vispārējās zināšanas un prasmes).

Izglītības iestādes vadītāju vērtēs ar šādiem vērtējumiem: teicami, ļoti labi, labi, jāpilnveido, neapmierinoši. Lēmumu par izglītības iestādes vadītāja neatbilstību ieņemamajam amatam pieņem, ja ir saņemts kaut viens vērtējums „neapmierinoši”. Par to kvalitātes dienests informē izglītības iestādes dibinātāju, pieprasot ar izglītības iestādes vadītāju pārtraukt darba tiesiskās attiecības.

Noteikumi ietver arī izmaiņas akreditācijas procesā: 1) kvalitātes dienests pieņem lēmumu par akreditācijas termiņa pagarinājumu, bet ne ilgāk par sešiem mēnešiem, ja izglītības iestādes reorganizācijas laikā beidzas akreditācijas termiņš; 2) izglītības iestāde katru gadu līdz 1. septembrim nodrošina izglītības iestādes pašnovērtējuma ziņojuma aktualizāciju un tā pieejamību izglītības iestādes vai dibinātāja tīmekļa vietnē; 3) izglītības iestāde katru gadu līdz 1. februārim (šobrīd līdz 1. decembrim) kvalitātes dienestā iesniedz informāciju par ekspertu komisijas ziņojumā norādīto ieteikumu ieviešanu; 4) izglītības iestādes dibinātājs saskaņo, kā arī regulāri pārbauda

un sniedz atbalstu izglītības iestādei ieteikumu ieviešanā; 5) kvalitātes dienests pieņem lēmumu par ārkārtas akreditāciju un ārkārtas izglītības iestādes vadītāja novērtēšanu, ja saņemts izglītības iestādes dibinātāja vai IZM ierosinājums, kā arī, ja tiek konstatēts, ka dibinātāja iesniegtais rīcības plāns ekspertu komisijas ziņojumā norādīto nepilnību novēršanai un ieteikumu ieviešanai netiek pildīts; 6) akreditācijas komisijas priekšlikums var atšķirties no ekspertu komisijas priekšlikuma.

Izglītības iestādi un izglītības programmas akreditēs uz sešiem gadiem, ja visi kritēriji novērtēti ar „pietiekami” vai augstāku kvalitātes vērtējuma līmeni. Lēmumu par akreditācijas atteikumu varēs pieņemt, ja kaut viens no kritērijiem: “Mācību saturs – iestādes īstenotās izglītības programmas”, “Mācīšanas kvalitāte”, “Iekārtas un materiāltehniskie resursi”, “Personālrесursi”, “Izglītojamo drošības garantēšana (drošība un darba aizsardzība)”, “Izglītības iestādes vadības darbs un personāla pārvaldība” novērtēts ar kvalitātes vērtējuma līmeni „nepietiekami”.

Ja izglītības iestādes darbība būtiski jāpilnveido, izglītības programmu akreditē uz diviem gadiem, ja kaut viens no kritērijiem (“Mācīšanās kvalitāte”, “Vērtēšana kā mācību procesa sastāvdaļa”, “Psihologiskais atbalsts, sociālpedagoģiskais atbalsts”, “Mikroklimats”, “Fiziskā vide un vides pieejamība”, “Izglītības iestādes darba pašvērtēšana un attīstības plānošana”, “Izglītības iestādes sadarbība ar citām institūcijām”) novērtēts ar kvalitātes vērtējuma līmeni „nepietiekami”.

Ja pieņemts lēmums par akreditāciju uz diviem gadiem, dibinātājs mēneša laikā pēc lēmuma saņemšanas iesniedz kvalitātes dienestā rīcības plānu akreditācijas ekspertu komisijas ziņojumā norādīto nepilnību novēršanai un ieteikumu ieviešanai.

Jaunu normatīvo aktu projekti kvalitātes novērtēšanai un akreditācijai:

Izstrādāti Grozījumi MK noteikumos Nr. 775, lai nodrošinātu optimālu NEP iesaisti profesionālās izglītības programmu licencēšanas procesā. Tāpat projektā tiek precizēta licences anulēšanas kārtība gadījumā, ja izglītības programma netiek īstenota personas dzīvībai un veselībai drošos apstākļos.

2015.gada 15.maijā stājās spēkā grozījumi PIL, kas paredz NEP iesaisti izglītības programmu licencēšanas procesā, t.sk. atzinumu sniegšanu lēmumu pieņemšanai par profesionālās izglītības programmu licencēšanu. Tādēļ kvalitātes dienests sagatavojis grozījumus, kuru būtiskākā loma ir paredzēt optimālu nozaru ekspertu padomju iesaistes kārtību profesionālās izglītības programmu licencēšanas procesā, ņemot vērā NEP iespējamo kapacitāti.

Vienlaikus ar noteikumu projektu tiek precizēta izglītības programmu licenču anulēšanas kārtība, ievērojot IL grozījumus (stājās spēkā 2016. gada 1. jūnijā), kas noteic, ka izglītības programmas jāīsteno personas dzīvībai un veselībai drošos apstākļos.

Tāpat, lai uzlabotu vispārējās izglītības un profesionālās izglītības programmu īstenošanas kvalitāti, kā arī preventīvi novērstu pārkāpumus programmu īstenošanā, noteikumu projekts precizē kvalitātes dienestā iesniedzamo informāciju (izziņas saturu) licences saņemšanai, ietverot detalizētāku informāciju par programmas īstenošanas nodrošinājumu ar materiāltehniskajiem un pedagoģiskajiem resursiem.

Izglītības iestāžu darbības un izglītības programmu kvalitātes novērtēšanas kārtība noteikta kvalitātes dienesta 2011. gada 24. maija iekšējos noteikumos Nr.5 „**Izglītības iestāžu, eksaminācijas centru darbības un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanas metodika**”⁵⁶. Metodika savā darbībā jāievēro akreditācijas ekspertu komisijai, veicot savus pienākumus izglītības iestādē, kā arī sagatavojot akreditācijas ekspertu komisijas ziņojumu.

Veicot metodikas pilnveidi 2015. gadā, aktualizēta karjeras izglītības, audzināšanas darba, t.sk. atbalsta pozitīvai uzvedībai un audzināšanas vadlīniju ievērošanas vērtēšana izglītības iestādes darbībā un izglītības programmu īstenošanā. Ieviests aprakstošs vērtējums jomas “Izglītojamo sasniegumi” kritērijā “Atbalsts izglītojamiem ar speciālām vajadzībām”. Papildināta metodika izglītības īstenošanas tālmācības formā kvalitātes vērtēšanai un akreditācijai, kā arī pilnveidoti visu kritēriju vērtējuma līmeņu apraksti (līmeņiem „pietiekami” un „labi”).

5.1.2 Pašreizējās akreditācijas kārtības apraksts (salīdzinot ar 2011.gadu) – iekšējā un ārējā izglītības kvalitātes nodrošināšana

Izglītības kvalitātes novērtēšanas process Latvijā ietver gan starptautisko (dalība starptautiskos izglītības pētījumos OECD PISA, OECD TALIS, u.c.), gan valsts (akreditācija un licencēšana, centralizētie eksāmeni, pārbaudes un diagnosticējošie darbi, nacionālie pētījumi par izglītības politikas jautājumiem, pedagogu novērtēšana, pārvaldība un uzraudzība), gan skolu līmeni (pašvērtēšana un skolu darba kvalitātes nodrošināšana, elektroniskās skolvadības sistēmas, piem. e-klase u.c.).

2016. gada 20. decembrī tika pieņemti MK noteikumi Nr. 831 "Kārtība, kādā akreditē izglītības iestādes, eksaminācijas centrus un citas Izglītības likumā noteiktās institūcijas, vispārējās un profesionālās izglītības programmas un novērtē valsts augstskolu vidējās izglītības iestāžu, valsts un pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju profesionālo darbību", kurā līdztekus izglītības iestāžu akreditācijai noteica arī to vadītāju profesionālās darbības vērtēšanas kārtību.

Iekšējā vērtēšana ir izglītības iestādes pašvērtējums un akreditācijas ietvaros izglītības iestādei ir jāsagatavo pašnovērtējuma ziņojums, kas ir obligāts iestādes un programmu akreditācijas priekšnosacījums. Akreditācijas iesniegums un

⁵⁶Sk. <http://www.ikvd.gov.lv/norm-akti.html>

pašnovērtējuma ziņojums ir pamatā akreditācijas procesa uzsākšanai iestādē un to var iesniegt arī elektroniski, parakstītu ar drošu elektronisko parakstu. Iestādi akreditācijai var pieteikt arī tās dibinātājs un pašnovērtējuma ziņojumam jābūt saskaņotam ar izglītības iestādes dibinātāju, kā arī piesakoties akreditācijai, izglītības iestādes vadītājam (direktoram) jābūt īstenotai tālākizglītībai iestādes darba organizācijā vai kvalitātes novērtēšanā. Lai nodrošinātu sabiedrības pārlicību un uzticamību par izglītības procesu un tā kvalitāti, kā arī akcentējot pašvērtējuma nozīmi un paplašinot sabiedrībai iespējas iegūt informāciju par skolu daba kvalitāti, noteikts, ka pašnovērtējuma ziņojumu publisko iestādes vai tās dibinātāja tīmekļa vietnē un tam ir jābūt pieejamam līdz akreditācijas termiņa beigām.

Ārējā vērtēšana ietver ekspertu novērtējumu izglītības iestādē. Tā sagatavošanā akreditācijas ekspertu komisija īsteno vizītes izglītības iestādēs, pārrunas ar skolas personālu, dibinātājiem, skolēniem, vecākiem, skolas pašpārvaldes institūcijām un sociālajiem partneriem, kā arī tiek nodrošināts metodisks atbalsts izglītības iestādei pašnovērtējumam un sniegts ārējs skatījums par izglītības iestādes darbu, veicinot nepārtrauktu pilnveides procesu. Izglītības iestāžu un programmu akreditācija, kas ir būtisks izglītības vides attīstības un pašpilnveides elements, balstās uz ekspertu komisijas ziņojumu un priekšlikuma akreditācijas komisijai par akreditāciju vai tās atteikumu.

Akreditācijas ekspertu komisijas sastāvā ir dažādu institūciju pārstāvji. To izveido kvalitātes dienests, un tā ir neatkarīga no izglītības iestādes. Ekspertu komisijā var iekļaut IZM, VISC vai kvalitātes dienesta pārstāvjus, pašvaldību izglītības speciālistus un citu institūciju pārstāvjus, t.sk. citu ministriju, pašvaldību, nevalstisko organizāciju, darba devēju, amata meistarū un arodbiedrību, kā arī izglītības iestāžu pārstāvjus, izņemot akreditējamās iestādes pārstāvjus.

Ņemot vērā, ka profesionālajā izglītībā mācību process katrā izglītības programmā ir orientēts uz konkrētas profesionālās kvalifikācijas iegūvi, lai kvalitatīvi veiktu kvalitātes vērtēšanu profesionālās izglītības akreditācijas ekspertu komisijās vienmēr iekļauj atbilstīgo nozaru darba devēju un darba ņēmēju organizāciju – asociāciju, apvienību, arodbiedrību, Amatniecības kameras un nozaru sertifikācijas un uzraudzības institūciju (ja tādas pastāv) deleģētos pārstāvjus, nodrošinot to sagatavošanu un sistemātisku un obligātu līdzdalību.

Akreditācijas eksperti pirms došanās uz izglītības iestādi izvērtē izglītības iestādes pašnovērtējuma ziņojumu. Akreditācijas ekspertu darbība izglītības iestādē vidēji notiek trīs dienas, novērtējot izglītības iestādes darbu MK noteikumos Nr. 831 noteiktajās septiņās jomās. Akreditācijas procesā tiek iegūtas atsauksmes no dibinātājiem, personāla, skolēniem/audzēkņiem un to vecākiem, sociālajiem partneriem. Akreditācijas procesā tiek noteiktas iestādes stiprās puses un sagatavoti akreditācijas ekspertu ieteikumi izglītības iestādei.

Akreditācijas ekspertu komisijas ziņojums ar vērtējumiem un priekšlikumu akreditēt vai neakreditēt izglītības iestādi un/vai izglītības programmu pēc izglītības

iestādes iepazīstināšanas ar to, tiek iesniegts kvalitātes dienestā un tiek publiskots kvalitātes dienesta tīmekļa vietnē⁵⁷.

Kvalitātes dienests izvērtējot akreditācijas ekspertu komisijas ziņojumos ietverto informāciju secina, ka visvairāk nepilnību tiek norādīts kritērijos: iekārtas un materiāltehniskie resursi; mācību saturs – izglītības iestādes īstenotās izglītības programmas; iestādes darba pašvērtēšana un attīstības plānošana; iestādes vadības darbs un personāla pārvaldība, savukārt visvairāk pozitīvu vērtējumu ir kritērijos: mikroklimats; sadarbība ar izglītojamā ģimeni.

Akreditācijas komisija, kuras sastāvā ir dažādu iestāžu un sociālo partneru pārstāvji, izskata ekspertu komisijas ziņojumus un priekšlikumus vai kvalitātes dienesta vērtējumu (ja izglītības iestāde var pretendēt uz akreditāciju bez ekspertu komisijas iesaistes) un sniedz priekšlikumu kvalitātes dienestam lēmuma par akreditāciju vai tās atteikumu pieņemšanai.

Kvalitātes dienests **publisko informāciju** par visām akreditētām izglītības iestādēm un programmām VIIS (<https://www.viis.lv>), no kura daļa informācijas ir pieejama publiskajiem lietotājiem.

Vienkāršots akreditācijas process, proti, bez akreditācijas ekspertu komisijas iesaistes profesionālās ievirzes izglītības programmu akreditēšanai, ja izglītības iestādei ir akreditēta profesionālās vidējās izglītības programma vai/un profesionālās ievirzes izglītības programma, kas klasificētas vienā un tajā pašā izglītības programmu grupā vai kopā atbilstoši MK noteikumu Nr. 990 4. pielikumam (izņemot profesionālās ievirzes izglītības programmas sportā). Vienkāršots process arī izglītības iestāžu, kas īsteno profesionālās pilnveides izglītības programmas, akreditācijai. Izglītības iestādi profesionālās pilnveides izglītības programmas īstenošanai akreditē bez ekspertu komisijas iesaistes, ja tā īsteno citu akreditētu profesionālās pamatizglītības, arodizglītības, profesionālās vidējās izglītības vai profesionālās tālākizglītības programmu, kas klasificēta tajā pašā MK noteikumos Nr. 990 noteiktajā izglītības programmu kopā.

Akreditācijas faktu apliecina izglītības iestādes akreditācijas lapa un izglītības programmas akreditācijas lapa, kā arī lēmums par izglītības iestādes un/vai izglītības programmas akreditāciju, ko valsts un pašvaldību dibinātām izglītības iestādēm nosūta elektroniski, parakstītas ar drošu elektronisko parakstu. Akreditācijas lapas un lēmumu izsniedz papīra formā, ja izglītības iestāde izteikusi pamatotu lūgumu. Arī privātpersonu dibinātās izglītības iestādes minētos dokumentus var saņemt elektroniski, parakstītus ar drošu elektronisko parakstu, ja izteikts attiecīgs lūgums.

Atbilstoši MK noteikumu Nr. 831 20. punktā noteiktajam iestāde līdz kārtējā gada 1. februārim informē kvalitātes dienestu par ekspertu komisijas ziņojumā norādīto rekomendāciju ieviešanu (rekomendacijas@ikvd.gov.lv), kas sniedz

⁵⁷ <http://www.ikvd.gov.lv/akreditācijas-ekspertu-komisija-un-zinojumi.html>

kvalitātes dienestam informāciju par progresu izglītības iestādēs un ir informatīvais pamats ikgadējā **ziņojuma par ekspertu ieteikumu ieviešanu sagatavošanai iesniegšanai IZM.**

Periodā no iepriekšējā ziņojuma sagatavošanas līdz šim ir **panākts progress** vispārējās izglītības un profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanā, uzlabojot akreditācijas ekspertu kompetenci kvalitātes vērtēšanā, akreditācijas ekspertu komisiju darbu, ekspertu komisiju ziņojumu kvalitāti, kā arī izpratni izglītības iestādēs par izglītības kvalitātes nodrošināšanas procesu, tā nozīmi un pašvērtējumu kā attīstības un pilnveides instrumentu, tādējādi nodrošinot pamata apstākļus kvalitātes kultūrai skolu sistēmā.

Eiropas Sociālā fonda projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” ietvaros laika periodā no 2010. gada 1.decembra līdz 2015.gada 30.novembrim kvalitātes dienests iesaistījās sadarbības partnera statusā, nodrošinot akreditācijas ekspertu kompetences pilnveidi, kā arī sagatavojot un izdodot **profesionālās izglītības akreditācijas ekspertu rokasgrāmatu**⁵⁸ un **profesionālās izglītības un vispārējās izglītības iestāžu pašvērtēšanas metodisko ieteikumu rokasgrāmatu**⁵⁹.

5.1.3 Izglītības kvalitātes novērtēšanas kritēriji (salīdzinot ar 2011.gadu)

Salīdzinot ar MK noteikumu Nr. 852 redakciju, ziņojuma sagatavošanas periodā akreditācijā vērtējamās izglītības iestādes darbības jomas un izglītības iestādes darbības vai izglītības programmas īstenošanas kvalitātes kritēriji mainījušies tikai nedaudz – atdalīts 4.1 un 4.2 kritērijs un papildināts 5.2 kritērijs (skat. 7. tabulu).

7. tabula. Akreditācijā vērtējamās izglītības iestādes darbības jomas un kvalitātes kritēriji

(MK noteikumu Nr. 831 22. punkts)

Izglītības iestādes darbības jomas	Kvalitātes kritēriji
1. joma. Mācību saturs (iestādes īstenotās izglītības programmas)	-
2. joma. Mācīšana un mācīšanās	2.1. mācīšanas kvalitāte
	2.2. mācīšanās kvalitāte
	2.3. vērtēšana kā mācību procesa sastāvdaļa
3. joma. Izglītojamo sasniegumi	3.1. izglītojamo sasniegumi ikdienas darbā

⁵⁸ http://www.viaa.gov.lv/library/files/original/07_IKVD_akreditācijas_ekspertu_rokasgramata.pdf

⁵⁹ http://www.viaa.gov.lv/library/files/original/06_IKVD_Metod_iet_pasvertesanai.pdf

	3.2. izglītojamo sasniegumi valsts pārbaudes darbos
4. joma. Atbalsts izglītojamiem	4.1. psiholoģiskais atbalsts, sociālpedagoģiskais atbalsts
	4.2 izglītojamo drošības garantēšana (drošība un darba aizsardzība)
	4.3. atbalsts personības veidošanā
	4.4. atbalsts karjeras izglītībā
	4.5. atbalsts mācību darba diferenciacijai
	4.6. atbalsts izglītojamiem ar speciālām vajadzībām
	4.7. sadarbība ar izglītojamā ģimeni
5. joma. Iestādes vide	5.1. mikroklimats
	5.2. fiziskā vide un vides pieejamība
6. joma. Iestādes resursi	6.1. iekārtas un materiāltehniskie resursi
	6.2. personālrесursi
7. joma. Iestādes darba organizācija, vadība un kvalitātes nodrošināšana	7.1. iestādes darba pašvērtēšana un attīstības plānošana
	7.2. iestādes vadības darbs un personāla pārvaldība
	7.3. iestādes sadarbība ar citām institūcijām

5.1.4 Atbildīgās institūcijas un to funkcijas

МК

Saskaņā ar IL 14.pantā noteikto:

- 1) nosaka valsts atzītu izglītības dokumentu formas, izglītības dokumentu izsniegšanas kritērijus un kārtību;
- 2) nosaka Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem atbilstošus zināšanu, prasmju un kompetenču aprakstus;
- 3) nosaka izglītības iestāžu un citu šajā likumā noteiktu institūciju reģistrācijas un akreditācijas kārtību;
- 4) nosaka izglītības programmu licencēšanas un akreditācijas kārtību;
- 5) nosaka kārtību un kritērijus valsts un pašvaldību izglītības iestāžu (izņemot augstskolas un koledžas) vadītāju profesionālās darbības novērtēšanai.

ИЗМ

Saskaņā ar IL 15. pantā noteikto:

- 1) īsteno vienotu valsts politiku un attīstības stratēģiju izglītībā;
- 2) izstrādā politikas plānošanas dokumentu un normatīvo aktu projektus izglītības jomā nodrošina VIIS uzturēšanu un aktualizāciju;

- 3) izstrādā valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijas, valsts izglītības standartus, kā arī valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām vai valsts izglītības standartu prasībām atbilstošus izglītības programmu paraugus;
- 4) valsts finansēto izglītības iestāžu mācību procesa rezultātus, izstrādā un īsteno pasākumus mācību procesa kvalitātes uzlabošanai;
- 5) pieņem darbā un atbrīvo no darba Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošo izglītības iestāžu (izņemot augstskolu) vadītājus;
- 6) ierosina pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju un valsts augstskolu vidējās izglītības iestāžu vadītāju atbrīvošanu no darba. Saskaņo pašvaldību izglītības pārvalžu vadītāju pieņemšanu darbā un atbrīvošanu no darba.

Saskaņā ar MK noteikumos Nr. 831 noteikto:

- 1) var deleģēt savu pārstāvi darbam akreditācijas ekspertu komisijās;
- 2) deleģē divus pārstāvjus darbam Akreditācijas komisijā;
- 3) Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā izvērtē un pieņem lēmumu par kvalitātes dienesta lēmumu par akreditāciju vai tās atteikumu, ja tas apstrīdēts.

Ņemot vērā, ka IZM ir 23 profesionālās izglītības iestāžu, 8 koledžu, kas īsteno vidējās pakāpes izglītības programmas, Murjāņu sporta ģimnāzijas un sociālās korekcijas izglītības iestādes dibinātāja, tad IZM īsteno arī izglītības iestāžu dibinātāja funkcijas akreditācijas procesā un šī procesa nodrošināšanā.

Kvalitātes dienests

Saskaņā ar MK noteikumos Nr. 225 3.4. punktā noteikto kvalitātes dienesta funkcija ir nodrošināt vispārējās un profesionālās izglītības (izņemot augstāko profesionālo izglītību) kvalitātes novērtēšanu. Lai nodrošinātu minētās funkcijas īstenošanu, kvalitātes dienests saskaņā ar MK noteikumos Nr. 225 4. punktā noteikto veic šādus uzdevumus:

- 1) uztur akreditēto izglītības iestāžu un eksaminācijas centru reģistru un akreditēto izglītības programmu reģistru;
- 2) organizē izglītības iestāžu (izņemot augstskolas un koledžas, interešu izglītības iestādes, pieaugušo neformālās izglītības iestādes) un eksaminācijas centru darbības kvalitātes novērtēšanu un akreditāciju;
- 3) organizē vispārējās un profesionālās izglītības programmu (izņemot profesionālās pilnveides izglītības programmas, profesionālās ievirzes izglītības programmas, augstākās izglītības studiju programmas) kvalitātes novērtēšanu un akreditāciju;
- 4) veic izglītības iestāžu pašnovērtējuma ziņojumu analīzi un akreditācijas ekspertu komisijas sniegto ieteikumu ieviešanas monitoringu, sniedz atbalstu ieteikumu ieviešanā, kā arī metodisko atbalstu izglītības iestādes darbības un izglītības procesa īstenošanas pilnveidē;
- 5) nodrošina izglītības iestāžu pašnovērtēšanas un ārējās vērtēšanas metodikas pilnveidi;

- 6) koordinē un organizē izglītības kvalitātes datu ieguvu un pētniecību un nodrošina ārvalstu pieredzes un starptautisko izglītības pētījumu analīzi izglītības kvalitātes jomā;
- 7) regulāri sagatavo ziņojumus par izglītības kvalitāti (izņemot augstāko izglītību) un sniedz priekšlikumus jautājumos, kas saistīti ar izglītības politikas plānošanu un īstenošanu;
- 8) organizē kvalitātes vērtēšanas ekspertu, pedagogu profesionālās pilnveides un tālākizglītības kursus un seminārus, izdod metodiskos un informatīvos materiālus;
- 9) piedalās izglītības iestāžu vadītāju, vadītāju vietnieku un pedagogu profesionālās darbības kvalitātes novērtēšanas metodikas pilnveidē;
- 10) koordinē Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras (EQAVET) un vienoto profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanas rādītāju ieviešanu profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā.

NEP

Saskaņā ar PIL 12.pantā noteikto NEP darbības mērķis ir sekmēt attiecīgās nozares profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšanu, veicinot valsts un pašvaldību, nozares darba devēju un to apvienību, arodbiedrību un speciālistu sadarbību cilvēkresursu attīstības jautājumos un profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus prasībām. NEP deleģē nozares ekspertus dalībai profesionālās izglītības iestāžu, eksaminācijas centru un profesionālās izglītības programmu licencēšanā un akreditācijā un profesionālās kvalifikācijas eksāmenos, sniedz atzinumus lēmumu pieņemšanai par profesionālās izglītības programmu licencēšanu un akreditāciju.

VISC

Saskaņā ar MK noteikumos Nr. 831 noteikto VISC deleģē 2 pārstāvjus darbam Akreditācijas komisijā.

VISC nolikuma (MK 30.06.2009. noteikumi Nr. 682) 3.17.punktā noteikts, ka VISC analizē valsts pārbaudījumu rezultātus un publisko analīzes aprakstošās statistikas datus, kas ir nepieciešamā informācija 3. jomas kritērija "izglītojamo sasniegumi valsts pārbaudes darbos" novērtēšanai.

Izglītības iestāžu dibinātāji

Saskaņā ar MK noteikumos Nr. 831 noteikto:

- 1) saskaņo dibināto izglītības iestāžu akreditācijas iesniegumus un pašnovērtējuma ziņojumus;
- 2) apmaksā akreditācijas ar akreditācijas ekspertu komisijas iesaisti izdevumus MK noteikumos noteiktajā kārtībā un apmērā;
- 3) publisko dibinātās izglītības iestādes pašnovērtējuma ziņojumu savā tīmekļa vietnē, ja izglītības iestādei nav tīmekļa vietnes;

- 4) ne vēlāk kā 10 dienas pirms ekspertu komisijas darba sākuma iestādē var iesniegt kvalitātes dienestam argumentētus iebildumus par ekspertu komisijas sastāvu vai akreditācijas laiku un var tikt ties ar akreditācijas ekspertu komisiju.

5.1.5 Starptautiskais konteksts

Pārskatot Kopenhāgenas procesa stratēģiskās pieejas un prioritātes, kas tika pieņemtas sadarbības veicināšanai profesionālajā izglītībā ES ietvaros, 2010. gada Briges komunikē par ciešāku Eiropas sadarbību profesionālās izglītības un apmācības jomā laika posmam līdz 2020. gadam noteikti profesionālās izglītības attīstības galvenie virzieni un uzdevumi.

Veicinot profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanas sistēmas uzlabošanu, tās virzību uz novērtēšanu atbilstoši darba tirgus prasībām un vienotu pieeju profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanai, 2009. gada 18. jūnijā tika pieņemts Eiropas Parlamenta un Padomes lēmums par Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūras izveidošanu profesionālajai izglītībai un apmācībām, kas noteic vienoto Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūru profesionālajā izglītībā (EP un Padomes lēmums). Kvalitātes dienests no 2010. gada ir iesaistījies EQAVET ieviešanas darba grupā, kuras darbu organizē un nodrošina Eiropas Komisijas izveidots sekretariāts. Kvalitātes dienestam MK noteikumos Nr.225 noteikts uzdevums – koordinēt Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras (EQAVET) un vienoto profesionālās izglītības kvalitātes novērtēšanas rādītāju ieviešanu profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā.

EP un Padomes lēmums ietver arī vienotos EQAVET kvalitātes nodrošināšanas indikatorus (rādītājus):

1. Kvalitātes nodrošināšanas būtiskums profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības programmu īstenotājiem.
2. Pedagogu dalība profesionālās kompetences pilnveidē.
3. Izglītojamo dalība profesionālās izglītības programmās.
4. Profesionālo izglītību ieguvušie.
5. Absolventu nodarbinātība.
6. Apgūto prasmju izmantošana darba vietā.
7. Bezdarba līmenis.
8. Riska grupu iekļaušanās profesionālajā izglītībā.
9. Profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības programmu pieprasījuma apzināšana darba tirgū.
10. Profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības programmu pieejamības veicināšana.

Ministru kabineta noteikumu projekts "Kārtība, kādā akreditē izglītības iestādes, eksaminācijas centrus un citas institūcijas, vispārējās un profesionālās izglītības programmas un novērtē valsts un pašvaldību izglītības iestāžu vadītāju profesionālo darbību" (VSS -2124) paredz 8 indikatoru ieviešanu profesionālās

izglītības kvalitātes novērtēšanā. Latvijai nav nepieciešamas ieviest 1. indikatoru, jo kvalitātes nodrošināšanas un novērtēšanas sistēma profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības programmu īstenotājiem ir obligāta, lai nodrošinātu valsts atzītu profesionālo izglītību apliecinošo dokumentu izsniegšanu absolventiem. Savukārt 7. indikators ir valsts nozīmes jeb sistēmas indikators, un šādus datus apkopo un analizē vairākas valsts institūcijas (t.sk., Ekonomikas ministrija, Nodarbinātības valsts aģentūra, Centrālā statistikas pārvalde, pašvaldības u.c.).

No 2016. gada aprīļa kvalitātes dienests piedalās *Erasmus+* projektā, kas veicina EQAVET indikatoru un pamatprincipu ieviešanu Latvijas profesionālajā izglītībā. Projekta galvenās aktivitātes ir vadlīniju izstrāde EQAVET indikatoru ieviešanai, informatīvo materiālu izdošana latviešu un angļu valodā un pieredzes apmaiņa ietvarstruktūras un indikatoru ieviešanas jautājumos.

Profesionālās izglītības saikne ar darba tirgu un tajā pieprasītām kvalifikācijām Latvijā ir nozīmīgs jautājums, tad projektā vislielākā uzmanība tiks pievērsta tieši 6. indikatoram “Apgūto prasmju izmantošana darba vietā” un 9. indikatoram “Profesionālās izglītības programmu pieprasījuma apzināšana darba tirgū”. Projektā iesaistītas gan valsts institūcijas – IZM, VISC, Nodarbinātības valsts aģentūra – sociālie partneri – Latvijas Darba devēju konfederācija un Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība – kā arī NEP, izglītības iestāžu un darba devēju pārstāvji un paredzēts, ka projekts veicinās sabiedrības informētību par EQAVET un tās indikatoru ieviešanu, kā arī profesionālās izglītības iestāžu un citu ieinteresēto pušu izpratni par profesionālās izglītības kvalitāti un tās uzlabošanas iespējām.

EQAVET ietvarstruktūras un indikatoru ieviešana ir atbilstīga EKI un LKI mērķiem un uzdevumiem, kas saistīti ar labāku prasmju dzīvei, darbam, komunikācijai un sociālajai un pilsoniskajai līdzdalībai iegūšanas veicināšanu, prasmju pareizu izpratni un novērtēšanu. Kvalifikācija liecina par to, ko cilvēks zina, saprot un ir spējīgs darīt, tātad ietver arī prasmi darīt, rīkoties un līdzdarboties. Kvalifikāciju var iegūt dažādos veidos, piemēram, izsniedzot diplomu vai apliecību pēc izglītības programmas apguves vai atzīšanas ceļā. Kvalifikācijas saturiskās izpratnes pamatā ir katras kvalifikācijas mācīšanās rezultāti, kuriem jābūt viegli saprotamiem un salīdzināmiem ne tikai valsts, bet arī starptautiskā mērogā. Kvalifikāciju pārredzamībai, salīdzināšanas un pārņemšanas iespējām Eiropā jau 2008. gadā tika izveidota vienota EKI, kurai tika pielīdzināta un izveidota arī LKI.

5.1.6 LKI nozīme kvalitātes nodrošināšanā

Izglītības satura un procesa organizēšanas pamatdokuments ir izglītības programma, kuras neatņemama sastāvdaļa ir izglītības programmas mērķi, uzdevumi un plānotie (sasniedzamie, mācīšanās) rezultāti, kas raksturo konkrētās izglītības saturisko atbilstību konkrētam EKI/LKI līmenim. Līdz ar to arī izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanā un akreditācijas procesā ir jāizvērtē tās satura un mērķu, kā arī īstenošanas atbilstība EKI/LKI, t.sk., vai izglītības iestādē

tiek izvirzītas atbilstošas prasības saturam, rezultātiem, mācīšanas un mācīšanās procesam.

5.2 Augstākajā izglītībā

5.2.1 Izmaiņas normatīvajos aktos

Salīdzinot ar 2012. gadu, notikušas ievērojamas izmaiņas augstskolu kvalitātes novērtēšanā. Kopumā viens no galvenajiem reformu mērķiem ir iedzīvināt Eiropas asociācijas kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā (ENQA) izstrādāto dokumentu „Standarti un vadlīnijas kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā” (turpmāk – ESG standarti). Saskaņā ar to augstskolu akreditācijas aģentūrām jābūt neatkarīgām institūcijām, lai to lēmumus nevarētu ietekmēt trešās personas, tādas kā augstākās izglītības iestādes, ministrijas vai citas ieinteresētās puses. Lai to īstenotu, tika izvērtēta līdz tam pastāvošā augstskolu akreditācijas kārtība. Pamatojoties uz vairāku alternatīvu izvērtējumu, kas tika veikts ar MK rīkojumu Nr. 640 „Par koncepciju „Latvijas augstākās izglītības ārējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas pilnveide””, tika pieņemts lēmums no 2015. gada 15. jūlija šo funkciju nodot Akadēmiskās informācijas centram, izveidojot tā ietvaros Augstākās izglītības kvalitātes aģentūru (AIKA). Līdz tam no 2013. gada 22. marta akreditāciju organizēja Izglītības un zinātnes ministrija. Vēl pirms tam - iepriekšējā Pašvērtējuma ziņojuma sagatavošanās laikā - augstskolu akreditāciju veica Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs.

Lai iekļautu normatīvajos aktos ESG standartus un institucionālās izmaiņas, tika veiktas izmaiņas Augstskolu likumā, kā arī izstrādāti un apstiprināti jauni Ministru kabineta noteikumi, kas nosaka licencēšanas un akreditēšanas kārtību:

- MK noteikumi Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" (spēkā no 2015. gada 30. jūlija);
- MK noteikumi Nr. 408 „Studiju programmu licencēšanas noteikumi” (spēkā no 2015. gada 30. jūlija);
- MK noteikumi Nr. 409 „Nodibinājuma „Akadēmiskās informācijas centrs” maksas pakalpojumu cenrādis” (spēkā no 2015. gada 30. jūlija);
- MK noteikumi Nr. 479 „Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.2.4. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt atbalstu EQAR aģentūrai izvirzīto prasību izpildei" īstenošanas noteikumi” (spēkā no 2015. gada 29. augusta).

Pamatojoties uz jaunajiem MK noteikumiem, izstrādātas metodikas studiju programmu licencēšanas organizēšanai, studiju virzienu novērtēšanai un augstskolu un koledžu novērtēšanai.

5.2.2 Pašreizējā akreditācijas kārtība – iekšējā un ārējā izglītības kvalitātes nodrošināšana

5.2.2.1 Ārējā kvalitātes novērtēšana

Studiju programmu licencēšana

Atbilstoši Augstskolu likuma 1. pantam studiju programmas licencēšana ir “tiesību piešķiršana augstskolai, koledžai vai to filiālēm īstenot noteiktu studiju programmu”. Licencēšanas kārtību nosaka MK noteikumi Nr. 408 „Studiju programmu licencēšanas noteikumi”⁶⁰. Augstskolu likuma 55.² pantā iezīmēts studiju programmas licencēšanas process. Licence nepieciešama ikvienas studiju programmas īstenošanai, pēc tās saņemšanas gada laikā sāk īstenot attiecīgo studiju programmu.

Iesniegumu par licencēšanu augstskola/ koledža iesniedz Akadēmiskās informācijas centrā, kas organizē licencēšanas procesu. Iesniegumam jāpievieno informācija par augstskolu, studiju programmu, tās īstenošanā iesaistītajiem mācītājiem un citiem aspektiem.⁶¹ Pēc dokumentu pārbaudes un visas nepieciešamās informācijas saņemšanas aģentūra uzsāk novērtēšanas procedūru. Studiju programmas novērtēšanu veic divi nozares eksperti, kurus apstiprina licencēšanas komisija. Pēc novērtēšanas vizītes augstskolā/ koledžā eksperti sagatavo kopīgu atzinumu. Ar to iepazīstas licencēšanas komisija un pieņem lēmumu par licencēšanu vai atteikumu piešķirt licenci.

Ja studiju programma atbilst augstskolas vai koledžas studiju virzienam un citām normatīvo aktu prasībām, tiek pieņemts lēmums par tās licencēšanu un Akadēmiskās informācijas centrs izsniedz augstskolai vai koledžai izglītības un zinātnes ministra parakstītu licenci. (Augstskolu likuma 55.² panta 2. punkts)

Ja tiek pieņemts lēmums par atteikumu licencēt studiju programmu, augstskola vai koledža ir tiesīga iesniegt iesniegumu par attiecīgajam studiju virzienam atbilstošas studiju programmas licencēšanu ne agrāk kā pēc sešiem mēnešiem. (Augstskolu likuma 55.² panta 5. punkts)

Lai saņemtu licenci studiju programmas īstenošanai jaunā studiju virzienā, augstskolai/ koledžai pirms tam jāiesniedz iesniegums Izglītības un zinātnes ministrijā par jauna studiju virziena atvēršanu. Šo lēmumu pieņem Ministru kabinets, izvērtējot augstskolas vai koledžas resursus, kā arī studiju virziena atbilstību valsts attīstības prioritātēm.

⁶⁰<http://likumi.lv/ta/id/275563-studiju-programmu-licencesanas-noteikumi>

⁶¹<http://www.aic.lv/portal/content/files/SPLicencesanasOrganizšanasMetodika.PDF>

Studiju virziena akreditēšana

Saskaņā ar Augstskolu likuma 1. pantu studiju virziena akreditācija ir “pārbaude nolūkā noteikt augstskolas vai koledžas resursu kvalitāti un spēju atbilstoši normatīvo aktu prasībām īstenot noteiktam studiju virzienam atbilstošu studiju programmu. Augstskolas vai koledžas studiju virziena akreditācija dod tiesības augstskolai vai koledžai izsniegt valsts atzītu augstākās izglītības diplomu par attiecīgajam studiju virzienam atbilstošas studiju programmas sekmīgu apguvi.”

Detalizētāk studiju virzienu akreditācijas kārtību nosaka Augstskolu likuma 55.³ pants un MK noteikumi Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi"⁶² un Studiju virzienu novērtēšanas metodika⁶³:

Augstskolas vai koledžas studiju virziens akreditējams divu gadu laikā pēc tam, kad uzsākta pirmās šim studiju virzienam atbilstošas studiju programmas īstenošana (Augstskolu likuma 55.³ panta 1. punkts). Studiju virzienu akreditāciju organizē Akadēmiskās informācijas centrs (1¹. punkts).

Lai uzsāktu studiju virziena akreditāciju, augstskola sagatavo iesniegumu, kuram tiek pievienota informācija par augstskolu un studiju virzienam atbilstošajām studiju programmām, kā arī studiju virziena pašnovērtējuma ziņojums. Pēc akreditācijas iesnieguma un dokumentu pārbaudes aģentūra izveido piecu ekspertu grupu. Tā pēc iepazīšanās ar dokumentāciju un novērtēšanas vizītes augstskolā/koledžā vienojas par vērtējumu un sagatavo kopīgu atzinumu, uz kā pamata Akreditācijas komisija pieņem lēmumu par akreditāciju un tās ilgumu.

(2) Studiju virzienu attiecīgajā augstskolā vai koledžā akreditē uz sešiem gadiem.

(3) Ja studiju virziena akreditācijas procesā konstatēta augstskolas vai koledžas resursu un spēju neatbilstība normatīvo aktu prasībām, bet tā novēršama studiju virziena akreditācijas termiņa ietvaros, attiecīgais studiju virziens augstskolā vai koledžā tiek akreditēts uz diviem gadiem. Šajā periodā augstskolai vai koledžai jānovērš konstatētie trūkumi, kā arī jāsniedz ziņojums par minēto trūkumu novēršanu. Augstskolai vai koledžai var arī ierosināt slēgt atsevišķu šim studiju virzienam atbilstošu studiju programmu.

⁶²<http://likumi.lv/ta/id/275560-augstskolu-koledzu-un-studiju-virzienu-akreditācijas-noteikumi>

⁶³http://www.aic.lv/portal/content/files/Studiju_virzienu_novertesanas_metodika_30032016.pdf

(6) Ja tiek pieņemts lēmums par studiju virziena akreditāciju augstskolā vai koledžā, tai tiek izsniegta izglītības un zinātnes ministra parakstīta studiju virziena akreditācijas lapa.

(9) Ministru kabinets nosaka studiju virzienus augstākajā izglītībā, studiju virzienu akreditācijas un ārpuskārtas akreditācijas kārtību, akreditācijas lapu paraugus, kritērijus, pēc kuriem akreditācijas procesā vērtē studiju virzienus, kā arī studiju akreditācijas komisijas izveidošanas nosacījumus, tiesības un pienākumus.

Augstskolu un koledžu akreditēšana

Augstskolu likums nosaka, ka augstskolas vai koledžas akreditācija ir “augstskolas vai koledžas darba organizācijas un resursu kvalitātes pārbaude, kuras rezultātā tai piešķir valsts atzītas augstskolas vai koledžas statusu”⁶⁴. Saskaņā ar 9. panta “Augstskolu un koledžu akreditācija”2. Punktu:

Augstskola vai koledža ir tiesīga izsniegt valstiski atzītus diplomus par attiecīgas studiju programmas apguvi, ja izpildīti šādi nosacījumi:

- 1) attiecīgā augstskola vai koledža ir akreditēta;
- 2) attiecīgā studiju programma ir akreditēta;
- 3) augstskolas satversme vai koledžas nolikums apstiprināts Saeimā vai attiecīgi Ministru kabinetā.

Akreditācijas kārtība detalizētāk izklāstīta MK noteikumos Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" un Augstskolu un koledžu novērtēšanas metodikā⁶⁵. Līdzīgi kā studiju virzienu akreditācijā sākumā ir augstskolas sagatavots iesniegums ar detalizētu informāciju un pašnovērtējuma ziņojumu. Pēc iepazīšanās ar dokumentiem aģentūra izveido septiņu ekspertu grupu, kas izvērtē iesniegto informāciju un pēc novērtēšanas vizītes sagatavo kopīgu atzinumu. Augstākās izglītības padome pieņem lēmumu par augstskolas/ koledžas akreditāciju:

10. Lēmumu par augstskolas vai koledžas akreditāciju pieņem padome, ja lēmuma pieņemšanas dienā ir akreditēta ne mazāk kā puse no studiju virzieniem, kuros augstskola vai koledža īsteno studiju programmas. (MK noteikumi Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi")

“Pēc tam, kad saņemts Augstākās izglītības padomes atzinums par akreditāciju, Akadēmiskās informācijas centrs izsniedz izglītības un

⁶⁴ Augstskolu likuma 1. pants.

⁶⁵ http://www.aic.lv/portal/content/files/Augstskolu_un_koledzu_novertesanas_metodika.PDF

zinātnes ministra parakstītu attiecīgu akreditācijas dokumentu. Ja augstskola vai koledža nenodrošina akreditācijā norādīto studiju bāzi, informatīvo bāzi, studiju kvalitāti atbilstoši šā likuma [55.panta](#) pirmajā daļā minētajām prasībām vai augstskolas vai koledžas darbībā ir konstatēti būtiski normatīvo aktu pārkāpumi, izglītības un zinātnes ministram ir tiesības izdot rīkojumu par augstskolas vai koledžas ārkārtas akreditāciju, akreditācijas laiku, akreditācijas atcelšanu vai anulēšanu. Pirms rīkojuma izdošanas Augstākās izglītības padome sniedz argumentētu atzinumu.” (Augstskolu likuma 9. panta 3. punkts)

Salīdzinot ar 2012. gadu, notikušas ievērojamas izmaiņas augstskolu akreditācijas kārtībā:

- Viena no tām ir pāreja no studiju programmu akreditēšanas uz studiju virzienu akreditēšanu kopš 2013. gada maija. Visas Latvijas studiju programmas ir sadalītas 29 studiju virzienos.⁶⁶
- No 2015. gada 15. jūlija licencēšanu un akreditāciju organizē Latvijas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas aģentūru (AIKA), kas tika izveidota Akadēmiskās informācijas centra ietvaros. Līdz tam akreditāciju veica IZM, kas to pārņēma no Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centra (organizēja akreditāciju no 1994. gada līdz 2013. gada aprīlim). Viens no galvenajiem mērķiem AIKAs izveidošanai bija panākt akreditācijas aģentūras neatkarību saskaņā ar ESG.⁶⁷
- Studiju akreditācijas un studiju programmu licencēšanas komisijas locekļi tiek atlasīti konkursa kārtībā atbilstoši iepriekš izstrādātiem kritērijiem (iepriekš tie bija noteiktu organizāciju deleģēti pārstāvji). Arī ekspertu atlase notiek atbilstoši iepriekš definētiem nosacījumiem.
- Nodalīts atbilstības normatīvo aktu prasībām novērtējums un kvalitātes novērtējums.
- Ekspertu grupa pēc novērtēšanas sagatavo kopīgu atzinumu nevis individuālu.
- Kopumā visas licencēšanas un akreditācijas procedūras un iesaistīto personu un institūciju funkcijas un tiesības ir definētas daudz detalizētāk, tādējādi padarot novērtēšanas procesu skaidrāku un objektīvāku.⁶⁸

5.2.2.2 Iekšējā kvalitātes novērtēšana

Ārējā un iekšējā kvalitātes novērtēšana augstskolās ir cieši saistīta, jo pašnovērtējuma ziņojumi tiek analizēti, akreditējot studiju virzienus un augstskolas/koledžas. Atbilstoši Augstskolu likumam⁶⁹ augstskolas īsteno savas iekšējās kvalitātes

⁶⁶12.-15. lpp. http://www.nki-latvija.lv/content/files/LKI_situacijas_izvertejums_2013.pdf

⁶⁸http://www.aic.lv/portal/content/files/AII_14102015_Jolanta.pdf

⁶⁹Augstskolu likums, 2¹ pants <http://likumi.lv/doc.php?id=37967>

nodrošināšanas sistēmas, kuru ietvaros tiek veiktas šādas darbības: 1) iedibina politiku un procedūras augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai; 2) izstrādā mehānismus savu studiju programmu veidošanai, iekšējai apstiprināšanai, to darbības uzraudzīšanai un periodiskai pārbaudei; 3) izveido un publisko tādus studējošo sekmju vērtēšanas kritērijus, nosacījumus un procedūras, kas ļauj pārliecināties par paredzēto studiju rezultātu sasniegšanu; 4) izveido iekšējo kārtību un mehānismus akadēmiskā personāla kvalifikācijas un darba kvalitātes nodrošināšanai; 5) nodrošina, ka tiek vākta un analizēta informācija par studējošo sekmēm, absolventu nodarbinātību, studējošo apmierinātību ar studiju programmu, par akadēmiskā personāla darba efektivitāti, pieejamiem studiju līdzekļiem un to izmaksām, augstskolas darbības būtiskiem rādītājiem.

Pašnovērtējuma ziņojuma saturam un struktūrai ir jāatbilst prasībām, kas noteiktas MK noteikumos Nr. 407 (14.07.2015), tam jābūt sagatavotam noteikumos iekļautos termiņos. Noteikumu 1. pielikumā detalizēti norādīta informācija, kas jāiekļauj pašnovērtējuma ziņojumā, cita starpā arī ziņas par iekšējās kvalitātes sistēmu:

5. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas augstskolā vai koledžā raksturojums, iekļaujot šādu aprakstošo informāciju un pievienojot atsaucis uz apstiprinošiem dokumentiem, kuri jāpievieno pielikumā:

5.1. kvalitātes nodrošināšanas politika, tās izstrāde un publicitāte;

5.2. studiju programmu izstrāde un apstiprināšana, nepārtraukta studiju programmu kvalitātes uzraudzība;

5.3. uz studējošo interesēm centrēta studiju procesa nodrošināšana, studējošo sekmju vērtēšana;

5.4. studējošo uzņemšanas, studēšanas un studiju pabeigšanas noteikumi, procesi, to publicitāte un ievērošana;

5.5. akadēmiskā personāla pieņemšana darbā un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas mehānismi;

5.6. studiju informācijas pārvaldība: datu iegūšana un izmantošana lēmumu pieņemšanā;

5.7. publiskā informācija: publiskotā informācija par augstskolas vai koledžas aktivitātēm, informācijas saturs, tās izplatīšanas veidi un atgriezeniskā saite ar sabiedrību;

5.8. periodiska ārējās kvalitātes nodrošināšana;

5.9. studentu, absolventu un darba devēju aptauju rezultātu izmantošana ikgadējā, nepārtrauktā studiju programmu kvalitātes uzraudzībā.

5.2.3 Izglītības kvalitātes novērtēšanas kritēriji (salīdzinot ar 2011. gadu)

Studiju programmu licencēšana

Pieņemot jaunus MK noteikumus Nr. 408 „Studiju programmu licencēšanas noteikumi” (spēkā no 2015. gada 30. jūlija), lielākoties pārņemti iepriekšējos noteikumos definētie studiju programmu vērtēšanas kritēriji (skat. 1. pielikumu). Kā nozīmīgākās izmaiņas var minēt prasību katram akadēmiskā personāla pārstāvim sagatavot trīs publikācijas recenzējamus izdevumos nevis piecu, bet sešu gadu laikā, kā arī to, ka vismaz trim no doktora studiju programmas īstenošanā iesaistītajiem zinātnu doktoriem ir jābūt Latvijas Zinātnes padomes apstiprinātiem ekspertiem attiecīgajā nozarē.

Augstskolu un koledžu akreditācija

MK noteikumu Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" (spēkā no 2015. gada 14. jūlija) 3. pielikumā minēti augstskolas un koledžas vērtēšanas kritēriji. Salīdzinājumu ar iepriekšējo versiju skatīt 2. pielikumā. Kopumā jaunie noteikumi ir detalizētāki, tajos precīzāk noteiktas prasības materiāltehniskajai bāzei un augstskolu personālam, kā arī ietverti ESG standarti iekšējās kvalitātes nodrošināšanai.⁷⁰

Studiju virzienu vērtēšana

MK noteikumu Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" (spēkā no 2015. gada 14. jūlija) 9. pielikumā minēti studiju virziena vērtēšanas kritēriji. Salīdzinājumu ar līdz tam spēkā esošajiem noteikumiem skatīt 3. pielikumā. Līdzīgi kā augstskolu un koledžu vērtēšanā arī jaunie studiju virzienu vērtēšanas kritēriji ir detalizētāki par iepriekšējiem un tajos ietverti izvērsti ESG standarti iekšējās kvalitātes nodrošināšanai.⁷¹

5.2.4 Atbildīgās institūcijas un to funkcijas

Augstākās izglītības kvalitātes aģentūra (AIKA⁷²) (turpmāk tekstā – aģentūra) tika izveidota Akadēmiskās informācijas centra ietvaros ar mērķi panākt, lai Latvijas augstākās izglītības ārējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas darbība atbilstu Eiropas kvalitātes standartiem un vadlīnijām, kā arī veicināt uzlabojumus augstskolu, studiju virzienu un programmu iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmās, tādējādi sekmējot Latvijas augstākās izglītības atpazīstamību un atzišanu.

Galvenās funkcijas:

⁷⁰Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). (2015). Brussels, Belgium. 10 pp.

⁷¹Ibid.

⁷²<http://www.aika.lv/>

- Nodrošināt augstākās izglītības institūciju un studiju virzienu akreditāciju;
- Nodrošināt studiju programmu licencēšanu;
- Nodrošināt augstākās izglītības institūciju un studiju virzienu kvalitātes monitoringu/pilnveidi;
- Analizēt novērtēšanas rezultātus un sniegt rekomendācijas kvalitātes uzlabošanai sistēmas līmenī;
- Veikt sistēmas līmeņa analīzi, pētījumus, piedalīties projektos ar ārējās kvalitātes nodrošināšanu saistītajos jautājumos;
- Informēt sabiedrību par novērtēšanas rezultātiem;
- Apmācīt novērtēšanas ekspertus;
- Konsultēt un rīkot apmācības augstākās izglītības institūcijām par augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanu;
- Izstrādāt procedūras un vadlīnijas funkciju nodrošināšanai;
- Piedalīties starptautiskajos tīklos ārējās kvalitātes nodrošināšanai.⁷³

Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas padome

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi":

3. Kvalitātes nodrošināšanas padomes sastāvā ir Izglītības un zinātnes ministrijas valsts sekretārs, [Akadēmiskās informācijas] centra direktors, Augstākās izglītības padomes (turpmāk – padome) priekšsēdētājs, Rektoru padomes priekšsēdētājs, Latvijas Koledžu asociācijas priekšsēdētājs, Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektors, Latvijas Studentu apvienības prezidents, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētājs, Latvijas Mākslas augstskolu asociācijas pārstāvis, Latvijas Zinātnes padomes priekšsēdētājs, Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomes valdes priekšsēdētājs, Tautsaimniecības padomes pārstāvis, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras padomes priekšsēdētājs, Latvijas Ārstu biedrības prezidents, Eiropas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistrā reģistrētas ārvalstu akreditācijas aģentūras pārstāvis. Kvalitātes nodrošināšanas padomes priekšsēdētāju uz pieciem gadiem ievēlē kvalitātes nodrošināšanas padome. Kvalitātes nodrošināšanas padomes priekšsēdētāja funkcijas un pārvēlēšanas kārtību, kā arī lēmumu pieņemšanas procedūru nosaka kvalitātes nodrošināšanas padomes apstiprināts reglaments. Kvalitātes nodrošināšanas padomes sekretariāta funkcijas veic centrs.

4. Kvalitātes nodrošināšanas padome:

⁷³ MK noteikumi Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" (spēkā no 2015. gada 14. jūlija), <http://likumi.lv/ta/id/275560-augstskolu-koledzu-un-studiju-virzienu-akreditācijas-noteikumi>

4.1. veic stratēģisku vadību un plānošanu augstskolu un koledžu akreditācijas organizēšanai un studiju virzienu akreditācijas nodrošināšanai centrā;

4.2. apstiprina studiju akreditācijas komisijas locekļu atlases kritērijus;

4.3. apstiprina studiju akreditācijas komisijas sastāvu, priekšsēdētāju un vietnieku;

4.4. apstiprina studiju akreditācijas komisijas reglamentu.

5. Padome:

5.1. izskata augstskolas vai koledžas iesniegumu par augstskolas vai koledžas akreditāciju;

5.2. apstiprina novērtēšanas komisijas sastāvu un tās vadītāju;

5.3. vienlaikus ar novērtēšanas komisijas apstiprināšanu apstiprina šo noteikumu [18. punktā](#) minētos novērotājus;

5.4. pieņem lēmumu par augstskolas vai koledžas akreditāciju vai par atteikumu akreditēt augstskolu vai koledžu;

5.5. apstiprina centra izstrādāto augstskolu un koledžu novērtēšanas metodiku un publicē to padomes tīmekļvietnē.⁷⁴

Izglītības un zinātnes ministrija

Studiju programmas licencēšanas vai studiju virziena akreditācijas procesā pēc aģentūras pieprasījuma sniedz datus par augstskolu vai koledžu, kas ir iekļauti valsts un Izglītības un zinātnes ministrijas reģistros. Pēc studiju akreditācijas vai licencēšanas komisijas lēmuma kopijas saņemšanas izsniedz aģentūrai Izglītības un zinātnes ministrijas parakstītu studiju programmas licenci/ studiju virziena akreditācijas lapu, ko tā izsniedz augstskolai vai koledžai.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 408 „Studiju programmu licencēšanas noteikumi”:

9. Ja augstskola vai koledža vēlas licencēt studiju programmu jaunā augstskolas vai koledžas studiju virzienā, pirms iesnieguma iesniegšanas augstskola vai koledža iesniedz Izglītības un zinātnes ministrijā iesniegumu par jauna studiju virziena ieviešanu augstskolā vai koledžā.

12. Izglītības un zinātnes ministrija lūdz Ekonomikas ministriju, Pārresoru koordinācijas centru, Augstākās izglītības padomi, Latvijas Darba devēju konfederāciju un to ministriju, kuras kompetencei atbilst izveidojamais studiju virziens, pamatojoties uz Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, Nacionālo attīstības plānu un citiem attīstības plānošanas dokumentiem, sniegt viedokli par augstskolas vai koledžas jaunā studiju virziena atbilstību valsts attīstības

⁷⁴MK noteikumi Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" (spēkā no 2015. gada 14. jūlija), <http://likumi.lv/ta/id/275560-augstskolu-koledzu-un-studiju-virzienu-akreditācijas-noteikumi>

prioritātēm. Izglītības un zinātnes ministrija, pamatojoties uz Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, Nacionālo attīstības plānu un citiem attīstības plānošanas dokumentiem, sniedz viedokli par augstskolas vai koledžas jaunā studiju virziena atbilstību valsts attīstības prioritātēm.

13. Izglītības un zinātnes ministrija iesniedz Ministru kabinetā tiesību akta projektu par jauna studiju virziena ieviešanu vai par atteikumu ieviest jaunu studiju virzienu augstskolā vai koledžā. Minētajam tiesību akta projektam pievieno šo noteikumu [12. punktā](#) minēto institūciju viedokļus.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi":

35. Padomes lēmumu par augstskolas vai koledžas akreditāciju vai atteikumu akreditēt augstskolu vai koledžu var apstrīdēt Izglītības un zinātnes ministrijā. Izglītības un zinātnes ministrijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā [Administratīvā procesa likumā](#) noteiktajā kārtībā.

68. Izglītības un zinātnes ministrs pieņem lēmumu par studiju virziena ārpuskārtas akreditāciju [Augstskolu likumā](#) noteiktajos gadījumos.

"Izglītības un zinātnes ministrija katra mācību gada beigās laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" publicē to augstskolu un koledžu sarakstu, kurām ir tiesības izsniegt valstiski atzītus diplomus par augstākās izglītības iegūšanu, kā arī šajās augstskolās un koledžās akreditēto studiju programmu nosaukumus." (Augstskolu likuma 9. panta 4. punkts)

Augstākās izglītības padome (AIP)⁷⁵ ir patstāvīga organizācija, kuras 12 locekļus apstiprina Saeima uz četriem gadiem. Augstākās izglītības padomes sastāvā ir pa vienam deleģētam pārstāvim no Latvijas Zinātņu akadēmijas, Mākslas augstskolu asociācijas, Latvijas Izglītības vadītāju asociācijas, Tirdzniecības un rūpniecības kameras, Latvijas Koledžu asociācijas, Rektoru padomes, Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas, Darba devēju konfederācijas, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības, Latvijas Studentu apvienības pārstāvis, kā arī pašvaldību un citu juridisko un fizisko personu dibināto augstskolu deleģēts pārstāvis.

AIP pieņem lēmumu par augstskolu/ koledžu akreditāciju un iesniedz to Izglītības un zinātnes ministrijai apstiprināšanai. Padomei arī ir tiesības "iepazīties ar jebkuras augstskolas studiju virziena novērtējuma un akreditācijas materiāliem" un "pieprasīt ārpuskārtas akreditāciju jebkurai augstskolai vai tās studiju virzienam"⁷⁶.

⁷⁵<http://www.aip.lv/>

⁷⁶Augstskolu likums, 71. panta 1. un 2. punkts, <http://likumi.lv/doc.php?id=37967>

9. (3) Pēc tam, kad saņemts Augstākās izglītības padomes atzinums par akreditāciju, Akadēmiskās informācijas centrs izsniedz izglītības un zinātnes ministra parakstītu attiecīgu akreditācijas dokumentu. Ja augstskola vai koledža nenodrošina akreditācijā norādīto studiju bāzi, informatīvo bāzi, studiju kvalitāti atbilstoši šā likuma [55.panta](#) pirmajā daļā minētajām prasībām vai augstskolas vai koledžas darbībā ir konstatēti būtiski normatīvo aktu pārkāpumi, izglītības un zinātnes ministram ir tiesības izdot rīkojumu par augstskolas vai koledžas ārkārtas akreditāciju, akreditācijas laiku, akreditācijas atcelšanu vai anulēšanu. Pirms rīkojuma izdošanas Augstākās izglītības padome sniedz argumentētu atzinumu.

Latvijas Zinātnes padome

Pēc aģentūras lūguma sniedz atzinumu par licencēšanai iesniegto doktora studiju programmu saskaņā ar Zinātniskas darbības likuma 16.panta 7.punktā noteikto.

5.2.5 Starptautiskais konteksts

Kopš 2015. gada aprīļa AIC ir ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education) afiliētais biedrs. AIC ir arī INQAAHE (International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education) un CEENQA (Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education) biedrs.

Ir uzsākta sagatavošanās, lai izpildītu priekšnosacījumus un varētu iesniegt pieteikumu AIC iekļaušanai Eiropas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas reģistrā EQAR (European Quality Assurance Register for Higher Education) un tādējādi pēc starptautiskas novērtēšanas kļūt arī par pilntiesīgu ENQA biedru. Projekts "Atbalsts EQAR aģentūrai izvirzīto prasību izpildei" (Nr. 8.2.4.0/15/I/001) paredz līdz 2019. gada vidum ieviest tādu Latvijas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmu, kas atbilst Eiropas augstākās izglītības telpā pieņemtajiem standartiem un vadlīnijām.⁷⁷ Ilgtermiņā tas nodrošinās citu valstu uzticēšanos Latvijas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmai un veicinās Latvijas augstākās izglītības konkurētspēju Eiropas augstākās izglītības telpā.

Projekta ietvaros atbalstītas trīs pamata darbības. Apjomīgākā saistīta ar standartu un vadlīniju ieviešanu akreditācijas aģentūras darbībā, kas ietver aģentūras kvalitātes vadības sistēmas izveidi un 12 studiju virzienu pilotakreditācijas. Darbības ietvaros plānots pārskatīt augstākās izglītības akreditācijas procesa vērtēšanas

⁷⁷ „Uzsākts ESF projekts augstākās izglītības akreditācijas sistēmas pilnveidošanai atbilstoši Eiropas standartiem un vadlīnijām”, <http://www.aic.lv/portal/aikna/aktuala-informacija/13.05.2016>

kritērijus un pilnveidot normatīvo bāzi. Tiks veidota e-platforma datu uzkrāšanai par akreditāciju, kas tiks savietota ar Valsts izglītības informācijas sistēmu. Darbības ietvaros notiks arī kvalitātes novērtēšanas ekspertu izglītošana.

Otras projekta atbalstītās darbības ietvaros tiks attīstīta augstākās izglītības kvalitātes monitoringa sistēma ar mērķi nodrošināt nepārtrauktu augstākās izglītības kvalitātes pilnveidi. Līdztekus jaunās kvalitātes novērtēšanas sistēmas ieviešanai trešā atbalstītā darbība paredz izstrādāt informatīvos un metodiskos materiālus, kā arī organizēt apmācību un informatīvos seminārus, kas ļaus augstākās izglītības iestādēm labāk izprast ārējās un iekšējās kvalitātes nodrošināšanas jautājumus.

Projektu īsteno Akadēmiskās informācijas centrs sadarbībā ar Augstākās izglītības padomi, Lietuvas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas centru un 12 augstākās izglītības iestādēm. Projekts norisināsies 42 mēnešus – līdz 2019. gada 7. septembrim. Noslēdzoties projektam, Latvijas augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēma funkcionēs atbilstoši ESG standartiem (European Standards and Guidelines for Quality Assurance) un EQAR noteiktajām prasībām, augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanā būs izglītoti vismaz 150 kvalitātes novērtēšanas eksperti, kā arī vismaz 12 augstākās izglītības iestādēs notiks viena studiju virziena pilotakreditācija.

5.2.6 LKI nozīme kvalitātes nodrošināšanā

LKI izveidošana ir palīdzējusi definēt konkrētus plānotos studiju rezultātus, atbilstoši kuriem tiek veidots kursu saturs un vērtēšanas sistēma (plašāk par mācīšanās rezultātu nozīmi Latvijas izglītības sistēmā skat. 4. nodaļu). Šis ir arī viens no aspektiem, kas tiek analizēts, izvērtējot studiju virzienus un augstākās izglītības iestādes. MK noteikumi Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" nosaka, ka viens no vērtējamajiem iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas aspektiem ir studiju programmu atbilstība šādai prasībai: „Studiju programmas jāizstrādā tā, lai tās atbilstu uzstādītajiem mērķiem, tajā skaitā arī plānotajiem mācīšanās rezultātiem. Studiju programmā iegūtajai kvalifikācijai jābūt skaidri noteiktai un izskaidrotai, un tai jāattiecas uz pareizo nacionālās augstākās izglītības kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni un tāpat arī uz Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūru.”

Mācīšanās rezultātu definēšanas nozīmi kvalitātes nodrošināšanā akcentēja augstskolu pārstāvji pētījumā veiktajās intervijās: “Interviju rezultāti ar augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem liecina, ka mācīšanās rezultāti kļuvuši par nozīmīgu kritēriju pēdējos gados, kopš to aprakstīšana studiju priekšmetiem kļuvusi par obligātu prasību. Augstākās izglītības iestāžu administrācijas pārstāvji norādīja, ka mācīšanās rezultātu formulēšana bija laikietilpīgs un sarežģīts process, kas vēl daudzviet nav beidzies, bet tas ir palīdzējis uzlabot iekšējās kvalitātes kontroli, ir

vieglāk novērst studiju priekšmetu dublēšanos, kā arī konstatēt nepilnības vai mācīšanās rezultātu trūkumus izglītības programmas ietvaros.”⁷⁸

LKI attīstība dažādos veidos atvieglo Latvijas izglītības internacionalizāciju, tajā iegūto kvalifikāciju atzīšanu ārzemēs un mobilitāti, kas savukārt veicina tās kvalitatīvu izaugsmi.

⁷⁸Akadēmiskās informācijas centrs (2013). Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs. Pētījuma ziņojums, 31. lpp. http://www.nki-latvija.lv/content/files/MR_petijuma_zinojums_2013.pdf

6. Latvijas normatīvie akti par LKI un EKI

6.1 Normatīvie akti, kas regulē LKI un EKI, hronoloģiskā secībā

- 1) 2006. gada 27. septembra Ministru kabineta rīkojums Nr. 742 **Par Izglītības attīstības pamatnostādņem 2007.–2013.gadam;**
- 2) 2008. gada 9. maija Ministru kabineta rīkojums Nr.254, ar grozījumiem 2009. gada 9. decembrī **Programma "Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.-2013.gadam" ieviešanai 2008.-2013.gadam;**
- 3) 2009.gada 16. septembra Ministru kabineta rīkojums Nr.629 **Koncepcija "Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā";**
- 4) 2010. gada 5. oktobra grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.990 **Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju (2008), kas stājas spēkā 2010. gada 9. oktobrī;**
- 5) 2011. gada 26. aprīļa Ministru kabineta sēdes protokols Nr.27 **Latvijas nacionālo reformu programma "ES 2020" stratēģijas īstenošanai;**
- 6) 2011. gada 14. jūlija grozījumi **Augstskolu likumā (1995), kas stājas spēkā 2011.gada 1. augustā;**
- 7) 2013. gada 16. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr.202 **Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinošus dokumentus, kas stājas spēkā 2013. gada 19. aprīlī;**
- 8) 2014. gada 13. maija Ministru kabineta noteikumi Nr.240 **Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu, kas stājas spēkā 2014. gada 16. maijā;**
- 9) 2014. gada 22. maija Saeimas paziņojums **Par Izglītības attīstības pamatnostādņem 2014.-2020. gadam, kas stājas spēkā 2014. gada 22. maijā;**
- 10) 2014. gada 26. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr.512 **Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu, kas stājas spēkā 2014. gada 12. septembrī;**
- 11) 2015. gada 23. aprīļa grozījumi **Profesionālās izglītības likumā (1999), kas stājas spēkā 2015. gada 16. jūlijā;**
- 12) 2015. gada 18. jūnija grozījumi **Izglītības likumā (1998), kas stājas spēkā 2015.gada 16. jūlijā;**
- 13) 2016. gada 11. februāra grozījumi likumā **Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu (2001), kas stājas spēkā 2016. gada 15. martā;**
- 14) 2016.gada 5. aprīļa grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 451 **Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinoši dokumenti un akreditētas profesionālās izglītības programmas daļas apguvi apliecinoši dokumenti (2005), kas stāsies spēkā 2017. gada 1. janvārī;**
- 15) 2016. gada 26. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr. 262 **Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas**

ietvarstruktūrai" īstenošanas noteikumi, kas stājās spēkā 2016. gada 4. maijā;

16) 2016. gada 3. maija Ministru kabineta rīkojums Nr.275 **Valdības rīcības plāns Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai;**

17) 2016. gada 27. septembra Ministru kabineta noteikumi Nr.633 **Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība,** kas stājās spēkā 2016. gada 30. septembrī.

6.2 Normatīvo aktu nozīme LKI izveidē un attīstībā – normatīvo aktu skaidrojumi

6.2.1 Politikas plānošanas dokumenti

Politikas plānošanas dokumentos jau kopš 2006. gada tiek minēta nepieciešamība izveidot Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru (LKI), kas balstītos mācīšanās rezultātos un kompetencēs, un būtu pielīdzināta Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai (EKI). LKI izveide tiek minēta dažādos kontekstos: augstākās izglītības konkurētspējas uzlabošana, mūžizglītības politikas ieviešana, profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un satura pilnveide pārejai uz mācīšanās rezultātos balstītu izglītības piedāvājumu.

[Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam](#) (Ministru kabineta 2006. gada 27. septembra rīkojums Nr.742) kā vienu no uzdevumiem augstākās izglītības konkurētspējas uzlabošanai paredzēja izveidot Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru, kas ir balstīta studiju rezultātos un kompetencēs un ir saskaņota ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru:

7. Izglītības attīstības politikas rezultāti, darbības rezultāti un rīcības virzieni politikas mērķu un rezultātu sasniegšanai

7.8. Augstākās izglītības konkurētspējas uzlabošana

Uzdevumi [..]

- Pamatojoties uz 2004. gadā izstrādātajiem principiem, **izveidot uz studiju rezultātiem un kompetencēm balstītu, ar Eiropas atvērto kvalifikāciju ietvarstruktūru saskaņotu kvalifikāciju ietvarstruktūru Latvijai.**

Darbības rezultāti [..]

- **Augstākajā izglītībā izveidota** salīdzināma un ar 2005. gadā Bergenā ministru konferencē apstiprināto Eiropas Aptverošo kvalifikāciju ietvarstruktūru savienojama **kvalifikāciju ietvarstruktūra**

Programma "Mūžizglītības politikas pamatnostādņu 2007.-2013.gadam" ieviešanai 2008.-2013.gadam (Ministru kabineta 2008. gada 9. maija rīkojums Nr.254, ar grozījumiem 2009. gada 9. decembrī) paredzēja nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūras izveidi un tās līmeņu pielīdzināšanu Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai kā vienu no mūžizglītības politikas rezultātiem:

3. Plānotie programmas politikas un darbības rezultāti un to rādītāji [...] Programmas I apakšmērķim (Veidot pieaugušajiem kvalitatīvas izglītības piedāvājumu, kas nodrošina ilgtspējīgas kompetences darbam, pilsoniskai līdzdalībai, personības izaugsmei un sekmē uz augstām prasmēm balstītu konkurētspējīgas zināšanu ekonomikas un demokrātiskas sabiedrības attīstību Latvijā) noteikti šādi darbības rezultāti: [...] **ieviesta nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūra.**

9. Galvenie uzdevumi programmas rezultātu sasniegšanai [...].

1. Politikas rīcības virziens: Nodrošināt izglītības un apmācības piedāvājuma elastīgumu un atbilstību darba tirgus prasībām

1.1. Politikas rezultāts: Nodrošināta izglītības piedāvājuma pāreja uz mācīšanas rezultātiem balstītu ietvarstruktūru.

1.1.1. **Izstrādāta nacionālā kvalifikācijas ietvarstruktūra, un tās līmeņi pielīdzināti Eiropas Kvalifikācijas ietvarstruktūrai.**

Koncepcija "Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā" (Ministru kabineta 2009. gada 16. septembra rīkojums Nr. 629) paredzēja nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidi un tās sasaisti ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru kā vienu no rīcības virzieniem profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšanai, kā arī piedāvāja profesionālās kvalifikācijas līmeņu un EKI līmeņu salīdzinājumu:

4. Problēmu risinājumi un to varianti

4.1. Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana

4.1.2. Nacionālās kvalifikāciju sistēmas pilnveide

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes ieteikumu par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (turpmāk – ietvarstruktūra) izveidošanu mūžizglītībai **Latvijas piecu līmeņu profesionālo kvalifikāciju sistēma jāpiesaista astoņu līmeņu ietvarstruktūrai, pārredzami norādot kvalifikācijas līmeņu atbilstību, īpašu vērību pievēršot pārejas perioda pasākumiem un spēkā esošās kvalifikācijas līmeņu sistēmas un ietvarstruktūras ceturtā līmeņa izglītības atšķirību izskaidrošanai.**

ietvarstruktūras līmeņi ļauj veidot nozarē kvalifikāciju struktūras, kas ietver sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (pamatprofesiju kvalifikācijas) un speciālista profesionālās kvalifikācijas (specializāciju kvalifikācijas). [..]

4. tabulā [tiek sniegts] Profesionālās izglītības likumā noteikto profesionālās kvalifikācijas līmeņu un EKI līmeņu raksturojums. [..]

Profesionālās izglītības likumprojektā tiks noteikts profesionālo kvalifikāciju iedalījums, **profesionālās kvalifikācijas līmeņi saskaņā ar ietvarstruktūru**, regulējums profesionālo kvalifikāciju ieguvei un paaugstināšanai.

[Latvijas nacionālo reformu programma “ES 2020”stratēģijas īstenošanai](#) (Ministru kabineta sēdes protokols Nr.27, 2011. gada 26. aprīlis) izvirza nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izstrādi un tās līmeņu pielīdzināšana Eiropas kvalifikāciju struktūrai kā vienu no galvenajiem politikas virzieniem mūžizglītības principa ieviešanai:

2.4. Strukturālā bezdarba mazināšana, nodrošinot labāku kvalifikācijas un prasmju atbilstību darba tirgus prasībām.

Galvenie politikas virzieni un pasākumi strukturālā bezdarba mazināšanai:

[..] - mūžizglītības principa ieviešana:

Mūžizglītības principa ieviešanas galvenie uzlabošanas virzieni:

- nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izstrāde un tās līmeņu pielīdzināšana Eiropas kvalifikāciju struktūrai, veicinot pāreju uz mācīšanas rezultātiem (learning outcomes) balstītu izglītības piedāvājumu.

[Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020. gadam](#) (Saeimas paziņojums 2014. gada 22. maijā, stājās spēkā 2014. gada 22. maijā) izvirza nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras ieviešanu profesionālajā izglītībā un sasaisti ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru kā vienu no būtiskākajiem pasākumiem profesionālās izglītības satura pilnveidei un pārejai uz mācīšanās rezultātos balstītu izglītības piedāvājumu:

1. Apakšmērķa "Izglītības vide: paaugstināt izglītības vides kvalitāti, veicot satura pilnveidi un attīstot atbilstošu infrastruktūru" rīcības virzieni.
1.1. Uz zināšanu sabiedrībā pieprasītām kompetencēm orientēta, inovāciju un veselīga dzīves veida veicinoša izglītības satura pilnveide.
[..] **Tiks turpināta nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izstrāde un darbs tās sasaistei ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru.**

Izglītības politikas rezultāti, darbības rezultāti un rezultatīvie rādītāji.

Rīcības virziens: 1.1.

Politikas rezultāts: Paaugstinās izglītības satura kvalitāte.

Rezultatīvais rādītājs: [...] **Pilnveidota nacionālās kvalifikācijas ietvarstruktūra profesionālajā izglītībā saistībā ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras modeli.**

Pamatnostādnēs paredzēto pasākumu plāns.

Rīcības virziens: 1.1.

Uzdevumi un galvenie pasākumi izvirzītā mērķa sasniegšanai.

6. Atbalsts darba vidē balstītu mācību un prakses attīstībai profesionālajā izglītībā (materiālu izstrāde un popularizācija, informācijas apmaiņa Latvijā un ES ietvaros) un **sasaistes ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI) nodrošināšana profesionālajā izglītībā sadarbībā ar sociālajiem partneriem. Atbalsts profesiju standartu un profesiju kvalifikācijas pamatprasību, profesionālās izglītības programmu un kvalifikācijas eksāmenu satura izstrādei un aprobācijai saskaņā ar izveidoto kvalifikāciju struktūru, noteiktajām pamata profesijām, kā arī ar kvalifikācijas prasībām saistītajām profesijām un specializācijām.**

6.2.2 Normatīvie akti ar atsauci uz EKI

Normatīvajos aktos vispirms parādījās EKI jēdziens, jo LKI vēl nebija izveidota.

Pirmais normatīvais akts, kurā tika minēta EKI, bija 2010. gada grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 990 [Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju](#) (2008. gada 2. decembrī, ar grozījumiem 2010. gada 5. oktobrī un 2014. gada 23. septembrī, zaudēs spēku 2017. gada 1. jūnijā), kas noteica dažādu izglītības programmu veidu (sākot no pamatizglītības 2. posma) salīdzinājumu ar EKI līmeni, EKI līmeņiem atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetences aprakstus un speciālās izglītības programmu salīdzinājumu ar EKI līmeni (skat. ziņojuma 4. pielikumu):

1. pielikums: 1. tabula Pirmais un otrais klasifikācijas līmenis un tā salīdzinājums ar Starptautisko standartizēto izglītības klasifikāciju (ISCED-2011) un **Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI)**;
1. pielikums: 2. tabula **EKI līmenim** atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetences apraksti;

3.pielikums: Sestais klasifikācijas līmenis vispārējā izglītībā (vispārējās izglītības programmu īpašie veidi, mācību valoda un izglītības ieguves forma).

Pamatojoties uz šo regulējumu, bija iespējams runāt par astoņu līmeņu nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidi un Latvijas formālās izglītības sistēmas pielīdzināšanu EKI. 2011. gadā AIC sagatavoja pašvērtējuma ziņojumu "Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai" (AIC un IZM, 2011), ko apstiprināja EK, un 2012. gadā – ziņojuma otro versiju (AIC un IZM, 2012). Tas iezīmēja LKI izveidi, lai gan normatīvajā regulējumā LKI jēdziens vēl neparādījās.

Kvalifikāciju atbilstība Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajiem EKI līmeņiem tika iestrādāta vairākos augstāko izglītību reglamentējošos aktos.

[Augstskolu likumā](#) (1995., ar grozījumiem 2011. gada 14.jūlijā, kas stājās spēkā 2011.gada 1.augustā) tika iestrādāta norāde, ka grādu un profesionālo kvalifikāciju salīdzinājums ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem un tiem atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetences apraksti katra līmeņa studiju programmu beidzējiem tiek noteikti Latvijas izglītības klasifikācijā (ko nosaka Ministru kabinets):

3.pants. Augstskolas

(6) Latvijas izglītības klasifikāciju, kurā ietver arī Latvijas Republikā iegūto **grādu un profesionālo kvalifikāciju salīdzinājumu ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru un Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras līmenim atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetences aprakstus katra līmeņa studiju programmu beidzējiem**, nosaka Ministru kabinets.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 240 [Noteikumi par valsts akadēmiskās izglītības standartu](#) (2014. gada 13. maijā, kas stājās spēkā 2014. gada 16. maijā) nosaka bakalaura programmu studiju rezultātu atbilstību Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras 6. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei, un maģistra programmu studiju rezultātu atbilstību - 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei:

3. Studiju programmu stratēģiskais mērķis ir nodrošināt studējošiem zinātņu teorētisko zināšanu un pētniecības iemaņu apguvi, sasniedzot studiju programmā noteiktos **studiju rezultātus, kas atbilst Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras (turpmāk - ietvarstruktūra) 6. vai 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.**

4. Bakalaura studiju programmas galvenais mērķis ir nodrošināt **zināšanu, prasmju un kompetences kopumu atbilstoši Latvijas izglītības**

klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 6. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.

15. Maģistra studiju programmas galvenais mērķis ir nodrošināt **zināšanu, prasmju un kompetences kopumu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.**

Ministru kabineta noteikumi Nr. 512 [Noteikumi par otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartu](#) (2014. gada 26. augustā, kas stājās spēkā 2014. gada 12. septembrī) nosaka profesionālā bakalaura programmu studiju rezultātu atbilstību Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras 6. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei un profesionālā maģistra programmu studiju rezultātu atbilstību 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei:

5. Programmu galvenie uzdevumi ir: 5.2. **nodrošināt studiju rezultātu (zināšanu, prasmju un kompetences) sasniegšanu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūras (turpmāk – ietvarstruktūra) 6. vai 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.**

7. [Profesionālā] bakalaura programmas saturs nodrošina **zināšanu, prasmju un kompetences kopumu atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 6. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.**

21. [Profesionālā] maģistra programmas saturs nodrošina **zināšanu, prasmju un kompetences apguvi, kas nepieciešama profesionālās darbības veikšanai atbilstoši Latvijas izglītības klasifikācijā noteiktajām ietvarstruktūras 7. līmeņa zināšanām, prasmēm un kompetencei.**

6.2.3 LKI normatīvā bāze

LKI normatīvās bāzes izveide sākās 2015. gadā ar grozījumu pieņemšanu [Izglītības likumā](#) (1998., ar grozījumiem 2015. gada 18. jūnijā, kas stājās spēkā 2015. gada 16. jūlijā), kas nosaka Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras vispārējo regulējumu (LKI ir astoņu līmeņu sistēma, kas aptver visas izglītības pakāpes un visus izglītības veidus un profesionālās kvalifikācijas, ir piesaistīta EKI, tās līmeņus raksturo mācīšanās rezultāti). Izglītības likums arī īsumā raksturo katru no LKI līmeņiem un nosaka, ka Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem atbilstošu zināšanu, prasmju un kompetenču aprakstu apstiprināšana ir Ministru kabineta kompetencē, kam attiecīgie noteikumi jāizdod līdz 2016. gada 31. decembrim:

8¹. pants. **Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra**

(1) Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra ir astoņu līmeņu sistēma, kas aptver izglītības pakāpes (pamatizglītība, vidējā izglītība, augstākā izglītība) un visus izglītības veidus (vispārējā izglītība, profesionālā izglītība, akadēmiskā izglītība), kā arī ārpus formālās izglītības sistēmas iegūto profesionālo kvalifikāciju. Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra ir piesaistīta Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai.

(2) Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņus raksturo attiecīgajā līmenī sasniedzamie mācīšanās rezultāti. Katrā nākamajā līmenī ir ietvertas iepriekšējam līmenim noteiktās zināšanas, prasmes un kompetence.

(3) **Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņi** ir šādi:

1) **pirmais kvalifikācijas līmenis** - spēja uzrādīt elementāras zināšanas un izmantot tās elementāru praktisku uzdevumu veikšanai speciālista uzraudzībā;

2) **otrais kvalifikācijas līmenis** - spēja uzrādīt pamatzināšanas un izmantot tās vienkāršu praktisku uzdevumu veikšanai konkrētā jomā daļēji patstāvīgi speciālista uzraudzībā;

3) **trešais kvalifikācijas līmenis** - spēja uzrādīt vispārējas zināšanas un izmantot tās dažādu uzdevumu veikšanai nemainīgā un stabilā vidē, uzņemoties atbildību par darba rezultātu;

4) **ceturtais kvalifikācijas līmenis** - spēja uzrādīt vispusīgas zināšanas un patstāvīgi plānot un organizēt darbu attiecīgajā jomā, uzņemoties atbildību, strādājot individuāli, komandā vai vadot citu cilvēku darbu;

5) **piektais kvalifikācijas līmenis** - spēja uzrādīt vispusīgas un specializētas attiecīgajai jomai atbilstošas zināšanas; spēja izmantot analītisku pieeju praktisku problēmu risināšanai attiecīgajā profesijā mainīgā vidē; spēja izprast savas darbības jomu plašākā sociālajā kontekstā, piedalīties attiecīgās nozares attīstīšanā, izvērtēt savu un citu cilvēku darbību;

6) **sestais kvalifikācijas līmenis** - spēja uzrādīt pamata un specializētas zināšanas nozarē un izmantot tās profesionālas, mākslinieciskas, inovatīvas vai pētnieciskas darbības veikšanai; spēja izmantot zinātnisku pieeju problēmu risināšanai, uzņemties atbildību un iniciatīvu; spēja pieņemt lēmumus un rast radošus risinājumus mainīgos apstākļos;

7) **septītais kvalifikācijas līmenis** - spēja uzrādīt padziļinātas un plašas zināšanas attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesionālajā jomā; spēja patstāvīgi izmantot teoriju, metodes un problēmu risināšanas prasmes pētnieciskas, mākslinieciskas vai augsti kvalificētas profesionālas

darbības veikšanai mainīgos apstākļos; spēja patstāvīgi formulēt un kritiski analizēt sarežģītas zinātniskas un profesionālas problēmas, integrēt dažādu jomu zināšanas, dot ieguldījumu jaunu zināšanu radīšanā;

8) **astotais kvalifikācijas līmenis** - spēja uzrādīt plašas pētnieciskas zināšanas un prasmes; spēja parādīt, ka pārzina un izprot aktuālākās zinātniskās teorijas un atziņas, pārvalda pētniecības metodoloģiju un mūsdienu pētniecības metodes attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesionālajā jomā un dažādu jomu saskarē; spēja patstāvīgi paaugstināt savu zinātnisko kvalifikāciju un īstenot apjomīgus zinātniskus projektus; spēja, veicot patstāvīgu, kritisku analīzi, sintēzi un izvērtēšanu, risināt nozīmīgus pētnieciskus vai inovāciju uzdevumus.

14. pants. Ministru kabineta kompetence izglītībā

Ministru kabinets:

1¹) **nosaka Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem atbilstošus zināšanu, prasmju un kompetenču aprakstus.**

Pārejas noteikumi:

40. Ministru kabinets līdz 2016.gada 31.decembrim izdod šā likuma 14.panta 1.1 punktā minētos noteikumus.

Ar 2015. gada 23. aprīļa grozījumiem [Profesionālās izglītības likumā](#) (1999.) tiek noteikta profesionālās kvalifikācijas līmeņu atbilstība Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem (kas stājās spēkā 2015.gada 16.jūlijā) un prasība norādīt Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras līmeni profesionālās izglītības programmās (stājas spēkā 2015.gada 16.jūlijā) un profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinošos dokumentos (stājas spēkā 2017.gada 1.janvārī). Līdz ar šo grozījumu stāšanās spēkā būtībā mainās izglītības programmu pakāpju un veidu pielīdzināšana LKI līmeņiem: LKI otrajā līmenī tiek ievietotas pamatizglītības kvalifikācijas, LKI trešajā līmenī – arodizglītības kvalifikācijas un LKI ceturtajā līmenī - vidējās izglītības kvalifikācijas:

5. pants. Profesionālās kvalifikācijas līmeņi

Profesionālās kvalifikācijas līmeņi ir šādi:

1) pirmais profesionālās kvalifikācijas līmenis - teorētiskā un praktiskā sagatavotība, kas dod iespēju veikt vienkāršus uzdevumus noteiktā praktiskās darbības sfērā (**atbilst otrajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim**);

2) otrais profesionālās kvalifikācijas līmenis - teorētiskā un praktiskā sagatavotība, kas dod iespēju patstāvīgi veikt kvalificētu izpildītāja darbu **(atbilst trešajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim)**;

3) trešais profesionālās kvalifikācijas līmenis - paaugstināta teorētiskā sagatavotība un profesionālā meistarība, kas dod iespēju veikt noteiktus izpildītāja pienākumus, kuros ietilpst arī izpildāmā darba plānošana un organizēšana **(atbilst ceturtajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim)**;

4) ceturtais profesionālās kvalifikācijas līmenis - teorētiskā un praktiskā sagatavotība, kas dod iespēju veikt sarežģītu izpildītāja darbu, kā arī organizēt un vadīt citu speciālistu darbu **(atbilst piektajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim)**;

5) piektais profesionālās kvalifikācijas līmenis - noteiktas nozares speciālista augstākā kvalifikācija, kas dod iespēju plānot un veikt arī zinātniskās pētniecības darbu attiecīgajā nozarē **(atbilst sestajam un septītajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim)**.

6.pants. Profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinājošie dokumenti

(8) valsts atzītos profesionālo izglītību apliecinājošos dokumentos un profesionālo kvalifikāciju apliecinājošos dokumentos **norāda arī Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni.**

25. pants. Profesionālās izglītības programma

(1)Profesionālās izglītības programma ir profesionālo izglītību reglamentējošs dokuments, kas atbilstoši attiecīgās izglītības pakāpes valsts profesionālās izglītības standartam un profesijas standartam vai profesionālās kvalifikācijas prasībām (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) nosaka:

5) profesionālās izglītības programmas līmeni Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā.

6.3 Atsauce uz EKI vai LKI izglītības dokumentos

Atsauce uz EKI vai LKI līmeni ir jānorāda augstākās izglītības dokumentos un profesionālās izglītības un profesionālās kvalifikācijas dokumentos.

Ministru kabineta noteikumi Nr.202 [Kārtība, kādā izsniedz valsts atzītus augstāko izglītību apliecinājošus dokumentus](#) (2013. gada 16.aprīlī, kas stājas spēkā 2013. gada

19.aprīlī), aktualizēja augstākās izglītības Diploma pielikuma (Noteikumu 7. pielikums *Diploma pielikums*) saturu atbilstoši Latvijas izglītības sistēmas piesaistei Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai un noteica iespēju tajā norādīt Eiropas/Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni. Latvijas Republikas augstākās izglītības sistēmas shēma ir papildināta ar Latvijas/Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem un ir iekļauta jauna tabula ar augstāko izglītību apliecinošo dokumentu izvietojumu pa Latvijas un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem. Līdz ar to augstākās izglītības Diploma pielikums sniedz izsmeļošu skaidrojumu par augstākās izglītības kvalifikāciju atbilstību EKI un LKI līmeņiem:

7. pielikums. Diploma pielikuma

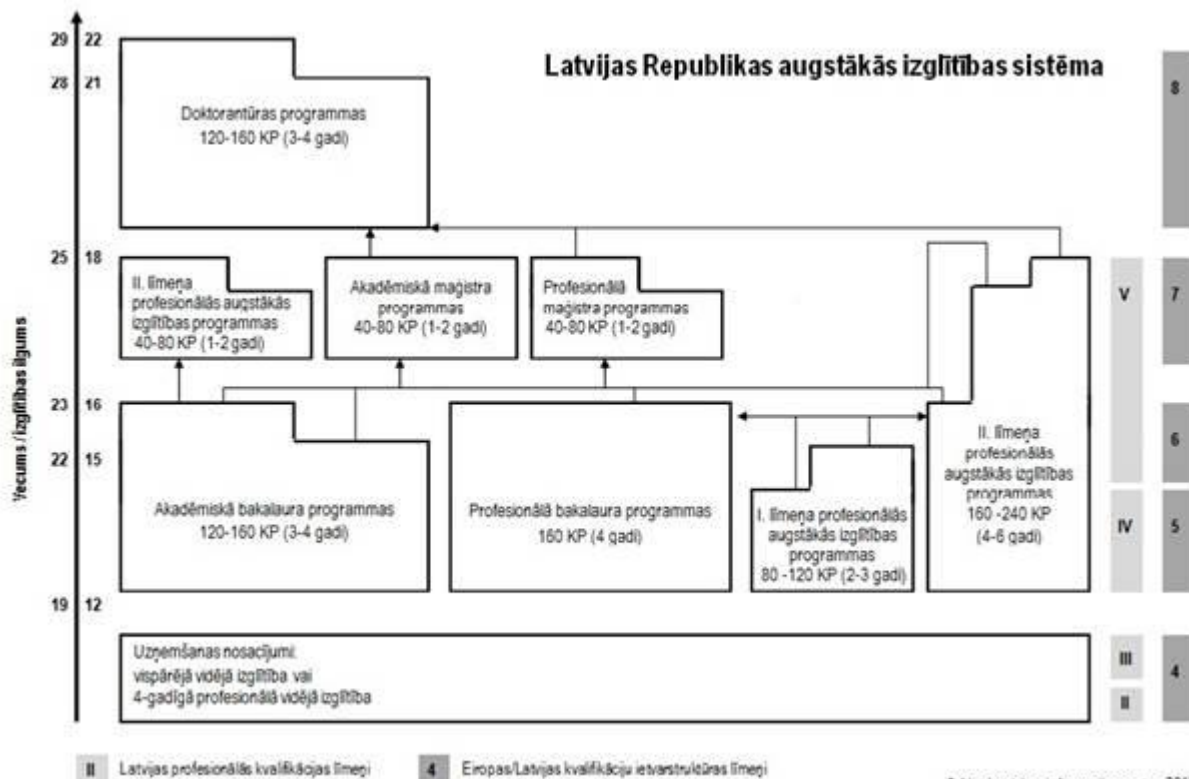
3. ziņas par kvalifikācijas līmeni:

3.1 kvalifikācijas līmenis.

Piezīme. **Kvalifikācijas līmeni norāda saskaņā ar diploma pielikuma 8.nodalā sniegto informāciju, precizējot Latvijas profesionālās kvalifikācijas līmeni, Eiropas/Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni vai EAIT kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni.**

8. Ziņas par augstākās izglītības sistēmu valstī.

[..]

Saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem **augstākās izglītības programmas ir iekļautas Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā (turpmāk – LKI) un atbilst Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (turpmāk – EKI) astoņiem līmeņiem.**

Augstāko izglītību apliecinošu izglītības dokumentu **izvietojums LKI un EKI**

Augstāko izglītību apliecinoši izglītības dokumenti	LKI un EKI līmenis
1. Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības diploms	5
1.1. Bakalaura diploms 1.2. Profesionālā bakalaura diploms 1.3. Profesionālās augstākās izglītības diploms, augstākās profesionālās kvalifikācijas diploms (otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība, studiju ilgums pilna laika studijās – vismaz 4 gadi)	6
2. Maģistra diploms 2.1. Profesionālā maģistra diploms 2.2. Profesionālās augstākās izglītības diploms, augstākās profesionālās kvalifikācijas diploms (otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība, kopējais pilna laika studiju ilgums – vismaz 5 gadi)	7
3. Doktora diploms	8

[..] Profesionālajā augstākajā izglītībā bez bakalaura un maģistra programmām pastāv vairāki citi programmu veidi.

Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības (koledžas) studiju programmas, pēc kuru apguves **iegūst ceturtnā līmeņa profesionālo kvalifikāciju (LKI 5. līmenis).** [..]

Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programmas, pēc kuru apguves **iegūst piektā līmeņa profesionālo kvalifikāciju (LKI 6.–7.līmenis).**

Ministru kabineta noteikumi Nr. 451 [Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju apliecinoši dokumenti un akreditētas profesionālās izglītības programmas daļas apguvi apliecinoši dokumenti](#) (2005., ar grozījumiem 2016.gada 5. aprīlī, kas stāties spēkā 2017. gada 1. janvārī) nosaka prasību tajos norādīt arī Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni:

1.pielikums. Apliecība par profesionālo pamatizglītību

3. Apliecības 3. lappuse.

[..] Piešķirtā kvalifikācija atbilst pirmajam profesionālās kvalifikācijas līmenim un otrajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim

2. pielikums. Atestāts par arodizglītību

3. Atestāta 3. lappuse.

[..] Piešķirtā kvalifikācija atbilst otrajam profesionālās kvalifikācijas līmenim un trešajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim

3. pielikums. Diploms par profesionālo vidējo izglītību

3. Diploma 3. lappuse.

[..] Piešķirtā kvalifikācija atbilst trešajam profesionālās kvalifikācijas līmenim un ceturtajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim

4. pielikums. Profesionālās kvalifikācijas apliecībā

3. Kvalifikācijas apliecības 3. lappuse.

[..] Piešķirtā kvalifikācija atbilst [pirmajam/otrajam/trešajam] profesionālās kvalifikācijas līmenim un [otrajam/trešajam/ceturtajam] Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenim

6.4 Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras tālāka izmantošana

Līdz ar LKI iekļaušanu Izglītības likumā LKI ir ieguvusi oficiālu statusu un kļuvusi par vienu no būtiskiem atskaites punktiem profesionālās izglītības reformām.

Likums [Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu](#) (2001., ar grozījumiem 2016. gada 11. februārī, kas stājas spēkā 2016. gada 15. martā) nosaka medicīnas māsas teorētiskās izglītības atbilstību Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras sestajam līmenim (pašlaik tā ir vienīgā reglamentētā profesija, kurā kā prasība noteikta izglītības atbilstība LKI līmenim):

14. pants. Vispārīgās prasības māsas izglītībai

(7) Māsas augstskolas studiju programmā katrs priekšmets (kurss) nodrošina pietiekamu teorētiskās izglītības īpatsvaru, kas **atbilst vismaz sestajam Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kvalifikācijas līmenim** un nodrošina plašu zināšanu bāzi specialitāšu un jaunu tehnoloģiju apguvei turpmākajā profesionālajā darbībā.

Valdības rīcības plāns Deklarācijas par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai (Ministru kabineta Rīkojums Nr.275, 2016. gada 3. maijā) paredz nozaru kvalifikāciju struktūru izstrādi atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras astoņiem līmeņiem kā vienu no darbības rezultātiem reformām izglītībā un zinātnē:

Rīcības joma "Reformas izglītībā un zinātnē"

Uzdevums "Paplašināsim darba vidē balstītu mācību ieviešanu profesionālajā izglītībā, tai skaitā motivējošu mehānismu izstrādi un ieviešanu, lai nodrošinātu darba devēju aktīvu līdzdalību"

Pasākums "Veikt profesionālās izglītības satura reformu un izveidot patstāvīgi strādājošu, kvalitatīvu, tautsaimniecības nozaru attīstības vajadzībām atbilstošu un darba vidē balstītu mācību attīstošu profesionālās izglītības satura nodrošināšanas sistēmu, kas spēj ātri reaģēt uz darba tirgus pieprasījumu, regulāri izvērtējot un atjaunojot profesionālās izglītības saturu atbilstoši regulāri aktualizētajai nozaru kvalifikāciju struktūrai"

Darbības rezultāts:

1. Pabeigta profesionālās izglītības satura reforma, [...] nodrošināts 14 nozaru monitorings (**nozares kvalifikācijas struktūru izstrāde atbilstoši 8 Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņiem**), kas ir mehānisma daļa darba devēju iesaistei [...].

Ministru kabineta noteikumi Nr. 262 Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai" īstenošanas noteikumi (2016. gada 26. aprīlī, kas stājas spēkā 2016. gada 4. maijā) nosaka Eiropas Sociālā fonda atbalstu profesionālās izglītības satura pilnveidei saskaņā ar Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru, izstrādājot profesiju standartus, profesionālās kvalifikācijas eksāmenu saturu, modulārās programmas, mācību līdzekļus, metodiskos materiālus, kā arī novērtēšanas materiālus:

2. Specifiskā atbalsta mērķis ir pilnveidot profesionālās izglītības saturu un **saskaņā ar Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūru aktualizēt un izstrādāt profesiju standartus un profesionālās kvalifikācijas prasības, kā arī izstrādāt profesionālās kvalifikācijas eksāmenu saturu, ieviešot izglītības programmu modulāro pieeju** un nodrošinot nepieciešamos

mācību līdzekļus programmu kvalitatīvai īstenošanai, lai tādā veidā pilnveidotu nozaru kvalifikācijas sistēmu.

20. Specifiskā atbalsta ietvaros ir atbalstāmas šādas darbības:
20.3. profesionālās kvalifikācijas eksāmenu satura un sasniedzamo rezultātu **novērtēšanas metodikas izstrāde atbilstoši Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūrai**, Eiropas kredītpunktu sistēmai profesionālās izglītības jomā (ECVET) un Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūrai profesionālajā izglītībā (EQAVET);

20.4. modulāro profesionālās izglītības programmu izstrāde un ieviešana, tai skaitā to atbilstības **Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūrai un Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūrai izvērtēšana**, atbalstot mūžizglītības un profesionālo kompetenču programmu nodrošināšanu, katrā modulārajā profesionālās izglītības programmā iekļaujot komponentes "iniciatīva un uzņēmējdarbība", "sabiedrības un cilvēka drošība", "informācijas un komunikācijas tehnoloģijas", "sociālās un pilsoniskās prasmes", "valodas, kultūras izpratne un izpausme" vai integrējot tās profesionālās izglītības saturā;
20.5. mācību līdzekļu (tai skaitā digitālo mācību līdzekļu) un metodisko materiālu, kā arī novērtēšanas materiālu un darba vidē balstītas profesionālās izglītības ieviešanai nepieciešamo mācību līdzekļu izstrāde, iegāde un publiskošana un **atbilstības Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūrai izvērtēšana**, kā arī simulācijas iekārtu (informācijas tehnoloģiju programmas, speciāli aprīkotas iekārtas reālas darbības aizstāšanai, atspoguļojot galvenās īpašības vai uzvedību izvēlētai fiziskai vai abstraktai sistēmai vai procesam) iegāde.

Ministru kabineta noteikumi Nr.633 [Profesijas standarta, profesionālās kvalifikācijas prasību \(ja profesijai neapstiprina profesijas standartu\) un nozares kvalifikāciju struktūras izstrādes kārtība](#) (2016. gada 27. septembrī, kas stājas spēkā 2016. gada 30. septembrī) nosaka profesiju standartu, profesionālās kvalifikācijas prasību un nozaru kvalifikāciju struktūru izstrādi atbilstoši Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Profesijām, specializācijām un saistītajām profesijām jānorāda Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmenis. Kvalifikācijas līmenis raksturojams ar mācīšanās rezultātiem: zināšanām, prasmēm, kompetenci, autonomiju un atbildību:

5. [Valsts izglītības satura] centrs [..]:

5.1. organizē profesijas standarta vai profesionālās kvalifikācijas prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas standartu) izstrādi vai aktualizāciju atbilstoši Izglītības likumā noteiktajam **Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (turpmāk – ietvarstruktūra) 2.-5. līmenim**;

6. [Izglītības un zinātnes] ministrija organizē profesiju standartu vai profesionālo kvalifikāciju prasību (ja profesijai neapstiprina profesijas

standartu) izstrādi vai aktualizāciju **atbilstoši ietvarstruktūras 6.-7. līmenim.**

1. pielikums. Profesijas standarts

1. Profesijas nosaukums, **kvalifikācijas līmenis**

2. pielikums. Profesionālās kvalifikācijas prasības

1. Specializācijas vai saistītās profesijas nosaukums, kvalifikācijas līmenis

3. pielikums. **Nozares kvalifikāciju struktūra**

1. Nozares profesiju vispārīgs raksturojums

1.1. **Kvalifikācijas līmenis**

1.2. Nozares profesiju kvalifikācijas līmeņa raksturojums (sasniedzamie mācīšanās rezultāti: zināšanas, prasmes, kompetence, autonomija un atbildība)

7. NKP darbība LKI attīstības sekmēšanai

7.1 Pasākumi

Sākot no 2011. gada Akadēmiskās informācijas centrs - Nacionālais koordinācijas punkts EKI (turpmāk NKP) ir rīkojis seminārus un konferences, lai iepazīstinātu izglītības politikas veidotājus, izglītības iestāžu pārstāvjus un sociālos partnerus ar EKI un LKI principiem, mācīšanās rezultātu ieviešanu izglītības praksē un rosinātu diskusijas par LKI pilnveidošanu un jaunu kvalifikāciju iekļaušanu LKI. Kā vieni no būtiskākajiem pasākumiem ir minami 2012.gada seminārs „Sociālo partneru loma Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras attīstībā: problēmas un risinājumi” un 2013. gada seminārs “Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 1. - 4. līmenis: attīstība un paplašināšana”, kuru rezultātā tika sagatavoti un iesniegti Izglītības un zinātnes ministrijā [Priekšlikumi izmaiņām LKI 1.-4. līmeņos](#), uz kuru bāzes tapa grozījumi Profesionālās izglītības likumā.

2011. gads

Konference [„Latvijas izglītības sistēmas attiecināšana pret Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru”](#) (14.02.2011.) tika organizēta, lai prezentētu ekspertu un darba grupu sagatavotos materiālus par Latvijas izglītības sistēmas piesaisti EKI un lai uzsāktu diskusijas. Konferencē ar prezentācijām uzstājās arī ārvalstu eksperti. Starptautiskā konference [„Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra Latvijas redzējumā”](#) (27.04.2011.) tika rīkota, lai prezentētu Latvijas pašvērtējuma ziņojuma melnrakstu un konsultāciju procesa rezultātus. Seminārs [„Mācīšanās rezultāti - no teorijas uz praksi”](#) (25.10.2011.) tika organizēts profesionālās un augstākās izglītības iestāžu darbiniekiem, lai dalītos pieredzē un diskutētu par praktiskām pieejām mācīšanās rezultātu ieviešanā un izmantošanā profesionālajā un augstākajā izglītībā.

2012. gads

Seminārs [„Sociālo partneru loma Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras attīstībā: problēmas un risinājumi”](#) (11.05.2012.) tika organizēts, lai rosinātu nozaru ekspertu diskusijas par Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras pilnveidošanu.

Seminārs [„Augstākās izglītības atvērtība: kā padarīt augstāko izglītību pieejamāku cilvēkiem ar dažādām izglītības pieredzēm?”](#) (05.10.2012.) tika rīkots ar mērķi uzsākt diskusiju par augstākās izglītības atvērtības iespējām Eiropas un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā, lai varētu paplašināt augstskolās un koledžās studējošo loku.

Starptautiskā konference [„Kvalifikāciju ietvarstruktūru augstākie līmeņi: Arī profesionālajām kvalifikācijām?”](#) (23.10.2012.) notika ar mērķi rosināt diskusiju par

kvalifikāciju ietvarstruktūru augstāko līmeņu atvērtību ne tikai Boloņas cikla kvalifikācijām, bet arī profesionālajām kvalifikācijām. Konferencē bija iespēja iepazīties ar ārvalstu pieredzi nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru 5. un 8. līmeņu izmantošanā.

2013. gads

Seminārs ["Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 1. - 4. līmenis: attīstība un paplašināšana"](#) (08.03.2013.) tika rīkots ar mērķi iepazīstināt dalībniekus ar citu valstu pieredzi izglītības kvalifikāciju piesaistē Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras 1. - 4. līmenim un diskutēt par priekšlikumiem Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras 1. - 4. līmeņa attīstībā vispārējās un profesionālās, t.sk., pieaugušo profesionālās tālākizglītības kontekstā. Pēc semināra AIC iesniedz IZM izdiskutētos priekšlikumus izmaiņām Ministru kabineta noteikumos par LKI 1.–4. līmeņiem.

Ekspertu diskusijas ["Vai izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai motivēs Latvijas augstskolas nodrošināt uz mācīšanās rezultātiem balstītu izglītības procesu?"](#) (30.08.2013.) mērķis bija noskaidrot, kādas iespējas Latvijas augstākās izglītības sistēmas attīstībai rada tās piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai, kā arī novērtēt, kāds potenciāls Latvijas augstskolu starptautiskās konkurētspējas, augstākās izglītības institūciju, studentu un darba devēju attiecību kontekstā ir šajā kvalifikāciju ietvarstruktūrā akcentētajam uz mācīšanās rezultātiem balstītajam studiju procesam.

Seminārs ["Kvalitātes vērtēšana un mācīšanās rezultāti kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā"](#) (13.-14.09.2013.) tika rīkots sadarbībā ar Latvijas Studentu apvienību, lai paplašinātu studentu izpratni par kvalitātes novērtēšanu un mācīšanās rezultātu un kvalifikāciju ietvarstruktūru lietojumu tajā; iepazīt novērtēšanas komisijas un akreditācijas komisijas darbu un izprast akreditācijas procesa organizēšanu turpmāk. Seminārs ["Internacionalizācijas iespējas un risinājumi"](#) (28.11.2013.) tika rīkots ar mērķi apzināt augstākās izglītības internacionalizācijas un eksportspējas iespējas, iepazīt trešo valstu kvalifikāciju ietvarstruktūras un meklēt risinājumus internacionalizācijas vides veidošanai un eksportspējas veicināšanai.

Seminārs ["Augstākās izglītības dokumentu Diploma pielikums"](#) (19.12.2013.) tika rīkots ar mērķi diskutēt par Diploma pielikumā ietveramo informāciju, t.sk., Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeņa norādi. Uz semināru tika aicināti augstskolu un koledžu pārstāvji, kas ir atbildīgi par Diploma pielikuma sagatavošanu.

2014. gads

Ekspertu diskusija ["Eiropas prasmju un kvalifikāciju telpas procesi Latvijā: ieguvumi un izaicinājumi izglītības institūcijām un darba devējiem"](#) (28.08.2014.) tika rīkota ar mērķi diskutēt par Eiropas prasmju un kvalifikāciju telpas instrumentiem un to

izmantošanas pieredzi. Uz semināru tika aicināti augstskolas, studentus, darba devējus un darba ņēmējus pārstāvošie eksperti.

Starptautiskā konference ["Nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru atvēršana starptautiskajām kvalifikācijām"](#) (14.11.2014.) tika rīkota ar mērķi uzsākt diskusiju par starptautiskajām kvalifikācijām un to nozīmi izglītības un darba tirgū, vai nepieciešams iekļaut starptautiskās kvalifikācijas Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā un kāds ir vispiemērotākais risinājums, lai iekļautu starptautiskās kvalifikācijas Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā.

Darba seminārs ["Mācīšanās rezultātos balstīta iepriekšējās izglītības atzīšana profesionālajā izglītībā"](#) (12.12.2014.) tika rīkots ar mērķi rosināt diskusiju par profesionālās izglītības iestāžu lomu, veicot uz mācīšanās rezultātiem balstītu iepriekšējās izglītības atzīšanu.

2015. gads

Darba seminārs ["Ārvalstu diplomu atzīšana studijām augstākajā izglītībā un nacionālās kvalifikāciju ietvarstruktūras"](#) (21.05.2015.) tika rīkots augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem, kuru darbība saistīta ar ārvalstu studentu uzņemšanu.

Izglītības forums ["Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra: izvērtējums un attīstības iespējas"](#) (04.09.2015.) tika rīkots ar mērķi diskutēt par LKI lomu un perspektīvām izglītības sistēmā un darba tirgū.

Darba seminārs ["Terminoloģijas problemātika Eiropas un Latvijas ietvarstruktūru kontekstā"](#) (14.12.2015.) tika rīkots, lai klātienē turpinātu diskutēt par terminiem.

Baltijas valstu nacionālo koordinācijas punktu sanāksme, kas notika Rīgā 3. jūnijā. Sanāksmē apspriesti šādi jautājumi: Baltijas NKP īstenotās aktivitātes 2015.gada pirmajā pusgadā, t.sk. attiecībā par atsauces uz NKI/EKI iekļaušanu izglītību apliecinājošos dokumentos; EKI un NKI kontekstā lietotā terminoloģija; sadarbība starp ES informācijas tīkliem izglītības un nodarbinātības jomā; iepriekšējās izglītības atzīšana EKI kontekstā.

2016. gads

Darba seminārs ["Mācīšanās rezultāti Diplomu pielikumos"](#) (28.04.2016.) tika rīkots, lai diskutētu par studiju programmu mācīšanās rezultātu skaidru un precīzu atspoguļošanu Diplomu pielikumos.

Darba seminārs ["Terminoloģija Eiropas un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā"](#) (15.09.2016.) tika rīkots, lai plašāk iepazīstinātu nozares speciālistus ar izglītības terminu skaidrojumiem, kas saistīti ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (EKI) un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras (LKI) kontekstā lietoto terminoloģiju.

Starptautiska konference „[Latvijas kvalifikāciju datubāzes atklāšana](#)” (27.10.2016.) tika rīkota ar mērķi iepazīstināt dalībniekus ar Latvijas Kvalifikāciju datubāzes saturu un tās izveidošanas procesu, kā arī ar starptautisku ekspertu pieredzi, veidojot kvalifikāciju datubāzes savās valstīs.

Seminārs „Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūra iesācējiem” (01.12.2016) tika rīkots ar mērķi iepazīstināt ar Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūru un tās sniegtajām iespējām, kā arī aplūkot tās nozīmi Eiropas un pasaules kontekstā.

7.2 Pētījumi

Laika posmā no 2011.gada Akadēmiskās informācijas centrs - Nacionālais koordinācijas punkts EKI (turpmāk NKP) ir izstrādājis arī vairākus pētījumus.

Pētījuma „[Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs](#)” (AIC, 2013) mērķis bija noskaidrot: kādas ir izglītības iestāžu administrācijas un mācībspēku zināšanas un izpratne par mācīšanās rezultātiem; kāds ir mācīšanās rezultātu lietojums mācību/studiju procesā; kādas ir pētījuma dalībnieku gaidas attiecībā uz mācīšanās rezultātu pieejas ieviešanu. Pētījuma laikā tika veiktas 54 strukturētas intervijas ar vispārējās, profesionālās un augstākās izglītības iestāžu pārstāvjiem visos Latvijas reģionos. Ievērojams izaicinājums ir ieviest mācīšanās rezultātus vispārējā izglītībā, jo pastāv priekšstats, ka vispārējā izglītība skar tikai skolēnu zināšanas. Galvenās problēmas mācīšanās rezultātu ieviešanā tiek saskatītas nacionālā, nevis izglītības iestāžu līmenī. Vismaz daļēji mācīšanās rezultātu pieeja jau tiek lietota, īpaši izglītības satura veidošanā un iepriekšējās izglītības atzīšanā, bet mācīšanās rezultātu pieejai ir mazāka nozīme mācību/studiju sasniegumu vērtēšanā, kā arī izglītības kvalitātes vērtēšanas procesā. Ievērojama nozīme ir profesiju un/vai izglītības standartiem, jo tie atvieglo plānoto mācīšanās rezultātu formulēšanu.

Pētījuma „[Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Situācijas izvērtējums](#)” (AIC, 2013) mērķis bija izvērtēt, kādas izmaiņas ir notikušas Latvijas izglītības sistēmā attiecībā uz LKI ieviešanu un ko vajadzētu uzlabot sekmīgai LKI ieviešanai. Pētījumā tika izvērtēti LKI 1.-4. līmeņa apraksti un sniegti priekšlikumi izmaiņām Ministru kabineta 2008.gada 2. decembra noteikumos Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju” par dažādo izglītības pakāpju un veidu atbilstību EKI/LKI 1.-4. līmeņiem. Turklāt tika izvērtētas reformas augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanā, mācīšanās rezultātu ieviešana (pamatojoties uz pētījumu “Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs” (AIC, 2013)) un ārpus formālās izglītības iegūto zināšanu un prasmju atzīšana.

Pētījumā ietverti:

1) Ieteikumi grozījumiem par pirmo un otro klasifikācijas līmeni „Grozījumi Ministru kabineta 2008. gada 2. decembra noteikumos Nr.990 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju””,

2) Ieteikumi Latvijas formālās izglītības dokumentu atbilstībai 1.-4. EKI un LKI līmenim,

3) Priekšlikumi LKI ietvertu zināšanu, prasmju, kompetences un izglītību apliecinājošu dokumentu aprakstu teksta redakcijai,

4) ESF projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” rezultāta – nozaru kvalifikācijas, 1.-3. profesionālās kvalifikācijas līmeņu un EKI/LKI līmeņu atbilstības izvērtējums.

Pētījuma [“Starptautiskās kvalifikācijas Latvijā”](#) (AIC, 2014) mērķis bija izpētīt starptautiskās kvalifikācijas jēdzienu; kādas starptautiskās kvalifikācijas tiek piešķirtas Latvijā; vai starptautiskās kvalifikācijas ir jāpielīdzina Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pētījuma laikā tika veiktas 15 daļēji strukturētas intervijas ar pārstāvjiem no izglītības iestādēm/eksaminācijas centriem, kas piešķir starptautiskās kvalifikācijas, 9 nozaru ekspertu padomju pārstāvju elektroniska aptauja, diskusija AIC rīkotās starptautiskās konferences laikā. Starptautiskās kvalifikācijas līdz šim nav iekļautas Latvijas izglītības sistēmā un normatīvajā regulējumā. Izglītotāju un nozaru pārstāvju viedokļi par starptautisko kvalifikāciju galvenajām priekšrocībām un trūkumiem ir līdzīgi. Kā svarīgākās starptautisko kvalifikāciju priekšrocības tika nosauktas: paaugstināta konkurētspēja darba tirgū; starptautiska atpazīstamība; iegūto zināšanu un prasmju aktualitāte. Nozīmīgākie starptautisko kvalifikāciju trūkumi ir minēti šādi: starptautiskajām kvalifikācijām ir maza nozīme vietējā darba tirgū un par tām ir maz informācijas; tās nav iekļautas Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūrā, un tās ne vienmēr uztver kā nopietnu izglītību apliecinājošu dokumentu; darba devēji, kuri nestrādā starptautiskā tirgū, ir maz informēti par starptautiskajām kvalifikācijām; vairumā gadījumu starptautiskās kvalifikācijas iegūšanas izmaksas ir lielas, tādējādi ierobežojot starptautisko kvalifikāciju pieejamību. Kā izglītotāji, tā nozaru pārstāvji ierosina sākt dialogu ar valsts izglītības pārvaldes institūcijām, lai veicinātu neformālās un formālās izglītības sadarbību, piemēram, veicinot neformālās izglītības atzīšanu un starptautisko kvalifikāciju mācīšanās rezultātu iekļaušanu atbilstošā līmeņa formālās izglītības programmās.

Pētījums tika prezentēts EKI Konsultatīvajā grupā citu valstu nacionālo koordinācijas punktu pārstāvjiem.

Pētījuma [“Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā”](#) (AIC, 2016) mērķis bija apzināt terminoloģijas problēmas latviešu valodā Latvijas un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā, atlasīt šajā kontekstā biežāk lietotos terminus angļu valodā un izstrādāt priekšlikumus to atveidojumam latviešu valodā, kā arī izstrādāt priekšlikumus terminu skaidrojumiem. Atsevišķos gadījumos latviešu valodā lietotiem terminiem tika piedāvāti to atveidojumi angļu valodā. NKP izstrādātais sākotnējais materiāls tika nodots apspriešanai elektroniski un diskusijām darba seminārā „Terminoloģijas problemātika Eiropas un Latvijas ietvarstruktūru kontekstā” (2015.gada 14. decembrī). 2016.gadā AIC turpināja terminoloģijas

jautājumu izpēti, iesaistot diskusijā piecus izglītības nozares institūciju pārstāvjus, lai izstrādātu ieteikumus Izglītības un zinātnes ministrijai par Latvijas un Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru kontekstā lietojamiem terminiem. Pētījuma ziņojuma I.daļā ir apkopoti diskusiju rezultātā izstrādātie priekšlikumi par terminu atveidojumu angļu un latviešu valodā un skaidrojumu. Ziņojuma II.daļā atspoguļota padziļināta terminu analīze – definīcijas citos informācijas avotos, kontekstuālie piemēri un komentāri par pastāvošo terminoloģijas problemātiku.

Pētījums tika nosūtīts IZM, Terminoloģijas komisijai un tulkotājiem.

7.3 Tulkotie materiāli

Lai paplašinātu diskusijās iesaistīto NKP sadarbības partneru informētību par EKI un nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru attīstību citās valstīs, NKP tika sagatavojis un publicējis tulkojumus latviešu valodā sekojošiem izdevumiem:

Eiropas Savienība, 2010. [Nacionālo kvalifikāciju ietvarstruktūru pievienotā vērtība, ieviešot Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru.](#) Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izdevumu sērija: 2. raksts.

Eiropas Savienība, 2011. [Nacionālo kvalifikācijas līmenu pielīdzināšana EKI.](#) Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izdevumu sērija: 3. raksts

Eiropas Savienība, 2011. [Mācīšanās rezultātu izmantošana.](#) Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izdevumu sērija: 4. raksts

CEDEFOP, 2012. [Starptautiskās kvalifikācijas.](#)

CEDEFOP, 2013. [Eiropas valstu NKI līmenu aprakstu analīze un pārskats.](#)

CEDEFOP, 2014. [5. līmeņa kvalifikācijas: izaugsme karjerā vai ceļā uz augstāko izglītību](#)

[Kvalifikāciju ietvarstuktūru izmantošana un to potenciālās izmantošanas iespējas no All un citu mobilitātes nodrošināšanā ieinteresēto pušu perspektīvas:](#) Projekta pārskats un ziņojums par Latviju (2014).

UNESCO, 2015. Līmeņu noteikšana un mācīšanās rezultātu atzīšana. Līmeņu aprakstu izmantošana 21.gadsimtā.

CEDEFOP, 2015. Eiropas vadlīnijas neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanai.

CEDEFOP, 2016. Neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanas pārraudzība. Tematiskais ziņojums par jaunāko informāciju Eiropas 2016. gada pārskatā par neformālās un ikdienējās mācīšanās atzīšanu.

CEDEFOP, 2016. Atzišana un atvertie izglitibas resursi. Tematiskais ziņojums par jaunāko informāciju Eiropas 2016. gada pārskatā par atzišanu.

7.4 Dalība darba grupās

Saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas 2013. gada 28. marta rīkojumu Nr.97 "Par darba grupas izveidi" NKP pārstāvis bija iekļauts darba grupā Profesionālās izglītības likumprojekta izstrādei. Darba grupa izstrādāja grozījumus Profesionālās izglītības likumā, t.sk., par LKI un atsaucēm uz to. Daļa no izstrādātajiem grozījumiem tika iekļauta grozījumos Izglītības likumā, kas līdz ar to noteica LKI vispārējo regulējumu.

2014. un 2015. gadā NKP pārstāvis piedalījās Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēdēs, apspriežot grozījumus Profesionālās izglītības likumā un Izglītības likumā.

Saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas 2015. gada 9. septembra rīkojumu Nr.425 "Par darba grupas izveidi Profesionālās izglītības likumā ietvertā jaunā regulējuma ieviešanai" NKP pārstāvis ir iekļauts darba grupā tai iesniegto Ministru kabineta noteikumu projektu izvērtēšanai, kas izstrādāti saistībā ar profesionālās izglītības satura reformas īstenošanu. 2015.-2016. gadā izskatīti Ministru kabineta noteikumu projekti: "Nozares kvalifikāciju struktūras, profesijas standarta un profesionālās kvalifikācijas prasību izstrādes un aktualizācijas kārtība", "Kārtība, kādā īsteno darba vidē balstītas mācības", "Kārtība, kādā darbojas nozaru ekspertu padomes".

7.5 Citas aktivitātes

Nacionālais Koordinācijas Punkts veic dažādas publicitātes aktivitātes:

- veido un publicē informatīvos materiālus par EKI un LKI. Tie tiek izdalīti izglītības iestādēm un izglītības jomā strādājošajiem dažādās institūcijās;
- uztur un atjauno Nacionālā koordinācijas punkta tīmekļa vietni (<http://nki-latvija.lv> vai <http://nqf-latvia.lv>) angļu un latviešu valodā, kurā ievietota informācija par kvalifikāciju ietvarstruktūrām, t.sk. publikācijas; tīmekļa vietnē ir nodrošināta RSS funkcija, kā arī tiek atspoguļoti NKP tvīti sociālajā portālā Twitter;
- īsteno informatīvo kampaņu, izvietojot informāciju par LKI līmeņiem ziņu portālos www.delfi.lv, www.tvnet.lv, un sociālajā tīklā www.draugiem.lv;
- sniedz informāciju Eiropas Komisijai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Cedefop un citām institūcijām/organizācijām, kā arī interesentiem par jautājumiem saistībā ar Latvijas/Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru;

- sadarbībā ar Nacionālo Europass centru informatīvo pasākumu laikā (skolēniem, studentiem, darba devējiem, izglītības speciālistiem) sniegta informācija arī par EKI un LKI līmeņu atspoguļošanu Europass CV;
- sadarbībā ar Study in Latvia informatīvo pasākumu laikā (studentiem un viņu vecākiem), kā arī elektroniski (tīmekļa vietnē www.studyinlatvia.eu un e-pastos) sniegta informācija arī par EKI un LKI līmeņu nozīmi Latvijas izglītības sistēmā;
- veic aptaujas par NKP īstenoto aktivitāšu kvalitāti sadarbības partneru un ieinteresēto pušu pārstāvju vidū.

Ieteikumi un jautājumi diskusijai par tālāku LKI attīstību

Jāturpina darbs pie formālās izglītības normatīvā regulējuma pilnveidošanas saskaņā ar LKI.

- Diskusijas ir jāturpina par vispārējās izglītības normatīvā regulējuma izmaiņām atbilstoši LKI.
- Ņemot vērā 2015. gada grozījumus Profesionālās izglītības likumā, kas izmainīja profesionālās pamatizglītības, arodizglītības un profesionālās vidējās izglītības kvalifikāciju atbilstību LKI līmeņiem, steidzami nepieciešams noteikt arī izmaiņas vispārējās izglītības attiecīgu pakāpju atbilstībai LKI līmeņiem. Izdiskutēti priekšlikumi šīm izmaiņām tika iesniegti IZM jau 2013. gadā ([Priekšlikumi izmaiņām LKI 1.-4. līmeņos](#)), un tie var būt iestrādāti Ministru kabineta jaunajos noteikumos par LKI vai Latvijas izglītības klasifikāciju, kā arī Vispārējās izglītības likumā.
- Līdztekus jāpārskata arī profesionālās pilnveides un profesionālās ievirzes izglītības kvalifikāciju atbilstība LKI līmeņiem un par LKI līmeņa norādes iekļaušanu attiecīgajos izglītības dokumentos.
- Jādiskutē par LKI līmeņu norādi vispārējās izglītības, profesionālās izglītības un pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības valsts standartos.
- Lai veicinātu nozares kvalifikāciju struktūru un Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras savstarpējo sasaisti, nepieciešams turpināt darbu un skaidrojot LKI deskriptorus, jeb tas nozīmē veidot paplašinātus sasniedzamo rezultātu aprakstus 1.-4. LKI, kas atvieglotu darbu veidojot NKS.
- Lai nodrošinātu efektīvu un caurviju EKI/LKI ieviešanu gan vispārējā, gan profesionālajā izglītībā, starpinstitucionālas ekspertu darba grupas ietvaros jāveido vienota metodika (vadlīnijas, rekomendācijas) un prakse, lai savstarpēji sasaistītu:
 - profesionālajā izglītībā – profesiju standartus un kvalifikācijas pamatprasības, sākotnējās profesionālās izglītības un profesionālās tālākizglītības satura valsts standartu, profesionālās izglītības programmās noteicamos mērķus un sasniedzamos rezultātus, eksaminēšanā pārbaudāmās kompetences un rezultātus ar metodēm, kuras var piemērot, lai noteiktu vai visi iepriekšminētie aspekti ir ieviesti izglītības programmas īstenošanā, vērtējot izglītības programmas īstenošanas kvalitāti;
 - vispārējā izglītībā – kompetenču aprakstus, izglītības programmu saturu, valsts pārbaudījumu saturu un pārbaudāmās kompetences ar metodēm, kuras var piemērot, lai noteiktu vai visi iepriekšminētie aspekti ir ieviesti izglītības programmas īstenošanā, vērtējot izglītības programmas īstenošanas kvalitāti.
- Īstenojot profesionālās izglītības reformu, būtiski būtu pievērst uzmanību, kā pārstrādātais profesionālās izglītības saturs atbalsta pieaugušo izglītības attīstību, tostarp modulāro profesionālās izglītības programmu ieviešanu

pieaugušo izglītības nodrošināšanai un darba devēju un nodarbināto vajadzībām atbilstoša pieaugušo izglītības programmu piedāvājuma izstrādi.

Diskusijas ir jāturpina arī par jaunu kvalifikāciju ietveršanu LKI trijos galvenajos virzienos:

- par neformālās izglītības atbilstību LKI līmeņiem;
- par amatizglītības kvalifikāciju atbilstību LKI līmeņiem;
- par starptautisko kvalifikāciju atbilstību EKI/LKI līmeņiem.

Mācīšanās rezultāti

- Kā monitorēt, ka mācīšanās rezultātu pieeja tiek izmantota mācību un studiju darbā?
- Kā veidot un nostiprināt vienotu izpratni par mācīšanās rezultātu pieeju dažādos izglītības sektoros, lai atvieglotu izglītības guvēju pāreju no viena sektora uz citu?

Izglītības kvalitāte

Ņemot vērā EKI/LKI nozīmi izglītības programmu satura veidošanā un kvalitātē, būtu nepieciešams normatīvajos aktos, kas noteic izglītības programmu saturu un izstrādi, ietvert normas, ka izglītības programmas mērķi, uzdevumi un plānotie rezultāti (sasniedzamie, mācīšanās rezultāti) jāizstrādā atbilstoši EKI/LKI, lietojot EKI/LKI konkrētā līmeņa apraksta atslēgas vārdus.

Augstākajā izglītībā:

- Jāveicina aizvien lielāka visu procesu un kritēriju atbilstība ESG (The Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area – The European Standards and Guidelines);
- Jāattīsta iekšējā monitoringa sistēma (piemēram, nākotnē veicot tematiskās analīzes sistēmas līmenī);
- Jāgatavojas akreditācijas tirgus atvēršanai Latvijā.

Kredītpunktu sistēmas

- Kurus ECVET principus būtu nepieciešams ieviest Latvijas profesionālajā izglītībā?
- Vai būtu jāizveido kredītsistēma vispārējā izglītībā?
- Vai un kā nodrošināt sasaisti starp kredītsistēmām dažādos izglītības sektoros?

Lai nodrošinātu sociālo partneru iesaisti Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras attīstībā:

- jānodrošina sociālo partneru iesaistes sistemātiskums Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras attīstībā;
- jāizveido patstāvīgs sociālo partneru iesaistes mehānisms Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras attīstībā;
- jānodrošina sociālo partneru iesaistes kvalitāte (iespējas sniegt viedokli un ekspertīzi);
- jāveicina Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras atpazīstamība sociālo partneru vidū;
- jānodrošina diskusijas un viedokļa apmaiņa par Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras reālo pielietojamību;
- jāpilnveido tiesiskais regulējums, paredzot sociālo partneru aktīvu un patstāvīgu iesaisti Latvijas kvalifikācijas ietvarstruktūras attīstībā.

Izmantotie avoti

2016. gada 26. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr. 262 "Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.5.2. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt profesionālās izglītības atbilstību Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai" īstenošanas noteikumi", projekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejami: <http://likumi.lv/ta/id/281890-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-8-5-2-specifiska-atbalsta-merka-nodrosinat-profesionalas-izglitiba-atbilstibu>

Akadēmiskās informācijas centrs (2013). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Situācijas izvērtējums. Rīga, 2013.gada decembris. http://www.nki-latvija.lv/content/files/LKI_situacijas_izvertejums_2013.pdf

Akadēmiskās informācijas centrs (2013). Mācīšanās rezultātu ieviešana Latvijas izglītības iestādēs. Pētījuma ziņojums. http://www.nki-latvija.lv/content/files/MR_petijuma_zinojums_2013.pdf

Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrija (2012). Latvijas izglītības sistēmas piesaiste Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūrai mūžizglītībai un Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūrai. Pašvērtējuma ziņojums. 2. versija. Rīga: Akadēmiskās informācijas centrs un Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departaments. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas-pasvertejuma-zinojums-2-versija_maijs-2012.pdf

Akadēmiskās informācijas centrs, Arhimēda fonds un Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs (2015). Automātiskā atzišana starp Igauniju, Latviju un Lietuvu. Salīdzinošā pētījuma ziņojums. http://www.aic.lv/portal/content/files/AURBELL%20report_LV_1.pdf

Akadēmiskās informācijas centrs (2016). Terminoloģija Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras un Latvijas kvalifikāciju ietvarstruktūras kontekstā. http://www.nki-latvija.lv/content/files/Terminologijas_zinojums_2016_1.pdf

Eiropas Komisija (2015). Ieteikums (2015/263/EK) par Latvijas 2015.gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Latvijas 2015. gada stabilitātes programmu. Pieejams: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/csr2015_latvia_lv.pdf

Izglītības kvalitātes valsts dienests 2011. gada 24. maija iekšējie noteikumi Nr.5 „Izglītības iestāžu, eksaminācijas centru darbības un izglītības programmu īstenošanas kvalitātes vērtēšanas metodika”

Izglītības un zinātnes ministrija (2009). Konceptija „Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā”, <http://polsis.mk.gov.lv/documents/3163>

Izglītības un zinātnes ministrija (2016). 8.5.1.specifiskā atbalsta mērķa „Palielināt kvalificētu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaitu pēc to dalības darba vidē balstītās mācībās vai mācību praksē uzņēmumā” sākotnējais novērtējums. Pieejams: <https://komitejas.esfondi.lv/Shared%20Documents/IZM SN 851 SAM precizets 07 062016.docx>

Kinta, G. (2014). Mācīšanās rezultātu nozīme profesionālās vidējās izglītības vadībā. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte.

LDDK (2014). LDDK stratēģija 2014. – 2020.gadam. Pieejams: http://www.lddk.lv/wp-content/uploads/2016/03/20150625_lddkstrategija2014-2020_darbaplans20142015_2016_final.pdf

SIA “Excolo” (2014). Pētījums par prakšu pieejamību un kvalitāti Latvijā. Noslēguma ziņojums. Pieejams: <http://www.lddk.lv/notikums/praksu-pieejamiba-un-kvalitate-latvija/>

Valsts izglītības attīstības aģentūra (2015). Ieteikumi par nosacījumiem ECVET principu ieviešanai Latvijas profesionālajā izglītībā.

Valsts izglītības attīstības aģentūra. Metodiskais materiāls nozares kvalifikāciju struktūras izstrādei. 2015. Pieejams: http://viaa.gov.lv/library/files/original/11_VISC_MET_MATERIALS_NKS_izstradei.pdf

Valsts izglītības attīstības aģentūra. Sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā un paaugstināšanā Rīga. 2015. 24 lpp. Pieejams: http://viaa.gov.lv/library/files/original/01_SOC_partneru_lidzdaliba.pdf

VIAA (2015). Projekta „Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana” kopsavilkums. Pieejams: http://viaa.gov.lv/library/files/original/03_VIAA_projekta_kopsavilkums.pdf

Valsts izglītības satura centrs. Metodiskais materiāls nozares kvalifikāciju struktūras izstrādei. Papildināts. 2016. 42lpp.

Pielikumi

1. pielikums. Studiju programmu vērtēšanas kritēriji 2013. un 2016. gadā

Tabulā salīdzināti formulējumi un treknrakstā atzīmētas atšķirības.

MK noteikumu Nr. 230 „Studiju programmu licencēšanas noteikumi” (spēkā no 2013. gada 25. aprīļa līdz 2015. gada 30. jūlijam) 18. punktā	MK noteikumu Nr. 408 „Studiju programmu licencēšanas noteikumi” (spēkā no 2015. gada 30. jūlija) 24. punktā
18.1. studiju programma atbilst augstskolas vai koledžas studiju virzienam; 18.2. iesniegtie dokumenti atbilst normatīvo aktu prasībām izglītības jomā (tai skaitā par reglamentētajām profesijām); 18.3. akadēmiskā personāla kvalifikācija atbilst studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām augstākās izglītības jomā; 18.4. katram akadēmiskā personāla pārstāvim pēdējo piecu gadu laikā ir vismaz trīs publikācijas recenzējamās izdevumos, tai skaitā viena starptautiskā publikācija (ja nostrādāts īsāks laikposms, publikāciju skaits ir proporcionāls nostrādātajam laikam), vai mākslinieciskās jaunrades sasniegumi (piemēram, izstādes, filmas, teātra izrādes un koncertdarbība), vai piecu gadu praktiskā darba stāžs (izņemot studiju programmas īstenošanu) saskaņā ar Augstskolu likumu; 18.5. akadēmiskā personāla valodas prasmju līmenis atbilst vismaz B2 līmenim atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem (līmeņu sadalījums pieejams tīmekļa vietnē www.europass.lv), ja studiju programmu vai tās daļu paredzēts īstenot svešvalodā; 18.6. doktora studiju programmas īstenošanā piedalās vismaz pieci zinātņu doktori studiju programmai atbilstošā vai radniecīgā zinātnes jomā, kuri ir ievēlēti attiecīgajā augstskolā; 18.7. šo noteikumu 18.6.apakšpunktā minēto zinātņu doktoru zinātniskā un pedagoģiskā kvalifikācija atbilst normatīvajos aktos par profesora un asociēta profesora amata pretendenta zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanu noteiktajiem kritērijiem;	24.1. studiju programma atbilst augstskolas vai koledžas studiju virzienam; 24.2. iesniegtie dokumenti atbilst normatīvo aktu prasībām izglītības jomā (tai skaitā par reglamentētajām profesijām); 24.3. akadēmiskā personāla kvalifikācija atbilst studiju programmas īstenošanas nosacījumiem un normatīvo aktu prasībām augstākās izglītības jomā; 24.4. katram akadēmiskā personāla pārstāvim pēdējo sešu gadu laikā ir vismaz trīs publikācijas recenzējamās izdevumos, tai skaitā viena starptautiskā publikācija (ja nostrādāts īsāks laikposms, publikāciju skaits ir proporcionāls nostrādātajam laikam), vai mākslinieciskās jaunrades sasniegumi (piemēram, izstādes, filmas, teātra izrādes un koncertdarbība), vai piecu gadu praktiskā darba stāžs (izņemot studiju programmas īstenošanu) saskaņā ar Augstskolu likumu; 24.5. akadēmiskā personāla svešvalodas prasmju līmenis atbilst vismaz B2 līmenim atbilstoši Eiropas Valodas prasmes novērtējuma līmeņiem, ja studiju programmu vai tās daļu paredzēts īstenot svešvalodā; 24.6. doktora studiju programmas īstenošanā piedalās vismaz pieci zinātņu doktori studiju programmai atbilstošā vai radniecīgā zinātnes nozarē, kuri ir ievēlēti attiecīgajā augstskolā un no kuriem vismaz trīs ir Latvijas Zinātnes padomes apstiprināti eksperti attiecīgajā nozarē; 24.7. šo noteikumu 24.6. apakšpunktā minēto zinātņu doktoru zinātniskā un pedagoģiskā kvalifikācija atbilst normatīvajos aktos par profesora un asociēta profesora amata pretendenta zinātniskās un pedagoģiskās kvalifikācijas novērtēšanu noteiktajiem kritērijiem; 24.8. studiju un informatīvā bāze (tai skaitā bibliotēka), kā arī finansiālā un materiāltehniskā bāze atbilst studiju programmas īstenošanas nosacījumiem; 24.9. studiju programmas saturs un īstenošanas mehānisms izstrādāts atbilstoši normatīvajiem aktiem augstākās izglītības jomā;

18.8. studiju un informatīvā bāze (tai skaitā bibliotēka), kā arī finansiālā un materiāltehniskā bāze atbilst studiju programmas īstenošanas nosacījumiem; 18.9. studiju programmas saturs un īstenošanas mehānisms izstrādāts atbilstoši normatīvajiem aktiem augstākās izglītības jomā; 18.10. studiju programmas saturs atbilst studiju programmas mērķiem un uzdevumiem, kā arī definētiem studiju rezultātiem; 18.11. studiju programmas saturs atbilst iegūstamajam grādam, grādam un profesionālajai kvalifikācijai vai profesionālajai kvalifikācijai; 18.12. absolventiem būs nodarbinātības vai pašnodarbinātības iespējas atbilstoši iegūstamajam grādam vai profesionālajai kvalifikācijai; 18.13. vismaz trīs attiecīgās nozares speciālisti (izņemot augstskolas vai koledžas akadēmisko personālu) tika iesaistīti studiju programmas izstrādē.	24.10. studiju programmas saturs atbilst studiju programmas mērķiem un uzdevumiem, kā arī definētajiem studiju rezultātiem; 24.11. studiju programmas saturs atbilst iegūstamajam grādam, grādam un profesionālajai kvalifikācijai vai profesionālajai kvalifikācijai; 24.12. absolventiem būs nodarbinātības vai pašnodarbinātības iespējas atbilstoši iegūstamajam grādam vai profesionālajai kvalifikācijai; 24.13. vismaz trīs attiecīgās nozares speciālisti (izņemot augstskolas vai koledžas akadēmisko personālu) tika iesaistīti studiju programmas izstrādē.
---	---

2. pielikums. Augstskolas un koledžas vērtēšanas kritēriji 2012. un 2016. gadā

MK noteikumu Nr. 668 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" (spēkā no 2012. gada 19. oktobra līdz 2015. gada 30. jūlijam) augstskolas un koledžas vērtēšanas kritēriji (2. pielikums)	MK noteikumu Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" (spēkā no 2015. gada 30. jūlija) augstskolas un koledžas vērtēšanas kritēriji (3. pielikums)
1. Augstskolas vai koledžas mērķi un uzdevumi, to skaidrība, sasniedzamība, saistība ar nacionālajiem uzdevumiem, zinātnes prasībām, augstskolas vai koledžas akadēmiskā personāla mērķiem un uzdevumiem, studējošo interesēm un vajadzībām. 4. Augstskolas vai koledžas darbības vadība un nodrošinājums: 4.2. augstākās izglītības īstenošanas prasībām atbilstošas informācijas sistēmas, kā arī materiāltehniskais nodrošinājums un nodrošinājums ar kvalificētu mācību palīgpersonālu;	1. Augstskolas vai koledžas mērķi un uzdevumi, to skaidrība, sasniedzamība, saistība ar zinātnes prasībām, augstskolas vai koledžas akadēmiskā personāla mērķiem un uzdevumiem, studējošo interesēm un vajadzībām. Pārvaldības struktūras atbilstība šajā punktā minētajam. 2. Augstskolas vai koledžas un tās filiāļu materiāltehniskās bāzes kvantitātes un kvalitātes atbilstība studiju virzieniem augstskolā vai koledžā, tiem atbilstošajām īstenotajām studiju programmām un ar tiem saistītajai pētniecībai: 2.1. studiju programmu īstenošanas apstākļi, telpas, infrastruktūra, laboratorijas, nepieciešamās iekārtas, kā arī cits materiāltehniskais nodrošinājums; 2.2. studiju, atpūtas un sadzīves apstākļi, tai skaitā augstskolas vai koledžas nodrošinātas

4.3. augstskolas vai koledžas uzdevumu izpildei un ilgtermiņa attīstības plānu īstenošanai nepieciešamo finanšu līdzekļu esība. 3. Augstskolas vai koledžas akadēmiskais personāls: 4.1. augstskolas vai koledžas autonomijas un demokrātijas principu īstenošana, studējošo iesaistīšana augstskolas vai koledžas dzīves organizēšanā, akadēmiskā personāla darba kvalitātes iekšējā kontroles sistēma, augstskolas vai koledžas personāla – akadēmiskā un vispārējā – ievēlēšanas un kvalifikācijas paaugstināšanas sistēma; 3.1. augstskolas vai koledžas akadēmiskā personāla kvalifikācijas atbilstība normatīvajos aktos augstākās izglītības jomā noteiktajām prasībām un īstenojamajiem studiju kursiem; 5. Kvalitātes nodrošināšana: 5.1. iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas darbība augstskolā vai koledžā; 5.2. iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas pilnveide, ilgtermiņa attīstības plānu regulāra veidošana un apspriešana; 5.3. augstskolas vai koledžas absolventu perspektīvas darba tirgū;	dienesta viesnīcas. 3. Augstskolas vai koledžas un tās filiāļu resursu kvantitātes un kvalitātes atbilstība studiju virzienu un tiem atbilstošo studiju programmu īstenošanai un ar tiem saistītajai pētniecībai: 3.1. informatīvie resursi: studiju programmu īstenošanai atbilstošā mācību un zinātniskā literatūra, datubāzes, tai skaitā lietošanai ārpus augstskolas vai koledžas telpām (vai tiek nodrošināta pieeja bibliotēkai, vai informatīvie resursi tiek aktualizēti, atjaunoti un iegādāta jaunākā literatūra); 3.2. augstskolas vai koledžas uzdevumu izpildei un ilgtermiņa attīstības plānu īstenošanai nepieciešamie finanšu līdzekļi (vai finanšu līdzekļi ir pietiekami augstskolas vai koledžas darbības nodrošināšanai, vai tiek veikta finanšu plānošana un piesaistīts papildu finansējums, vai ir paredzēts piešķirt līdzekļus bibliotēkas resursu papildināšanai un elektronisko datubāzu abonēšanai). 4. Augstskolas vai koledžas un tās filiāļu personāla kvantitātes un kvalitātes atbilstība studiju virzienu un tiem atbilstošo studiju programmu īstenošanai un ar tiem saistītajai pētniecībai: 4.1. akadēmiskā personāla atlases un attīstības politikas īstenošana un tās ietekme uz augstskolas vai koledžas darbības mērķu sasniegšanu (vai izstrādāti kritēriji akadēmiskā personāla atlasei, vai tiek veicināta akadēmiskā personāla attīstība); 4.2. akadēmiskā personāla kvalifikācijas atbilstība normatīvajos aktos augstākās izglītības jomā noteiktajām prasībām un īstenojamajiem studiju kursiem (vai tiek nodrošināta akadēmiskā personāla kvalifikācijas celšana, vai tiek veikta akadēmiskā personāla kvalifikācijas atbilstības regulāra novērtēšana); 4.3. augstskolas vai koledžas administratīvā un mācību palīgpersonāla atbilstība augstskolas vai koledžas darbības mērķu un uzdevumu sasniegšanai (vai tiek nodrošināta administratīvā un mācību palīgpersonāla pieejamība). 5. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas augstskolā vai koledžā atbilstība augstskolas vai koledžas mērķu sasniegšanai, izvērtējot šādus iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas aspektus: 5.1. kvalitātes nodrošināšanas politika, tās izstrāde un publicitāte, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai:
---	---

5.4. studiju turpināšanas iespējas un finansiālās garantijas, ja studiju programma tiek likvidēta, reorganizēta vai notiek citas izmaiņas.	"Augstskolām vai koledžām jāizveido politika kvalitātes nodrošināšanai, kas ir pieejama sabiedrībai un veido daļu no iestādes stratēģiskās vadības. Iekšējām ieinteresētajām pusēm šī politika jāizstrādā un jāievieš, izmantojot piemērotas struktūras un procesus un iesaistot ārējās ieinteresētās puses."; 5.2. studiju programmu izstrāde un apstiprināšana, nepārtraukta studiju programmu kvalitātes uzraudzība, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai jāizveido mehānismi programmu izstrādei un apstiprināšanai. Programmas jāizstrādā tā, lai tās atbilstu uzstādītajiem mērķiem, tajā skaitā arī plānotajiem mācīšanas rezultātiem. Programmā iegūtajai kvalifikācijai jābūt skaidri noteiktai un izskaidrotai, un tai jāattiecas uz pareizo nacionālās augstākās izglītības kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni un tādā arī uz Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūru."; 5.3. uz studējošo interesēm centrēta studiju procesa nodrošināšana, studējošo sekmju vērtēšana, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai jānodrošina, ka programmas tiek īstenotas, iedrošinot studentus aktīvi piedalīties mācību procesa veidošanā, un studentu vērtējums atspoguļo šo pieeju."; 5.4. studējošo uzņemšanas, studēšanas un studiju pabeigšanas noteikumi, procesi, to publicitāte un ievērošana, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai konsekventi jāpiemēro iepriekš noteikti un publicēti noteikumi, kas attiecas uz visiem studentu "dzīves cikla" posmiem – studentu uzņemšanu, attīstību, atzīšanu un grāda piešķiršanu."; 5.5. akadēmiskā personāla pieņemšana darbā un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas mehānismi, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai jāpārlicinās par savu pasniedzēju kompetenci. Personāla pieņemšanā un profesionālajā attīstībā jāizmanto godīgi un caurskatāmi mehānismi."; 5.6. studiju informācijas pārvaldība: datu iegūšana un izmantošana lēmumu pieņemšanā, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai jānodrošina, ka tā vāc, analizē un izmanto informāciju, kas nepieciešama programmu un citu darbību efektīvai pārvaldībai.";
---	--

2. Studiju organizācija un vadība: 2.2. studējošo zinātniskās pētniecības darbība kā studiju procesa sastāvdaļa, studējošo zinātniskās biedrības, studējošo zinātnisko darbu konkursi, apbalvojumi, prēmijas, speciālās stipendijas; 2.1. studiju, atpūtas un sadzīves apstākļi visiem imatrikulētajiem studējošajiem, palīdzība un konsultācijas studējošajiem, studēšanas motivācija, iespējas apgūt zināšanas un prasmes ārpus studiju programmas; 3.2. zinātniskā darba tematikas aktualitāte, zinātniskā darba un radošo aktivitāšu koordinācija un sadarbība ar zinātniskajām institūcijām Latvijā un ārvalstīs, augstskolas vai koledžas zinātnisko darbinieku iesaistīšana studiju procesā. 2.3. starptautiskā sadarbība, apmaiņas programmu un vieslektoru izmantošana, augstskolas vai koledžas akadēmiskā personāla un studējošo apmaiņas programmu ar citām augstskolām vai koledžām īstenošana, studējošo prakses iespējas Latvijā un ārvalstīs.	5.7. publiskā informācija: publiskotā informācija par augstskolas vai koledžas aktivitātēm, informācijas saturs, tās izplatīšanas veidi un atgriezeniskā saite ar sabiedrību, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskola vai koledža publicē informāciju par savām aktivitātēm (arī studiju programmām). Informācijai jābūt skaidrai, precīzai, objektīvai, aktuālai un viegli pieejamai."; 5.8. periodiska ārējās kvalitātes nodrošināšana, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai periodiski jāveic ārējā kvalitātes nodrošināšana". 6. Studiju organizācijas un vadības atbilstība augstskolas vai koledžas studiju virzienu un tiem atbilstošo studiju programmu īstenošanai un ar tiem saistītajai pētniecībai un/vai mākslinieciskajai jaunradei: 6.1. studiju virzieni, studiju virzieniem atbilstošās studiju programmas; 6.2. studējošo skaits un sastāvs, izmaiņas, studiju ilguma un studijas nepabeigušo ("atbiruma") rādītāji; 6.3. studējošo imatrikulācijas kritēriji, uzņemšana vēlākos studiju posmos un iepriekšējā izglītībā vai profesionālajā pieredzē sasniegto studiju rezultātu atzišana; 6.4. studējošo pašpārvaldes darbība; 6.5. studiju, pētniecības un/vai mākslinieciskās jaunrades, sociālā, konsultatīvā darbība; 6.6. studējošo zinātniskās pētniecības darbība un/vai mākslinieciskā jaunrade kā studiju procesa sastāvdaļa, studējošo zinātniskās biedrības, studējošo zinātnisko un radošo darbu konkursi, apbalvojumi, prēmijas, speciālās stipendijas; 6.7. studiju, atpūtas un sadzīves apstākļi, palīdzība un konsultācijas studējošiem, studēšanas motivācija, iespējas apgūt zināšanas un prasmes ārpus studiju programmas. 7. Augstskolas vai koledžas darbība zinātnes un pētniecības vai mākslinieciskās jaunrades jomā un tās atbilstība augstskolas vai koledžas studiju virzienu un tiem atbilstošo studiju programmu īstenošanai un ar tiem saistītajai pētniecībai: 7.1. zinātniskās vai mākslinieciskās jaunrades darbības stratēģija un organizācija; 7.2. zinātniskie vai mākslinieciskās jaunrades rezultāti un sasniegumi; 7.3. pētniecības vai mākslinieciskās jaunrades un mācību darba sasaiste;
--	--

	7.4. sadarbība ar Latvijas un starptautiskajiem partneriem zinātnē un pētniecībā vai mākslinieciskajā jaunradē. 8. Augstskolas vai koledžas darbība, lai nodrošinātu studiju un pētniecības atbilstību darba tirgus prasībām: 8.1. augstskolas vai koledžas absolventu perspektīvas darba tirgū un to prognoze nākamajiem sešiem gadiem; 8.2. sadarbība ar absolventu darba devējiem; 8.3. karjeras atbalsta sistēma augstskolā vai koledžā. 9. Starptautiskās sadarbības un internacionalizācijas atbilstība augstskolas vai koledžas mērķu sasniegšanai, studiju virzienu un tiem atbilstošo studiju programmu īstenošanai un ar tiem saistītajai pētniecībai: 9.1. augstskolas vai koledžas starptautiskās sadarbības un internacionalizācijas politika, tās īstenošana un ietekme uz studiju un pētniecības procesu; 9.2. studiju programmas vai institūcijas starptautiskie sertifikāti, akreditācijas u. tml.; 9.3. studējošo un akadēmiskā personāla starptautiskās apmaiņas kvantitatīvie rādītāji; 9.4. ārvalstīs apgūtas augstākās izglītības daļas, ārvalstīs iegūto kredītpunktu un izglītību apliecinājošo dokumentu izvērtēšanas un atzīšanas kritēriji un procedūras, kā arī to atbilstība Eiropas Padomes 1997. gada 11. aprīlī pieņemtajai Konvencijai par to kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību.
--	--

3. pielikums. Studiju virziena vērtēšanas kritēriji 2012. un 2016. gadā

MK noteikumu Nr. 668 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" (spēkā no 2012. gada 19. oktobra līdz 2015. gada 30. jūlijam) studiju virziena vērtēšanas kritēriji (6. pielikums)	MK noteikumu Nr. 407 "Augstskolu, koledžu un studiju virzienu akreditācijas noteikumi" (spēkā no 2015. gada 30. jūlija) studiju virziena vērtēšanas kritēriji (9. pielikums)
1. Studiju virzienam atbilstošo studiju programmu mērķi un uzdevumi, to skaidrība, sasniedzamība un pārbaudāmība. 2. Studiju virziena vadība: 2.1. demokrātijas principu ievērošana studiju virziena un studiju programmu vadīšanā, skaidri	1. Studiju virziena kā vienota veseluma un tam atbilstošo studiju programmu aktualitāte, mērķi un uzdevumi, to skaidrība, sasniedzamība, saskaņotība ar augstskolas vai koledžas kopējo stratēģisko attīstību. 2. Studiju virziena vadība: 2.1. studiju virziena pārvaldības struktūras efektivitāte; 2.2. demokrātijas principu ievērošana studiju virziena un studiju programmu vadīšanā, skaidri

noteiktas administratīvā personāla, akadēmiskā personāla un studējošo savstarpējās attiecības; 6. Studiju virziena resursi un nodrošinājums: 6.1. finanšu resursi studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanas un studējošo pašpārvaldes darbības nodrošināšanai, kā arī akadēmiskā personāla pētnieciskās (radošās) darbības nodrošināšanai. Finanšu resursu izmantošanas kontrole; 6.2. studiju virzienā iesaistītā augstskolas vai koledžas akadēmiskā personāla kvalifikācija un profesionalitāte, to atbilstība studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanai; 6.3. studiju virziena metodiskais, informatīvais (tai skaitā bibliotēkas resursu) un materiāltehniskais nodrošinājums, tā atbilstība attiecīgās profesijas reglamentējošo normatīvo aktu prasībām. 2.2. sadarbība ar citām augstskolām vai koledžām, zinātniskajām institūcijām, starptautiskajām organizācijām, akadēmiskā personāla un studējošo apmaiņa ar citām augstskolām vai koledžām ārzemēs un Latvijā. 5. Augstskolas vai koledžas akadēmiskā personāla un studējošo zinātniskās pētniecības (radošais) darbs: 5.1. akadēmiskā personāla iesaistīšanās zinātniskās pētniecības (radošajā) darbā, zinātniskās pētniecības darbu tematikas aktualitāte un saistība ar studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu saturu, pētniecības darbu publicēšana starptautiski pieejamos un recenzējamos izdevumos (piemēram, izstādēs, skatēs, uzdevumos) vai praktiskā izmantošana, iekļaušanās inovatīvā darbībā. Doktora studiju programmu (ja tiek īstenotas) sasaiste ar atbilstošiem grantiem un (vai) projektiem; 5.2. studējošo iesaistīšanās zinātniskās pētniecības (radošajā) darbā, zinātniskās pētniecības darbu tematikas saistība ar studiju mērķiem un sagaidāmajiem studiju rezultātiem, studējošo iesaistīšanās nacionālos un starptautiskos pētnieciskos un radošos (mākslinieciskos) projektos.	noteikti administratīvā personāla, akadēmiskā personāla un studējošo pienākumi un atbildība. 3. Studiju virziena resursi un nodrošinājums: 3.1. finanšu resursi studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanas un studējošo pašpārvaldes darbības nodrošināšanai, kā arī akadēmiskā personāla pētniecības (radošās) darbības nodrošināšanai. Finanšu resursu izmantošanas kontrole un ilgtspēja; 3.2. studiju virzienā iesaistītā augstskolas vai koledžas akadēmiskā personāla kvalifikācija un profesionalitāte, tā atbilstība studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanai; 3.3. studiju virziena metodiskais, informatīvais (tai skaitā bibliotēkas resursu) un materiāltehniskais nodrošinājums, tā atbilstība apgūstamo profesiju reglamentējošo normatīvo aktu prasībām. 4. Zinātniskās pētniecības organizācija studiju virziena ietvaros un augstskolas vai koledžas akadēmiskā personāla un studējošo zinātniskās pētniecības (radošais) darbs: 4.1. zinātniskā (radošā) darba organizācija un institucionālā struktūra, pētniecībai atvēlētie resursi; 4.2. akadēmiskā personāla iesaistīšanās zinātniskās pētniecības (radošajā) darbā, zinātniskās pētniecības darbu tematikas aktualitāte un saistība ar studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu saturu, pētniecības darbu publicēšana starptautiski recenzējamos izdevumos, starptautiskā publicitāte, piemēram, izstādēs, skatēs, uzdevumos un/vai praktiskā izmantošana, iekļaušanās inovatīvā darbībā. Doktora studiju programmu (ja tiek īstenotas) sasaiste ar atbilstošiem grantiem un (vai) projektiem; 4.3. studējošo iesaistīšanās zinātniskās pētniecības (radošajā) darbā, zinātniskās pētniecības darbu tematikas saistība ar studiju mērķiem un sagaidāmajiem studiju rezultātiem, studējošo iesaistīšanās nacionālajos un starptautiskajos pētniecības un radošajos (mākslinieciskajos) projektos. 5. Sadarbības un internacionalizācijas atbilstība studiju virziena attīstības mērķu sasniegšanai, studiju virzienam atbilstošo studiju programmu īstenošanai un ar to saistītajai pētniecībai: 5.1. sadarbība ar citām augstskolām vai koledžām, zinātniskajām institūcijām,
---	--

7. Kvalitātes nodrošinājums un garantijas: 7.1. ikgadēja studiju virziena un tam atbilstošo studiju programmu pozitīvo un negatīvo iezīmju, izmaiņu, attīstības iespēju un plānu apspriešana, iekšējās pašnovērtēšanas un kvalitātes pilnveidošanas sistēmas nepārtraukta darbība; 7.2. iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas atbilstība prasībām, kas noteiktas Standartos un vadlīnijās kvalitātes nodrošināšanai Eiropas augstākās izglītības telpā, ko izstrādājusi Eiropas asociācija kvalitātes nodrošināšanai augstākajā izglītībā; 7.3. studiju turpināšanas iespējas un finansiālās garantijas gadījumā, ja likvidē vai reorganizē kādu no studiju virzienam atbilstošajām studiju programmām vai notiek citas izmaiņas. 4. Studijas un zināšanu novērtēšana: 4.1. modernas studiju programmas īstenošanas metodes, studijās sagaidāmo rezultātu skaidrs izklāsts, problēmu risināšana, datoru, multimediju un interneta izmantošana; 4.2. palīdzība studējošajiem, akadēmiskā personāla konsultācijas, akadēmiskā vadība un studēšanas motivācijas paaugstināšana; 4.3. zināšanu, prasmju un kompetences novērtēšanas metožu objektivitāte un izmantošana studiju procesa pilnveidošanai; 4.4. zināšanu, prasmju un kompetences novērtēšanas metožu un kritēriju atbilstība profesiju reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.	starptautiskajām organizācijām; 5.2. augstskolas vai koledžas sadarbības un internacionalizācijas politika, tās īstenošana un ietekme uz studiju un pētniecības procesu studiju virzienā; 5.3. studiju programmas vai institūcijas starptautiskie sertifikāti, akreditācijas u. tml.; 5.4. studējošo un akadēmiskā personāla starptautiskās apmaiņas kvantitatīvie rādītāji; 5.5. ārvalstīs apgūtas augstākās izglītības daļas, ārvalstīs iegūto kredītpunktu un izglītību apliecinošo dokumentu izvērtēšanas un atzišanas kritēriji un procedūras, kā arī to atbilstība Eiropas Padomes 1997. gada 11. aprīlī pieņemtajai Konvencijai par to kvalifikāciju atzišanu Eiropas reģionā, kuras attiecas uz augstāko izglītību. 6. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas efektivitāte studiju virziena attīstības mērķu sasniegšanai, izvērtējot šādus iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas aspektus: 6.1. kvalitātes nodrošināšanas politika, tās izstrāde un publicitāte, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolām vai koledžām jāizveido politika kvalitātes nodrošināšanai, kas ir pieejama sabiedrībai un veido daļu no iestādes stratēģiskās vadības. Iekšējām ieinteresētajām pusēm šī politika jāizstrādā un jāievieš, izmantojot piemērotas struktūras un procesus un iesaistot ārējās ieinteresētās puses."; 6.2. studiju programmu izstrāde un apstiprināšana, nepārtraukta studiju programmu kvalitātes uzraudzība, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai jāizveido mehānismi studiju programmu izstrādei un apstiprināšanai. Studiju programmas jāizstrādā tā, lai tās atbilstu uzstādītajiem mērķiem, tajā skaitā arī plānotajiem mācīšanas rezultātiem. Studiju programmā iegūtajai kvalifikācijai jābūt skaidri noteiktai un izskaidrotai, un tai jāattiecas uz pareizo nacionālās augstākās izglītības kvalifikāciju ietvarstruktūras līmeni un tād arī uz Eiropas augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūru."; 6.3. uz studējošo interesēm centrēta studiju procesa nodrošināšana, studējošo sekmju vērtēšana, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai jānodrošina, ka studiju programmas tiek īstenotas, iedrošinot studentus aktīvi piedalīties mācību procesa veidošanā, un studentu vērtējums atspoguļo šo pieeju."; 6.4. studējošo uzņemšanas, studēšanas un
--	--

3. Studiju saturs un organizācija: 3.1. studiju satura atbilstība studiju programmas mērķiem un uzdevumiem. Studiju satura atbilstība iegūstamajam grādam, grādam un profesionālajai kvalifikācijai vai profesionālajai kvalifikācijai, kvalifikāciju ietvarstruktūras un profesiju reglamentējošo normatīvo aktu prasībām;	studiju pabeigšanas noteikumi, procesi, to publicitāte un ievērošana, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai konsekventi jāpiemēro iepriekš noteikti un publicēti noteikumi, kas attiecas uz visiem studentu "dzīves cikla" posmiem – studentu uzņemšanu, attīstību, atzīšanu un grāda piešķiršanu."; 6.5. akadēmiskā personāla pieņemšana darbā un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas mehānismi, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai jāpārlicinās par savu pasniedzēju kompetenci. Personāla pieņemšanā un profesionālajā attīstībā jāizmanto godīgi un caurskatāmi mehānismi."; 6.6. studiju informācijas pārvaldība: datu iegūšana un izmantošana lēmumu pieņemšanā, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai jānodrošina, ka tā vāc, analizē un izmanto informāciju, kas nepieciešama studiju programmu un citu darbību efektīvai pārvaldībai."; 6.7. publiskā informācija: publiskotā informācija par augstskolas vai koledžas aktivitātēm, informācijas saturs, tās izplatīšanas veidi un atgriezeniskā saite ar sabiedrību, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskola vai koledža publicē informāciju par savām aktivitātēm (arī programmām). Informācijai jābūt skaidrai, precīzai, objektīvai, aktuālai un viegli pieejamai."; 6.8. periodiska ārējās kvalitātes nodrošināšana, novērtējot, vai un cik lielā mērā tā atbilst šādai prasībai: "Augstskolai vai koledžai periodiski jāveic ārējā kvalitātes nodrošināšana." 7. Iepriekšējā studiju virziena akreditācijā (ja tāda ir bijusi) saņemto ieteikumu ieviešana. 8. Studiju programmas nosaukuma, iegūstamā grāda, profesionālās kvalifikācijas vai grāda un profesionālās kvalifikācijas, mērķu un uzdevumu, uzņemšanas nosacījumu savstarpējā atbilstība. 9. Studiju saturs: 9.1. studiju satura atbilstība studiju programmas mērķiem un uzdevumiem. Studiju satura atbilstība iegūstamajam grādam, grādam un profesionālajai kvalifikācijai vai profesionālajai kvalifikācijai, kvalifikāciju ietvarstruktūras un profesiju reglamentējošo normatīvo aktu prasībām; 9.2. studiju virzienam atbilstošo studiju
---	---

4. pielikums. EKI līmeņi MK noteikumos Nr. 990 Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju

Ministru kabineta
2008.gada 2. decembra noteikumiem Nr.990

(Pielikums MK [05.10.2010.](#) noteikumu Nr.931 redakcijā, kas grozīta ar MK [23.09.2014.](#) noteikumiem Nr.562)

1.tabula

Pirmais un otrais klasifikācijas līmenis un tā salīdzinājums ar Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EKI) un Starptautisko standartizēto izglītības klasifikāciju (ISCED-2011)

Pirmais klasifikācijas līmenis		Otrais klasifikācijas līmenis		EKI	ISCED–2011 (3 ciparu kodējumā)	
koda 1. cipars	izglītības pakāpe	koda 1. un 2. cipars (ar burtu/ bez burta)	izglītības programmas veids		ISCED-P (izglītības programmas)	ISCED-A (izglītības kvalifikācijas)
1	2	3	4	5	6	7
0	Pirmsskolas izglītība	01	Pirmsskolas izglītības programmas		010 ¹	020 ¹
					020 ²	020 ²
1	Pamatizglītības 1. posms	11	Vispārējā izglītība, pamatizglītības 1. posma (1.–6. klase) programmas		100	100
		10V	Profesionālās ievirzes izglītība, īstenojama līdztekus pamatzglītības 1. posma programmai		100	030
		10T	Profesionālā tālākizglītība (1. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma. Mācību ilgums vismaz 480 stundas		251	100
2	Pamatizglītības 2. posms	21	Vispārējā izglītība, pamatizglītības (1.–9. klase) programmas	1–3	100 ³	100 ³
					244 ⁴	244 ⁴
					243 ⁵	243 ⁵
		23	Vispārējā izglītība, pamatizglītības 2. posma (7.–9. klase) programmas	3	244	244
		22	Profesionālā	3	254	254

			pamatizglītība, īstenojama bez iepriekšējās izglītības ierobežojuma (1. līmeņa profesionālā kvalifikācija). Mācību ilgums 1–3 gadi			
		20T	Profesionālā tālākizglītība (2. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc pilnīgas vai daļējas pamatzglītības programmas apguves. Mācību ilgums 480, 640 vai vairāk stundu	3	351	254
		20P	Profesionālā pilnveide, īstenojama pēc pilnīgas vai daļējas pamatzglītības programmas apguves	3	351	254
		20V	Profesionālās ievirzes izglītība, īstenojama līdztekus vispārējās pamatzglītības (1.–9. klase) programmai	3	251	100
3	Vidējās izglītības pakāpe	31	Vispārējā vidējā izglītība, īstenojama pēc pamatzglītības ieguves. Mācību ilgums 3 gadi	4	344	344
		32	Arodizglītība (2. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc pamatzglītības ieguves. Mācību ilgums 3 gadi	4	353	353
		32a	Arodizglītība (2. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc pamatzglītības ieguves. Mācību ilgums 1 gads	3	351	254
		32b	Arodizglītība (2. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc daļējas pamatzglītības programmas apguves. Mācību ilgums 3 gadi	3	254	254
		33	Profesionālā vidējā izglītība (3. līmeņa profesionālā	4	354	354

			kvalifikācija), īstenojama pēc pamatizglītības ieguves. Mācību ilgums 4 gadi			
		35a	Arodizglītība (2. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves. Mācību ilgums 1 gads	4	453	453
		35b	Profesionālā vidējā izglītība (3. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc vispārējās vidējās izglītības ieguves. Mācību ilgums 1,5–3 gadi	4	453	453
		36	Vispārējā vidējā izglītība, turpinājums izglītības programmai ar kodu 32. Mācību ilgums 1 gads	4	344	344
		37	Profesionālā vidējā izglītība (3. līmeņa profesionālā kvalifikācija), turpinājums izglītības programmai ar koda 1. un 2. ciparu 32. Mācību ilgums 2 gadi	4	354	354
		30T	Profesionālā tālākizglītība (2. vai 3. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves. Mācību ilgums 640, 960 vai vairāk stundu	4	453	453
		30P	Profesionālā pilnveide, īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves	4	451	354
		30V	Profesionālās ievirzes izglītība, īstenojama līdztekus vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguvei	4	351	254
4	Augstākās izglītības pakāpe	41	1. līmeņa profesionālā augstākā (koledžas)	5	554	550

			izglītība (4. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves. Studiju ilgums pilna laika studijās 2–3 gadi			
		42	2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība (5. līmeņa profesionālā kvalifikācija un profesionālā bakalaura grāds) vai 2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība (5. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves. Studiju ilgums pilna laika studijās 4 gadi	6	655 656 ⁶	650 650 ⁶
		43	Akadēmiskā izglītība (bakalaura grāds), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves. Studiju ilgums pilna laika studijās 3–4 gadi	6	645	640
		44	2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība (5. līmeņa profesionālā kvalifikācija), turpinājums izglītības programmai ar kodu 41. Studiju ilgums pilna laika studijās vismaz 1–2 gadi. Kopējais pilna laika studiju ilgums vismaz 4 gadi	6	655	650
		45	Akadēmiskā izglītība (maģistra grāds), īstenojama pēc bakalaura vai profesionālā bakalaura grāda ieguves. Studiju ilgums pilna laika studijās 1–2 gadi. Kopējais pilna laika studiju ilgums vismaz 5 gadi	7	747	740

		46	2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība (5. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc bakalaura, profesionālā bakalaura grāda vai 5. līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguves. Studiju ilgums pilna laika studijās vismaz 1 gads. Kopējais pilna laika studiju ilgums vismaz 4 gadi	6	657	650
		47	2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība (profesionālā maģistra grāds vai 5. līmeņa profesionālā kvalifikācija un profesionālā maģistra grāds), īstenojama pēc bakalaura, profesionālā bakalaura grāda vai 5. līmeņa profesionālās kvalifikācijas ieguves. Studiju ilgums pilna laika studijās vismaz 1 gads. Kopējais pilna laika studiju ilgums 5 gadi	7	757	750
		49	2. līmeņa profesionālā augstākā izglītība (5. līmeņa profesionālā kvalifikācija), īstenojama pēc vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguves. Studiju ilgums pilna laika studijās vismaz 5 gadi	7	756	750
5		51	Doktora studijas (doktora grāds), īstenojamas pēc maģistra vai profesionālā maģistra grāda ieguves vai kā turpinājums izglītības programmai ar kodu 49. Studiju ilgums pilna laika studijās 3–4 gadi	8	864	860

Piezīmes.

¹ Pirmsskolas izglītības programmas, kuras apgūst izglītojamie līdz triju gadu vecumam.

² Pirmsskolas izglītības programmas, kuras apgūst izglītojamie pēc triju gadu vecuma.

³ Izglītības programmas, kuras apgūst izglītojamie 1.–6. klasē.

⁴ Izglītības programmas, kuras apgūst izglītojamie 7.–9. klasē.

⁵ Izglītības programmas ar koda 5. un 6. ciparu 58 vai 59, kuras apgūst izglītojamie 7.–9. klasē.

⁶ Izglītības programmas, kuru ilgums pilna laika studijās ir vairāk nekā 4 gadi.

2.tabula

EKI līmenim atbilstošo zināšanu, prasmju un kompetences apraksti

EKI līmenis	Zināšanas (zināšanas un izpratne)	Prasmes (spēja pielietot zināšanas, komunikācija, vispārējās prasmes)	Kompetence (analīze, sintēze un novērtēšana)
1.	Spēj parādīt elementāras zināšanas, kuras izpaužas atpazīstot vai atceroties	Spēj izmantot elementāras praktiskas un kognitīvas iemaņas, kuras var izpildīt tiešā uzraudzībā, izmantojot vienkāršus instrumentus. Spēj veikt vienkāršus uzdevumus, kas saturiski atkārtojas un ir paredzami	Spēj veikt uzdevumus strukturētā vidē, darboties ierobežotā kontekstā. Pēc parauga spēj izpildīt elementārus uzdevumus, apgūt pašapkalpošanās iemaņu pamatus
2.	Spēj parādīt konkrētas mācību priekšmetu programmās noteiktās pamatzināšanas	Spēj izmantot pamata kognitīvās un praktiskās prasmes, kas nepieciešamas, lai, izmantojot attiecīgu informāciju, veiktu uzdevumus un, izmantojot vienkāršus noteikumus un līdzekļus, risinātu ikdienas problēmas. Spēj izprast savas darbības sekas attiecībā uz sevi un citiem	Spēj veikt uzdevumus individuāli vai grupā pārraudzībā, vai daļēji patstāvīgi. Spēj piedalīties atsevišķu mācību uzdevumu mērķu izvirzīšanā un darbības procesa plānošanā
3.	Spēj parādīt faktu, principu, procesu un vispārējo jēdzienu zināšanas un izmanto tās mācību un profesionālās darbības jomā. Spēj izprast dažādu veidu informāciju par materiāliem, aprīkojumu, tehnoloģijām atbilstošā mācību jomā vai noteiktā profesijā	Spēj izmantot dažādas kognitīvās un praktiskās prasmes, kas nepieciešamas, lai veiktu uzdevumus un risinātu vienkāršas problēmas, izvēloties un piemērojot pamata metodes, līdzekļus, materiālus, informāciju un tehnoloģijas	Spēj apzināties un uzņemties atbildību par darba vai mācību uzdevumu veikšanu nemainīgā un stabilā vidē nozares speciālista uzraudzībā. Risinot uzdevumus, spēj pielāgot savu rīcību apstākļiem un atbildēt par darba rezultātu
4.	Spēj parādīt vispusīgas faktu, teoriju un likumsakarību zināšanas, kas ir nepieciešamas personiskai izaugsmei un attīstībai, pilsoniskai līdzdalībai, sociālajai integrācijai un izglītības turpināšanai.	Spēj plānot un organizēt darbu, izmantot dažādas metodes, tehnoloģijas (tai skaitā informācijas un komunikācijas tehnoloģijas), ierīces, instrumentus un materiālus uzdevumu veikšanai. Spēj atrast, izvērtēt un radoši izmantot informāciju mācību vai profesionālā darba uzdevumu	Ir motivēts turpmākās karjeras veidošanai, izglītības turpināšanai, mūžizglītībai uz zināšanām orientētā demokrātiskā, daudzvalodu un daudz kultūru sabiedrībā Eiropā un pasaulē. Spēj plānot un veikt mācību vai darba uzdevumus

	Spēj detalizēti izprast un parādīt daudzveidīgu specifisku faktu, principu, procesu un jēdzienu zināšanas noteiktā mācību vai profesionālās darbības jomā standarta un nestandarta situācijās. Pārzina tehnoloģijas un metodes mācību uzdevumu vai darba uzdevumu veikšanai profesijā	izpildei un problēmu risinājumiem. Spēj sazināties vismaz divās valodās rakstiski un mutiski gan pazīstamā, gan nepazīstamā kontekstā. Spēj patstāvīgi strādāt profesijā, mācīties un pilnveidoties. Spēj sadarboties	profesijā individuāli, komandā vai vadot komandas darbu. Spēj uzņemties atbildību par mācību vai profesionālās darbības rezultātu kvalitāti un kvantitāti
5.	Spēj parādīt vispusīgas un specializētas attiecīgajai profesionālajai jomai atbilstošas faktu, teoriju, likumsakarību un tehnoloģiju zināšanas un izpratni	Spēj, balstoties uz analītisku pieeju, veikt praktiskus uzdevumus attiecīgajā profesijā, parādīt prasmes, kas profesionālajām problēmām ļauj rast radošus risinājumus, pārrunāt un argumentēti apspriest praktiskus jautājumus un risinājumus attiecīgajā profesijā ar kolēģiem, klientiem un vadību, ar attiecīgu patstāvības pakāpi mācīties tālāk, pilnveidojot savas kompetences. Spēj izvērtēt un pilnveidot savu un citu cilvēku darbību, strādāt sadarbībā ar citiem, plānot un organizēt darbu, lai veiktu konkrētus uzdevumus savā profesijā, veikt vai pārraudzīt tādas darba aktivitātes, kurās iespējamas neprognozējamas izmaiņas	Spēj formulēt, aprakstīt un analizēt praktiskas problēmas savā profesijā, atlasīt nepieciešamo informāciju un izmantot to skaidri definētu problēmu risināšanai, piedalīties attiecīgās profesionālās jomas attīstībā, parādīt, ka izprot attiecīgās profesijas vietu plašākā sociālā kontekstā
6.	Spēj parādīt attiecīgajai zinātnes nozarei vai profesijai raksturīgās pamata un specializētas zināšanas un šo zināšanu kritisku izpratni, turklāt daļa zināšanu atbilst attiecīgās zinātnes nozares vai profesijas augstāko sasniegumu līmenim. Spēj parādīt attiecīgās zinātnes nozares vai profesionālās jomas svarīgāko jēdzienu un likumsakarību izpratni	Spēj, izmantojot apgūtos teorētiskos pamatus un prasmes, veikt profesionālu, māksliniecisku, inovatīvu vai pētniecisku darbību, formulēt un analītiski aprakstīt informāciju, problēmas un risinājumus savā zinātnes nozarē vai profesijā, tos izskaidrot un argumentēti diskutēt par tiem gan ar speciālistiem, gan ar nespeciālistiem. Spēj patstāvīgi strukturēt savu mācīšanos, virzīt savu un padoto tālāku mācīšanos un profesionālo pilnveidi, parādīt zinātnisku pieeju problēmu risināšanā,	Spēj patstāvīgi iegūt, atlasīt un analizēt informāciju un to izmantot, pieņemot lēmumus un risināt problēmas attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesijā, parādīt, ka izprot profesionālo ētiku, izvērtēt savas profesionālās darbības ietekmi uz vidi un sabiedrību un piedalīties attiecīgās profesionālās jomas attīstībā

		uzņemties atbildību un iniciatīvu, veicot darbu individuāli, komandā vai vadot citu cilvēku darbu, pieņemt lēmumus un rast radošus risinājumus mainīgos vai neskaidros apstākļos	
7.	Spēj parādīt padziļinātas vai paplašinātas zināšanas un izpratni, no kurām daļa atbilst attiecīgās zinātnes nozares vai profesionālās jomas jaunākajiem atklājumiem un kuras nodrošina pamatu radošai domāšanai vai pētniecībai, tajā skaitā darbojoties dažādu jomu saskarē	Spēj patstāvīgi izmantot teoriju, metodes un problēmu risināšanas prasmes, lai veiktu pētniecisku vai māksliniecisku darbību, vai augsti kvalificētas profesionālas funkcijas. Spēj argumentēti izskaidrot un diskutēt par sarežģītiem vai sistēmiskiem attiecīgās zinātnes nozares vai profesionālās jomas aspektiem gan ar speciālistiem, gan ar nespeciālistiem. Spēj patstāvīgi virzīt savu kompetenču pilnveidi un specializāciju, uzņemties atbildību par personāla grupu darba rezultātiem un to analīzi, veikt uzņēmējdarbību, inovācijas attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesijā, veikt darbu, pētniecību vai tālāku mācīšanos sarežģītos un neprognozējamos apstākļos un, ja nepieciešams, tos pārveidot, lietojot jaunas pieejas	Spēj patstāvīgi formulēt un kritiski analizēt sarežģītas zinātniskas un profesionālas problēmas, pamatot lēmumus, un, ja nepieciešams, veikt papildu analīzi. Spēj integrēt dažādu jomu zināšanas, dot ieguldījumu jaunu zināšanu radīšanā, pētniecības vai profesionālās darbības metožu attīstībā, parādīt izpratni un ētisko atbildību par zinātnes rezultātu vai profesionālās darbības iespējamo ietekmi uz vidi un sabiedrību
8.	Spēj parādīt, ka pārzina un izprot aktuālākās zinātniskās teorijas un atziņas, pārvalda pētniecības metodoloģiju un mūsdienu pētniecības metodes attiecīgajā zinātnes nozarē vai profesionālajā jomā un dažādu jomu saskarē	Spēj patstāvīgi izvērtēt un izvēlēties zinātniskiem pētījumiem atbilstošas metodes, ir veicis ieguldījumu zināšanu robežu paplašināšanā vai devis jaunu izpratni esošām zināšanām un to pielietojumiem praksē, īstenojot būtiska apjoma oriģinālu pētījumu, no kura daļa ir starptautiski citējama publikāciju līmenī. Spēj gan mutiski, gan rakstiski komunicēt par savu zinātniskās darbības jomu (savu nozari) ar plašākām zinātniskajām aprindām un sabiedrību kopumā. Spēj patstāvīgi paaugstināt savu zinātnisko kvalifikāciju, īstenojot zinātniskus projektus, gūstot zinātnes nozares starptautiskiem kritērijiem atbilstošus	Spēj, veicot patstāvīgu, kritisku analīzi, sintēzi un izvērtēšanu, risināt nozīmīgus pētnieciskus vai inovāciju uzdevumus, patstāvīgi izvirzīt pētījuma ideju, plānot, strukturēt un vadīt liela apjoma zinātniskus projektus, tajā skaitā starptautiskā kontekstā

		sasniegumus, vadīt pētnieciskus vai attīstības uzdevumus uzņēmumos, iestādēs un organizācijās, kur nepieciešamas plašas pētnieciskas zināšanas un prasmes	
--	--	---	--

Piezīme. EKI nākamajā līmenī ir ietvertas EKI iepriekšējam līmenim noteiktās zināšanas, prasmes un kompetence.

3.pielikums
Ministru kabineta
2008.gada 2. decembra noteikumiem Nr.990

Sestais klasifikācijas līmenis vispārējā izglītībā (vispārējās izglītības programmu īpašie veidi, mācību valoda un izglītības ieguves forma)

(Pielikums MK [23.09.2014.](#) noteikumu Nr.562 redakcijā)

Sestais klasifikācijas līmenis					
Koda 5. un 6. cipars	Izglītības programmu īpašais veids, EKI līmenis	Koda 7. cipars	Mācību valoda	Koda 8. cipars	Izglītības ieguves forma
1	2	3	4	5	6
18	Pedagoģiskās korekcijas programmas	1	Latviešu mācībvaloda	1	Dienas
		2	Mazākumtautību mācībvaloda	2	Vakara (maiņu)
				3	Neklātienes
19	Sociālās korekcijas programmas	3	Cita mācībvaloda		
51	Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar redzes traucējumiem – 3. līmenis				
52	Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar dzirdes traucējumiem – 3. līmenis			4	Tālmācība
53	Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar fiziskās attīstības traucējumiem – 3. līmenis				
54	Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar somatiskām saslimšanām – 3. līmenis				
55	Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar valodas traucējumiem – 3. līmenis				
56	Speciālās izglītības programmas				

	izglītojamiem ar mācīšanās traucējumiem (jauktiem attīstības traucējumiem – pirmsskolā) – 3. līmenis				
57	Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar garīgās veselības traucējumiem – 3. līmenis				
58	Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar garīgās attīstības traucējumiem – 2. līmenis				
59	Speciālās izglītības programmas izglītojamiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem vai vairākiem smagiem attīstības traucējumiem – 1. līmenis				

Piezīme. Pirmsskolas un pamatzglītības programmām 6. cipars ir 1, pārējām programmām – 0.